

วารสารเพชฌัญญ์

Savant Journal of
Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2567

Volume 1 Number 6 November - December 2024

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2567

วารสารเมธีวิจัย

Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2567

Volume 1 Number 6 November - December 2024

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมด้านสาขาปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม การศึกษาการบริหารการศึกษา ภาษา วรรณกรรม และสหวิทยาการ

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวชุติมา ศรีจารุเมธีญาณ

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี ทুমเมฆ
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.เสงี่ยม ศิริสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สำนักงานกองบรรณาธิการ

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2567

บทบรรณาธิการ

วารสารเมธีวิจัย (Savant Journal of Social Sciences) ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัย และบทความวิชาการ ที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ในสาขาปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม การศึกษา การบริหารการศึกษา ภาษา วรรณกรรม และสหวิทยาการ นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารเมธีวิจัย ประจำปีที่ 1 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2567) ประกอบด้วยบทความจำนวน 7 บทความ ซึ่งเป็น**บทความวิจัย** จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) แนวทางการอนุรักษ์คลองยาวอีสานบ้านจุมจัง ตำบลอู่เม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด (3) แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากศูนย์กลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (4) ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดภูกุ่มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด (5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู (6) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ**บทความวิชาการ** จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์ตามหลักคำสอนเรื่องสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ

ทางวารสารเมธีวิจัย ยินดีต้อนรับนักวิชาการ นิสิต และนักศึกษา ที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความทวิสารณ์ หนังสือ ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับ ซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชม และให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
บรรณาธิการ

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ Guidelines for developing the island park in the middle of Leng Siu Angkor Kuchinarai Municipality Kuchinarai District, Kalasin Province นันทนา นาชัยเงิน, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, และสุรพงษ์ แสงเรณู Nantana Nachaingern, Pongsawut Rachjun, and Surapong Sangranoo.....	1
---	---

แนวทางการอนุรักษ์กลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด Conservation guidelines for long drums of Jum Chang Village, Umma Sub - district, Phon Thong District, Roi Et Province วิลาวลัย คำนิน และพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ Wilawan Kumnin and Pongsawut Rachjun.....	19
--	----

แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน Guidelines for developing a grassroots economic management system in the center of the mekong river basin in the upper northeastern region บุญเพ็ง สิทธิวิชา Boonpeng sittivongsa.....	35
---	----

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดภูคุ้มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด The Potential of Local Administrative Organizations in Promotion of Cultural Tourism Case Study of Wat Phu Kum Khao, Kham Phaung Sub - district, Pho Chai District, Roi Et Province ช่อผกา สุขชา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, และสุรพงษ์ แสงเรณู Chophaka Sukhka, Pongsawut Rachjun, and Surapong Sangranoo.....	46
---	----

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู Participation in local politics of people in the administrative organization area for Nong Bua Subdistrict, Mueang District, Nong Bua Lamphu province दनัย ลามคำ Danai Lamkham.....	61
--	----

บทความวิจัย (ต่อ)

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Steam Education Learning Activities to Enhance the Artistic
Creative Skills of Mathayomsuksa 1 Students

ณัฐวรรณ เฉลิมสุข และ อิทธิเดช น้อยไม้

Nattawan Chalernsuk and Itthidech Noimai.....74

บทความวิชาการ

ความมั่นคงของมนุษย์ตามหลักคำสอนเรื่องสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ

Human Security according to the four principles of Houses-Life Happiness

พระมหาวิจิต ธีรวิโส, พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และธนรัฐ สะอาดเยี่ยม

Phramaha Wisit Thiravangso, Phrakhrubaidika Wichan Wisuttho,

Thanarat Sa-ard-iam91

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....109

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว
เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
Guidelines for developing the island park in the middle of Leng Siu Angkor
Kuchinarai Municipality Kuchinarai District, Kalasin Province

นันทนา นาชัยเงิน¹, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์^{2*}, และสุรพงษ์ แสงเรณู³
Nantana Nachaingern¹, Pongsawut Rachjun^{2*}, and Surapong Sangranoo³

^{1,2,3}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2,3} Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 04/06/2024 | Accepted 05/06/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว และ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1. นายกเทศมนตรี 2. ประธานสภาเทศบาล 3. สมาชิกสภาเทศบาล 4. ปลัดเทศบาลเมือง 5. เจ้าหน้าที่เทศบาลเมือง และ 6. ประชาชน ผลการศึกษาประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิว พบว่า เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์มีการพัฒนาสวนสาธารณะในด้านต่างๆ เช่น ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ ด้านห้องน้ำ ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง ด้านจุดขายเครื่องดื่ม และด้านที่จอดรถ เพื่อพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเล็งซิวให้มีลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำสำคัญ: แนวทาง; การพัฒนา; สวนสาธารณะ

Abstract

This research aims to 1. study the guidelines for developing the public park in the middle of the Leng Siu Reservoir, 2. to analyze the problems and obstacles in the development of the public park in the center of the Leng Siu Angle, and 3. to suggest ways to solve problems and obstacles. Development of an island park in the middle of Leng Siu Angkor This research method was analyzed through qualitative research using in-depth interviews from a sample group. Which consists of 6 target groups : 1. Mayor 2. Municipal Council President 3. Municipal Council members 4. Municipality Permanent Secretary 5.

Municipality officials and 6. Citizens. The results of the study of the guidelines for the development of the park in the middle of the Leng Siu Reservoir found that Kuchinarai Municipality has developed the park in various aspects. such as the sports field or exercise area Source of water for nourishing trees The drainage system of the park, the bathroom side, the electrical lighting side, Drink sales point and the parking side.

Keywords: Guidelines; Development; Park

บทนำ

สวนสาธารณะ หมายถึง บริเวณสาธารณะที่ภาครัฐซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนตามชุมชนและเมืองต่าง ๆ โดยรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดูแลรักษา ปัจจุบันการจัดที่พักผ่อนหย่อนใจถือเป็นหน้าที่ของรัฐ แต่สวนสาธารณะในความหมายนี้อาจจัดสร้างโดยเอกชนแล้วอุทิศให้แก่ประชาชนก็ได้สวนสาธารณะในความหมายปัจจุบันเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกของโลกในประเทศอังกฤษในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมตรงกับช่วงระหว่างกลางสมัยกรุงธนบุรีถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ การพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้แรงงานมากมายจากชนบทอพยพมาทำงานและอยู่ในเมืองกันอย่างแออัดในบริเวณสลัมที่ขาดสุขลักษณะ กรรมกรเหล่านี้จึงบุกเบิกไปใช้ที่ว่างเปล่า เพื่อพักผ่อนและเล่นกีฬาและบางครั้งลูกจ้างเข้าไปใช้สวนส่วนตัวของขุนนางและกษัตริย์จนถูกลงโทษอยู่เรื่อย ๆ จนลูกหลานเป็นจลาจลรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และเกิดการเรียกร้องที่กลายเป็นขบวนการอุทยานเพื่อประชาชน (People's Parks Movement) ที่เริ่มจากการยอมให้ประชาชนเข้าไปใช้อุทยานอย่างมีเงื่อนไขไปจนถึงช่วงที่มีการบุกพังรั้วเข้าไปใช้อุทยานไฮด์หรือไฮด์ปาร์ก (Hyde Park) เพื่อทำกิจกรรมการพักผ่อนตามความพอใจตั้งแต่นั้นมาอุทยานต่าง ๆ ที่ยอมเปิดให้ประชาชนเข้าไปใช้ จะถูกเรียกว่า อุทยานประชาชน (people's parks) เพื่อให้แตกต่างอุทยานของขุนนางและกษัตริย์ได้กลายเป็น อุทยานหรือสวนสาธารณะ (public parks) ในปัจจุบันสวนสาธารณะเบอร์กอนเฮด (Birkenhead Park) ใกล้เมืองลิเวอร์พูล ในประเทศอังกฤษถือเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของโลกที่สร้างด้วยเงินภาษีของประชาชน เปิดใช้เมื่อปี พ.ศ. 2390 จากนั้นมาแนวคิดการจัดทำสวนสาธารณะได้แพร่หลายไปตามเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลก รวมทั้งเซ็นทรัลปาร์ก ในนครนิวยอร์ก (ออกแบบโดยเฟรเดอริก ลอร์ ออลมสเต็ด พ.ศ. 2401 ใช้เวลารสร้างมากกว่า 10 ปี) ปัจจุบันสวนสาธารณะได้กลายเป็นมาตรฐานในการวางแผนและพัฒนาเมือง ด้านรูปแบบสวนสาธารณะจะเน้นหนักกิจกรรมนันทนาการหรือการพักผ่อนหย่อนใจเท่ากับหรือมากกว่าด้านความสวยงาม ซึ่งแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การพักผ่อนหรือนันทนาการแบบผ่อนคลาย (passive recreation) และนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง (active recreation) ปกติกิจกรรมทั้งสองประเภทนี้มักขัดแย้งกัน การจัดแบ่งเขตหรือโซนจึงมีความจำเป็นอย่างไรก็ดีการแบ่งโซนเด็ดขาดมักสร้างปัญหาและการกำหนดชนิดของกิจกรรมเองก็มักมีปัญหาไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะที่ดีจึงต้องสนองประโยชน์ใช้สอยสูงสุดและต้องสวยงามด้วยการออกแบบสวนสาธารณะจึงมีความสำคัญ (สวนสาธารณะ, 2565 : ระบบออนไลน์)

ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่โบราณ แม้ในเมืองก็ยังมิที่โล่งว่างไม่แออัดมากจึงไม่มีความต้องการสวนสาธารณะดังความหมายปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดิน 360 ไร่ ณ หมู่ศาลาแดงสำหรับสร้างสยามรัฐพิพิธภัณฑ์และจัดให้เป็นสวนสาธารณะให้

ประชาชนใช้พักผ่อนอย่างต่างประเทศ และพระราชทานนามว่า สวนลุมพินีจึงถือกันว่าสวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย แม้ก่อนหน้านั้นจะมีการสร้างอุทยานหรือสวนหลายแห่งมาก่อน เช่น สวนดุสิต สวนสุนันทา หรืออุทยานสราญรมย์ เป็นต้น แต่ไม่ถือเป็นสวนสาธารณะสมัยรัชกาลที่ 7 - 8 เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและมีสงครามโลกครั้งที่สองจึงไม่มีการสร้างสวนสาธารณะหรืออุทยานเกิดขึ้นอีก สวนลุมพินีก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 ดูแลโดยกรมนคราทร (กรมโยธาธิการ และผังเมืองปัจจุบัน) ต่อมาได้โอนให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ ในสมัยนั้นการใช้สวนลุมพินีในช่วงแรก ๆ มีการใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์กันมาก เช่น ใช้เป็นที่จัดงานต่าง ๆ รวมทั้งใช้เป็นที่สร้างโรงไฟฟ้า โรงเรียน ทั้งไทยและจีนให้เช่าทำภัตตาคาร ทั้งบนบกและในน้ำ รวมถึงภัตตาคารกินรีนาว่า ผู้ใช้ที่สวนเพื่อพักผ่อนออกกำลังกายจริงๆ จัง ๆ มักเป็นชาวต่างประเทศ คนไทยจำนวนน้อยที่ใช้มักเป็นคนยากจนใช้เป็นที่พักผ่อนและหารายได้จากการขายของ ส่วนคนไทยมีอันจะกินมักเข้าไปใช้ภัตตาคาร การใช้ในทางที่ผิดทำให้สวนลุมพินีทรุดโทรม ไม่ปลอดภัย ไม่เหมาะกับการเป็นสวนสาธารณะตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปประมาณปี พ.ศ. 2514 เทศบาลนครหลวงได้ตั้งกรรมการปรับปรุงสวนลุมพินีขึ้น เนื่องจากการมีเสียงเรียกร้องจากประชาชนและองค์กรเอกชน ต่อมาเทศบาลฯ จึงเริ่มให้ความสำคัญในการจัดเพิ่มสวนสาธารณะ เช่นการปรับปรุงสวนเพาะชำฝั่งธนบุรีให้เป็นสวนธนบุรีรมย์ ปรับปรุงอุทยานสราญรมย์ที่ถูกใช้เป็นที่ทำการของคณะราษฎรและที่จัดงานวชิราวุธ รวมทั้งสวนสาธารณะ พระนครที่ลาดกระบังเดิมที่มีสภาพทรุดโทรมให้มีสภาพใช้งานได้ แต่งานส่วนใหญ่เน้นการสร้างสวนหย่อมซึ่งไม่ถือเป็นสวนสาธารณะสำหรับในต่างจังหวัด เทศบาลต่างๆ เริ่มต้นตัวสร้างสวนสาธารณะมากขึ้น เช่น การปรับปรุงพญาไทยจังหวัดยะลาและการสร้างและปรับปรุงที่ว่างให้เป็นสวนสาธารณะในจังหวัดอื่น ๆ หลายแห่งในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีการสร้างสวนสาธารณะเพิ่มมากขึ้นทั่วประเทศ (สวนสาธารณะ, 2565: ระบบออนไลน์)

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ คำว่า พัฒนา เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยี เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่าง ๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม วิธีการผลิตเปลี่ยนจากเพื่อการยังชีพเป็นวิธีการผลิตเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่า พัฒนาก็ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลกโดยความหมายกว้าง ๆ ทั่วไปแล้ว หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิม อย่างเป็นระบบ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตนาธรรมณ์ อุดมการณ์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมายของการกระทำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา (การพัฒนาแนวคิดและวิวัฒนาการ, 2565: ระบบออนไลน์)

เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลเมืองตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ครอบคลุมบางส่วนของตำบลบัวขาว ภายในเขตเทศบาลเป็นที่ตั้งของหน่วยงานการบริหาร สถานศึกษา สถานพยาบาล และสาธารณสุข เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลบัวขาว ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2499 ต่อมาได้ยก

ฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลบัวขาว เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 และได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลบัวขาวเป็นเทศบาลเมืองบัวขาว ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2555 ต่อมาเทศบาลเมืองบัวขาว มีความประสงค์จะขอเปลี่ยนชื่อเป็นเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ เพื่อไม่ให้ซ้ำกับองค์การบริหารส่วนตำบลบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และที่ตั้งว่าการอำเภอกุฉินารายณ์ อยู่ในเขตเทศบาล และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตเทศบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงให้เปลี่ยนชื่อเทศบาลเมืองบัวขาว เป็นเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ ตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์, 2563: ระบบออนไลน์)

เกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ ได้ปรับปรุงและพัฒนาอ่างเลิงชีว ขนาดพื้นที่ 80 ไร่ 1 งาน 18 ตารางวา ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักผ่อนหย่อนใจ และจะมุ่งพัฒนาให้เป็นสวนสาธารณะที่ได้มาตรฐาน (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์, 2563: ระบบออนไลน์) อ่างชีวเป็นอ่างที่ตั้งอยู่ระหว่างหมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 1 บ้านบัวขาว ตำบลบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ ในเขตเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ ตรงข้ามตลาดโฮมแลง และ ศาลเจ้าปู่ เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ มีอ่างเก็บน้ำที่มีเกาะกลางน้ำ มีลานเอนกประสงค์ พัฒนาปรับปรุงโดยเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ เพื่อให้เป็นสถานที่จัดแสดงทางวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น จัดกิจกรรมของส่วนราชการและเอกชน เป็นสถานที่พักผ่อน และออกกำลังกาย

จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนายั่งยืนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 22 คน ประกอบด้วย 1. นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน 2. ประธานสภาเทศบาล จำนวน 2 คน 3. สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 4 คน 4. ปลัดเทศบาลเมือง จำนวน 1 คน 5. เจ้าหน้าที่เทศบาลเมือง จำนวน 4 คน และ 6. ประชาชน จำนวน 10 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) การวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน ประกอบด้วย 1. นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน 2. ประธานสภาเทศบาล จำนวน 2 คน 3. สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 4 คน 4. ปลัดเทศบาลเมือง จำนวน 1 คน 5. เจ้าหน้าที่เทศบาลเมือง จำนวน 4 คน และ 6. ประชาชน จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

- 3.1 ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว
- 3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว
- 3.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

เลิงชีว

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์วิจัยเรื่อง “แนวทางการการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการบริหารจัดการ โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1. ลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย
2. แหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้
3. ระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ
4. ห้องน้ำ
5. ไฟฟ้าส่องสว่าง
6. จุดขายเครื่องดื่ม
7. ที่จอดรถ

แนวทางการพัฒนา
สวนสาธารณะเกาะกลาง
อ่างเลิงชีว เทศบาลเมือง
กุฉินารายณ์ อำเภอกุ
ฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ แยกแยะเป็นประเด็นต่างๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ก็นำมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ผลของการวิเคราะห์มีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลการวิจัยประเด็นที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายนั้นเป็นพื้นที่ส่วนรวมสามารถใช้ได้ทุกเพศ ทุกวัย เพราะพื้นที่ส่วนนี้เป็นสถานที่ออกกำลังกายสาธารณะที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณมาสร้างพื้นที่ส่วนนี้ให้เป็นสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเป็นพื้นที่ออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพในระยะยาว

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเพิ่มการระวังเรื่องการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเน่าเสียจากขยะเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดหาพันธ์ปลาปล่อยเป็นจำนวนมากส่วนการดูแลต้นไม้หรือดูแลสวนย่อมถือว่าเป็นสิ่งที่สวยงามร่มรื่นเพื่อปรับภูมิทัศน์ของสวนสาธารณะ ดังนั้นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะให้ประชาชนมีจิตสำนึกและรักษาความสะอาดไม่ทิ้งขยะลงสู่แม่น้ำ

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมไปถึงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ เพื่อป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียจากต้นทาง การควบคุมปริมาณการไหลของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศพร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านห้องน้ำ” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านห้องน้ำถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาใช้ห้องน้ำสวนสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามาตรวจสอบ ดูแลพร้อมกับพนักงานของหน่วยงานเทศบาลที่มีหน้าที่ทำความสะอาดเพื่อบริการแก่ประชาชนที่มาใช้ห้องน้ำหรือสุขา ในสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านไฟฟ้าส่องสว่างนั้นภายในบริเวณสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวฝ่ายกองช่างของหน่วยงานเทศบาลได้ติดตั้งไฟฟ้าทุกจุดเพื่อความปลอดภัยและได้ติดตั้งไฟหลากสีประดับต้นไม้เพื่อความสวยงามของสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านจุดขายเครื่องดื่ม” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวทางด้านจุดขายของขายเครื่องดื่มเป็นปัจจัยที่ทำให้มีความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่น รายได้ประชาชนที่ทำอาชีพค้าขายเพิ่มมากขึ้น และยังพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามเศรษฐกิจ ซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการลงทุน มองว่าการพัฒนาเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถือว่าเมื่อมีกระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว

ประเด็นแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านที่จอดรถ” พบว่า แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านที่จอดรถสำหรับประชาชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแล้วนายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนต่าง ๆ มาพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้เป็นสถานที่จอดรถที่มีขนาดกว้างเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาออกกำลังกายและยังอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้รถบนท้องถนนอีกด้วย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุบนถนนนายกเทศมนตรีจึงได้พัฒนา ด้านสถานที่จอดรถของประชาชนจะได้เป็นระเบียบมากขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” พบว่า ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายปัญหาคือด้วยข้อจำกัดในพื้นที่ที่มีไม่มากพอที่จะสามารถทำเป็นลานกีฬาได้เพราะพื้นที่สวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวส่วนใหญ่แล้วใช้เป็นลานอเนกประสงค์เพื่อที่จะให้ประชาชนได้มาเดินเล่นแล้วก็ใช้โดมในการทำพิธีในงานจัดงานแต่งงานหรืองานต่าง ๆ จึงไม่เหมาะที่จะเป็นลานกีฬา ปัญหาอีกด้านหนึ่งก็คือด้านงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเป็นความรับผิดชอบนายกเทศมนตรีที่ต้องจัดงบประมาณขึ้นมาเพื่อการพัฒนาดังกล่าว และทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ให้ยอมรับและมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” พบว่า แหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินและสิ่งที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างงานพัฒนาแหล่งน้ำที่ให้ประโยชน์คุ้มค่าตามความต้องการได้ เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใช้ในการอุปโภคของประชาชนตลอดจนใช้ในการทำเกษตรกรรม

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำ” พบว่า เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์มีนโยบายนรณรงค์ให้ประชาชนจำกัดผักตบชวา วัชพืช และขยะที่ปลิวลงแหล่งน้ำที่จะไปอุดตันการระบายน้ำเป็นการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมถึงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ เพื่อป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียจากต้นทางการควบคุมปริมาณการไหลของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ พร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านห้องน้ำ” พบว่า เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานเทศบาลต้องติดต่อทางสาธารณสุขมาดูแลตรวจสอบห้องน้ำให้สะอาดถูกหลักอนามัย ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขและติดป้ายข้อห้ามต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่มาใช้ห้องน้ำสาธารณะรักษาความสะอาดและปฏิบัติตามกฎที่ติดไว้อย่างเคร่งครัด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง พบว่า สำนักงานการไฟฟ้าอำเภอกุฉินารายณ์และฝ่ายกองช่างเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ได้พัฒนาในการติดตั้งไฟฟ้าทั้งภายในและภายนอกสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาออกกำลังกาย และได้รับการตอบสนองที่ดีจากประชาชน จึงไม่มีปัญหาในการพัฒนาที่จะทำให้อำเภอกุฉินารายณ์มีความเจริญทางด้านไฟฟ้า

ผลศึกษาประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านจุดขายเครื่องดื่ม พบว่า ปัญหาในการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านจุดขายเครื่องดื่มไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่อความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจแน่นอนว่านายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ต้องการที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจให้เป็นสิ่งสำคัญ เช่น สร้างรายได้ให้ประชาชนที่ทำอาชีพค้าขายเพิ่มมากขึ้น เทศบาลควรสร้างเครือข่ายเข้ามาสนับสนุนพ่อค้า แม่ค้าที่นำของมาจำหน่ายเพื่ออำนวยความสะดวกสวดกสบายต่อผู้คนที่มาออกกำลังกาย

ผลศึกษาประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านที่จอดรถ พบว่า นายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนต่าง ๆ มาพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้เป็นสถานที่จอดรถที่มีขนาดกว้างและเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” พบว่า การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะทำการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ซึ่งประชาชนก็จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” พบว่า นายกเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ยังมีนโยบายพัฒนาหนองน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้เพียงพอต่อการบำรุงต้นไม้และยังเพียงพอต่อประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกร

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ” พบว่า ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะจะเป็นระบบน้ำมีฝายน้ำล้นและการจัดการน้ำเสียโดยใช้เครื่องจักรกลเพิ่มออกซิเจน ซึ่งใช้ออกซิเจนตามธรรมชาติจากพืชน้ำ และใช้ผักตบชวาซึ่งเป็นวัชพืชที่ต้องการกำจัดอยู่แล้วมาทำหน้าที่ดูดซับความสกปรก

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านห้องน้ำ” พบว่า ควรจะประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลที่จะมาใช้บริการให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำโดยไม่ทิ้งขยะหรือผ้าอนามัยลงในชักโครกป้องกันห้องน้ำสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้ดีขึ้น และให้ประชาชนที่ไปใช้บริการรักษาความสะอาดช่วยกัน ทั้งยังต้องมีหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามาดูแลเพื่อให้ถูกหลักอนามัยตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง” พบว่า เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกองช่างได้ทำการติดตั้งไฟฟ้าและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเทศบาลควรจะต้องแจ้งไปยังสำนักงานการไฟฟ้าเพื่อดำเนินการติดตั้งมิเตอร์เพื่อเชื่อมต่อกับระบบ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านจุดขายเครื่องดื่ม” พบว่า เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ต้องมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่จำหน่ายสินค้าหรือเครื่องดื่มให้กับประชาชน ควรส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและแบ่งสัดส่วนการใช้

พื้นที่ที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการสามารถค้าขายสินค้าถูกสุขลักษณะและอนุญาตเปิดถนนเพื่อให้รถเร่และชาวบ้านมีจุดขายสินค้า

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานจอดรถ” พบว่า สำหรับประชาชนผู้ที่มาออกกำลังกายไม่มีที่จอดรถ หน่วยงานเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ต้องแจ้งเพื่อขอความร่วมมือพร้อมติดป้ายประกาศขอสงวนสิทธิ์การจอดรถสำหรับผู้มาออกกำลังกายในสวนสาธารณะเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายนั้นเป็นพื้นที่ส่วนรวมสามารถมาใช้ได้ทุกเพศ ทุกวัย เพราะพื้นที่ส่วนนี้เป็นสถานที่ออกกำลังกายสาธารณะที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณมาสร้างพื้นที่ส่วนนี้ให้เป็นสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเป็นพื้นที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในระยะยาวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาสรยุทธ จันสุข (2566) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้มีมากขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นฐานให้มั่นคง ต่อมาคือด้านสังคม มีการจัดสรรความเท่าเทียมกันในการใช้ทรัพยากรที่เป็นตัวชี้วัดพื้นฐานที่เพียงพอและจำกัดจำนวนประชากร และด้านเศรษฐกิจที่ต้องเติบโตอย่างเหมาะสมไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและความสมดุลในระบบนิเวศ และยังสอดคล้องกับแนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาติเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก เป็นแนวคิดการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุลใน 5 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และด้านการเมือง

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเพิ่มการระวางเรื่องการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเน่าเสียจากขยะเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดหาพันธ์ปลามาปล่อยเป็นจำนวนมากส่วนการดูแลต้นไม้หรือดูแลสวนย่อมถือว่าเป็นสิ่งที่สวยงามร่มรื่นเพื่อปรับภูมิทัศน์ของสวนสาธารณะ ดังนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะให้ประชาชนมีจิตสำนึกและรักษาความสะอาดไม่ทิ้งขยะลงสู่แม่น้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบซึ่งเป็น ลักษณะตามความหมายทางด้านการพัฒนาบริหารศาสตร์

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านระบบระบายน้ำของ

สวนสาธารณะเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมไปถึงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ เพื่อป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียจากต้นทาง การควบคุมปริมาณการไหลของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ พร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยูวณน์ วุฒิเมธี (2526) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาในความหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม และยังสอดคล้องกับนักพัฒนาบริหารศาสตร์ได้ให้ความหมายของการพัฒนา เป็น 2 ระดับคือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำการให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบ กระทำการทั้งในด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว “ด้านห้องน้ำ” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิวด้านห้องน้ำถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาใช้ห้องน้ำสวนสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามาตรวจสอบ ดูแลพร้อมกับพนักงานของหน่วยงานเทศบาลที่มีหน้าที่ทำความสะอาดเพื่อบริการแก่ประชาชนที่มาใช้ห้องน้ำหรือสุขา ในสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิรัช เตียหงษากุล (2529) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการอธิบายแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาของมนุษย์ที่เน้นเรื่องค่านิยมกับจริยธรรมโดยมองว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่มนุษย์และค่านิยม ด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคนเป็นผู้บันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นหรือดับสลายได้ จุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาคือการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการทำให้คนมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม และยังสอดคล้องกับ Michael Brill กล่าวไว้ว่า พื้นที่สาธารณะประกอบสร้างจากพื้นที่ทางกายภาพที่สัมพันธ์กับชีวิตสาธารณะซึ่งเข้าถึงได้ และมีกลุ่มคนผู้ใช้งานที่หลากหลาย มีการใช้พื้นที่ร่วมกัน ทั้งที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงและร่วมสังเกตการณ์โดยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่รองรับคนทั้งในระดับบุคคล กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ชุมชนเมืองเข้าด้วยกันและรองรับความต้องการเพื่อผลประโยชน์ต่อสาธารณชน (Michael Brill, 1989) อาจกล่าวได้ว่าพื้นที่สาธารณะเป็นที่ที่ทุกคนเข้าใช้งานได้โดยอิสระ ไม่มีแรงจูงใจด้านผลประโยชน์ มี 4 ประเภท คือ ถนน พื้นที่สาธารณะแบบเปิดโล่ง สิ่งอำนวยความสะดวกแบบสาธารณะ และพื้นที่ธุรกิจที่เป็นสาธารณะส่วนพื้นที่สีเขียว (Green Area) คือพื้นที่ดินที่ปกคลุมด้วยหญ้า ต้นไม้ ไม้พุ่มหรือพรรณพืชอื่น ๆ จะทั้งพื้นที่ หรือบางส่วนก็ได้ และยักรวมถึงสวนสาธารณะสวนชุมชน

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว “ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิวด้านไฟฟ้าส่องสว่างนั้นภายในบริเวณสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิวฝ่ายกองช่างของหน่วยงานเทศบาลได้ติดตั้งไฟฟ้าทุกจุดเพื่อความปลอดภัยและได้ติดตั้งไฟหลากสีประดับต้นไม้เพื่อความสวยงามของสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) ได้กล่าวไว้ว่า มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะเป็นแบบรวดเร็ว หรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิว “ด้านจุดขายเครื่องดื่ม” กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงซิวทางด้านจุดขายของขายเครื่องดื่มเป็นปัจจัยที่ทำให้มีความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ เช่น สร้างรายได้ให้ประชาชนที่ทำอาชีพค้าขายเพิ่มมากขึ้น และยังพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการอธิบายถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเน้นไป ใน

เรื่องของการออมและการลงทุน มองว่าการพัฒนาเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดย ถือว่าเมื่อมีกระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว ผลแห่งการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังประชาชนที่ละน้อย และประชาชนจะพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งผลประโยชน์ของการเจริญเติบโตจะกระจายไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในรูปของงานและโอกาสทางเศรษฐกิจโดยผลของการกระจายนี้จะเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มที่ยากจนกว่า และยังสอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการพัฒนามี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้มีมากขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นฐานให้มั่นคง ต่อมาคือด้านสังคม มีการจัดสรรความเท่าเทียมกันในการใช้ทรัพยากรที่เป็นตัวชี้วัดพื้นฐานที่เพียงพอและจำกัดจำนวนประชากรและด้านเศรษฐกิจที่ต้องเติบโตอย่างเหมาะสมไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและความสมดุลในระบบนิเวศ

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านที่จอดรถ” กล่าวคือแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านที่จอดรถสำหรับประชาชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแล้วนายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนต่าง ๆ มาพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้เป็นสถานที่จอดรถที่มีขนาดกว้างเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาออกกำลังกายและยังอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้รถบนท้องถนนอีกด้วย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุบนถนนนายกเทศมนตรีจึงได้พัฒนาด้านสถานที่จอดรถของประชาชนจะได้เป็นระเบียบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) ได้กำหนดว่าสวนสาธารณะแต่ละระดับควรมีองค์ประกอบพื้นฐานทางเดินสวนทุกระดับควรกำหนดทางเดินภายในสวนให้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการซึ่งควรแยกจากเส้นทางรถยนต์และในบางกรณีที่มีพื้นที่กว้างขวางควรมีการออกแบบทางเดินแยกจากเส้นทางจักรยานแต่ต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืน และไม่รบกวนซึ่งกันและกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายปัญหาคือด้วยข้อจำกัด ในพื้นที่ที่มีไม่มากพอที่จะสามารถทำเป็นลานกีฬาได้เพราะพื้นที่สวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ส่วนใหญ่แล้วใช้เป็นลานอเนกประสงค์เพื่อที่จะให้ประชาชนได้มาเดินเล่นแล้วก็ให้อาหารปลาแล้วก็ใช้โดมในการทำพิธีในงานจัดงานแต่งงานหรืองานต่าง ๆ จึงไม่เหมาะที่จะเป็นลานกีฬา ปัญหาอีกด้านหนึ่งก็คือเรื่องของงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวซึ่งเป็น ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ที่ต้องจัดงบประมาณขึ้นมาและทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผ่านการประชาสัมพันธ์ของประชาชนคนที่อยู่ในพื้นที่ให้ยอมรับว่าจะพัฒนาอะไรต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ The Urbanis (2020) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่ได้จำกัดว่าจะจะเป็นรูปแบบใด เช่น ถนนทางเดิน สวนสาธารณะ สนาม ลานชุมชน ลานเมือง เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าใช้พื้นที่ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้หรือแบ่งปันร่วมกันสมาชิกทุก ๆ คน พื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ในเชิงกายภาพซึ่งสามารถมองเห็นได้จากทุกคนและมีการเข้าถึงได้มากกว่าพื้นที่ส่วนตัวนอกเหนือจากพื้นที่ทางกายภาพแล้วจะต้องสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างคนกับสถานที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างให้พื้นที่สาธารณะเกิดการใช้งานอย่างมีชีวิตชีวาคือการสร้างให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของผู้คน

ดังนั้น พื้นที่สาธารณะจะต้องมีการเข้าถึงพื้นที่การเชื่อมต่อที่ดี ความรู้สึกสบายปลอดภัย บรรยากาศที่เชื้อเชิญ และมีกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเข้าสังคมของผู้ใช้พื้นที่

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ไม่มีปัญหาต่อการสร้างงานพัฒนาแหล่งน้ำให้ประโยชน์คุ้มค่าตามความต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายการพัฒนาของเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ เช่น มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่ใช้ในการอุปโภคของประชาชนตลอดจนใช้ในการทำเกษตรกรรม ได้แก่ ลำห้วย ลำห้วยบง ลำห้วยโปร่งคู่ ลำห้วยค้อ หนองน้ำ ได้แก่ อ่างเลิงชีว หนองสิม หนองบัวขาว หนองหูลิงใหญ่ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำ” กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านระบบระบายน้ำระบบระบายน้ำเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์จึงมีนโยบายให้ประชาชนรณรงค์กำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะที่ปลิวลงแหล่งน้ำที่จะไปอุดตันการระบายน้ำเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมถึงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ เพื่อป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียจากต้นทาง การควบคุมปริมาณการไหลของน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ พร้อมทั้งฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นนโยบายแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นตนเองและประชาชนไม่มีปัญหาในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลิติตี ฮีเรวคิน (2548) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่า ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้มีส่วนท้องถิ่นย่อมจะเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีผลสำคัญคือทำให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยรัฐบาลกลางเป็นแต่เพียงหน่วยส่งเสริมด้วยงบประมาณบางส่วนและด้วยความรู้ทางเทคนิคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลนั้นจำเป็นจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านห้องน้ำ” กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านห้องน้ำทางหน่วยงานเทศบาลต้องติดต่อทางสาธารณสุขมาดูแลตรวจสอบห้องน้ำให้สะอาดถูกหลักอนามัยตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขและติดป้ายข้อห้ามต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่มาใช้ห้องน้ำสาธารณะรักษาความสะอาดและปฏิบัติตามกฎที่ติดไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวว่า การพัฒนาเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบหรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างมีระบบ ดังนั้น การพัฒนาในความหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

“ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลาง อ่างเลิงชีว ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง” กล่าวคือ สำนักงานการไฟฟ้าอำเภอกุฉินารายณ์ และฝ่ายกองช่าง เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ได้พัฒนาในการติดตั้งไฟฟ้าทั้งภายในและภายนอกสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาออกกำลังกาย และได้รับการตอบสนองที่ดีจากประชาชน จึงไม่มีปัญหาในการพัฒนาที่จะทำให้อำเภอกุฉินารายณ์มีความเจริญทางด้านไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านจุดขายเครื่องดื่ม” กล่าวคือ ปัญหาในการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านจุดขายเครื่องดื่มไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่อความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ แน่นนอนว่านายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ต้องการที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจให้เป็นสิ่งสำคัญ เช่น สร้างรายได้ให้ประชาชนที่ทำอาชีพค้าขายเพิ่มมากขึ้นเทศบาลควรสร้างเครือข่ายเข้ามาสนับสนุน พ่อค้า แม่ค้า ที่นำของมาจำหน่ายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพล ชันธไชย (2527) กล่าวว่าไว้ว่าความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชนเพิ่มมากขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านที่จอดรถ” กล่าวคือ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแล้วนายกเทศมนตรีเมืองกุฉินารายณ์ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนต่าง ๆ มาพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้เป็นสถานที่จอดรถที่มีขนาดกว้างเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน แต่ติดปัญหาอยู่ที่งบประมาณไม่เพียงพอที่จะพัฒนาสถานที่จอดรถต่อจากเดิมได้จึงต้องหยุดการก่อสร้างสถานที่จอดรถไว้ก่อนจนกว่าจะมีงบประมาณจากส่วนกลางเข้ามา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และพูนศิริ วัจนะภูมิ (2534) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การชักชวนหรือการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิบัติตามแผนและโครงการอย่างจริงจังและเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกันในลักษณะที่เป็นวงจร เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผน โดยมุ่งเน้นถึงการนำแผนและโครงการไปดำเนินการอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง เพราะถึงจะมีการวางแผนและโครงการแล้ว แต่หากไม่นำไปปฏิบัติการพัฒนา ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย” กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ด้านลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะทำการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวได้ก็คือนายกเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ ซึ่งประชาชนจะต้องทำประชาพิจารณ์และหาสิ่งที่ต้องการว่าในเกาะกลางอ่างเลิงชีวนั้นจะต้องการในรูปแบบใดบ้างซึ่งในตอนนี้นี้จะมีการวิ่งออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและการปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพแต่นอกเหนือจากนั้นถ้าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการเป็นลานกีฬาที่เป็นลานสนามหญ้าเทียมหรือสนามวอลเลย์บอลเพื่อที่จะพัฒนาได้ในระดับใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะของ The Urbanis (2020) กล่าวว่าไว้ว่า การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันโดยไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นรูปแบบใด เช่น ถนนทางเดิน สวนสาธารณะ สนาม ลานชุมชน ลานเมือง เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้หรือแบ่งปันร่วมกันสมาชิกทุก ๆ คน พื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ในเชิงกายภาพซึ่งสามารถมองเห็นได้จากทุกคนและมีการเข้าถึงได้มากกว่าพื้นที่ส่วนตัวนอกเหนือจากพื้นที่ทางกายภาพ แล้วจะต้องสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างคนกับสถานที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างให้พื้นที่สาธารณะเกิดการใช้อย่างมีชีวิตชีวา คือ การสร้างให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของผู้คน ดังนั้นพื้นที่สาธารณะจะต้องมีการเข้าถึงพื้นที่การเชื่อมต่อที่ดี ความรู้สึกสบายปลอดภัย บรรยากาศที่เชิญชวน และมีกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเข้าสังคมของผู้ใช้พื้นที่

“แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้” กล่าวคือ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเรื่องที่ดิน เป็นสำคัญนายกเทศบาลเมืองกุนินารายณ์ยังมีนโยบายพัฒนาหนองน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้เพียงพอ ต่อการบำรุงต้นไม้ และยังเพียงพอต่อประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และยังมียังมีองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นมาตรวจสอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของเทศบาลเมืองกุนินารายณ์ เช่น มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่ใช้ในการอุปโภคของประชาชน ตลอดจนใช้ในการทำเกษตรกรรม ได้แก่ ลำห้วย ลำห้วยบง ลำห้วยโปร่งคู่ ลำห้วยค้อ หนองน้ำ ได้แก่ อ่างเลิงชีว หนองสิม หนองบัวขาว หนองหูลิงใหญ่

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ” กล่าวคือ จะเป็นระบบน้ำแบบฝายน้ำล้นและการจัดการน้ำเสียโดยใช้เครื่องจักรกลเพิ่มออกซิเจน ซึ่งใช้ออกซิเจนตามธรรมชาติจากพืชน้ำ และใช้ผักตบชวาซึ่งเป็นวัชพืชที่ต้องการกำจัดอยู่แล้วมาทำหน้าที่ดูดซับความสกปรกซึ่งเป็นนโยบายแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นตนเองและประชาชนไม่มีปัญหาในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลิจิต ชีวเวคิน (2548) กล่าวไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางในแง่ที่ว่าผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้มีส่วนท้องถิ่นย่อมจะเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีผลสำคัญคือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเป็นแต่เพียงหน่วยส่งเสริมด้วยงบประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิคโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการพัฒนาชนบทซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลนั้นจำเป็นจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านห้องน้ำ” กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวทางด้านห้องน้ำเริ่มจากการติดต่อหน่วยงานและประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลที่จะมาใช้บริการให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำโดยไม่ทิ้งขยะหรือผ้าอนามัยลงในชักโครกป้องกันห้องน้ำสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวให้ดีขึ้นและให้ประชาชนที่ไปใช้รักษาความสะอาดช่วยกันและต้องมีหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามาดูแลเพื่อให้ถูกหลักอนามัยตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างมีระบบ ดังนั้น การพัฒนาในความหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง” กล่าวคือ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวทางด้านไฟฟ้าส่องสว่างนั้นนายกเทศบาลเมืองกุนินารายณ์จะดำเนินให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกองช่างได้ทำการติดตั้งไฟฟ้าและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเทศบาลต้องแจ้งไปยังสำนักงานการไฟฟ้าเพื่อดำเนินการติดตั้งมิเตอร์เพื่อเชื่อมต่อกับระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) กล่าวไว้ว่า มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านจุดขายเครื่องดื่ม” กล่าวคือ เทศบาลเมืองกุนินารายณ์ต้องมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่จำหน่ายสินค้าหรือเครื่องดื่มให้กับประชาชน ควรส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและแบ่งสัดส่วน

การใช้พื้นที่ที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการสามารถค้าขายได้ทุกอย่างให้ถูกสุขลักษณะ และอนุญาตเปิดถนนเพื่อให้รถเร่และชาวบ้านมีจุดขายของ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอดิศักดิ์ กันทะเมืองลี (2564) กล่าวไว้ว่า ทัศนียภาพและความหมายของพื้นที่สาธารณะในบริบทและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน อาทิ กลุ่มความคิดยุคแรกให้ นิยามพื้นที่สาธารณะว่าเป็นคูตรงข้ามของพื้นที่ส่วนตัวกลุ่มความคิดอีกกลุ่มหนึ่ง ให้นิยามความหมายของพื้นที่สาธารณะในเชิงโครงสร้าง เป็นมโนทัศน์ของพื้นที่สาธารณะของชนชั้น นายทุน เพื่อการเรียกร้องเสรีภาพ ความเสมอภาค และความอิสระ หรือกลุ่มความคิดในเชิงอุดมการณ์ ซึ่งถือว่าพื้นที่สาธารณะเป็นความจำเป็นทางสังคม เป็นพื้นที่เพื่อให้เกิดการวิพากษ์ ถกเถียง และตีความของคนในทุกกลุ่ม ไม่ใช่แค่ในประชาสังคมชั้นนายทุนเท่านั้น จะเห็นได้ว่าความหมายของพื้นที่สาธารณะมีการตีความที่หลากหลายตามช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงเมือง ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปการตีความและให้ความหมายตามกลุ่มความคิดที่หลากหลายข้างต้นยิ่งย่นย่อ ความแตกต่างของพื้นที่สาธารณะ ตามความสนใจ ภูมิหลัง และมุมมองที่แตกต่างกัน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว “ด้านลานจอดรถ” กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีวด้านลานจอดรถสำหรับประชาชนผู้ที่มาออกกำลังกายไม่มีที่จอดรถหน่วยงานเทศบาลต้องแจ้งขอความร่วมมือพร้อมติดป้ายประกาศขอสงวนสิทธิ์การจอดรถสำหรับผู้ที่มาออกกำลังกายสวนสาธารณะเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) ได้กำหนดว่า สวนสาธารณะแต่ละระดับควรมีองค์ประกอบพื้นฐาน ทางเดิน สวนทุกระดับควรกำหนดทางเดินภายในสวนให้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการซึ่งควรแยกจากเส้นทางรถยนต์ และในบางกรณีที่มีพื้นที่กว้างขวางควรมีการออกแบบทางเดินแยกจากเส้นทางจักรยานแต่ต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืนและไม่รบกวนซึ่งกันและกัน

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

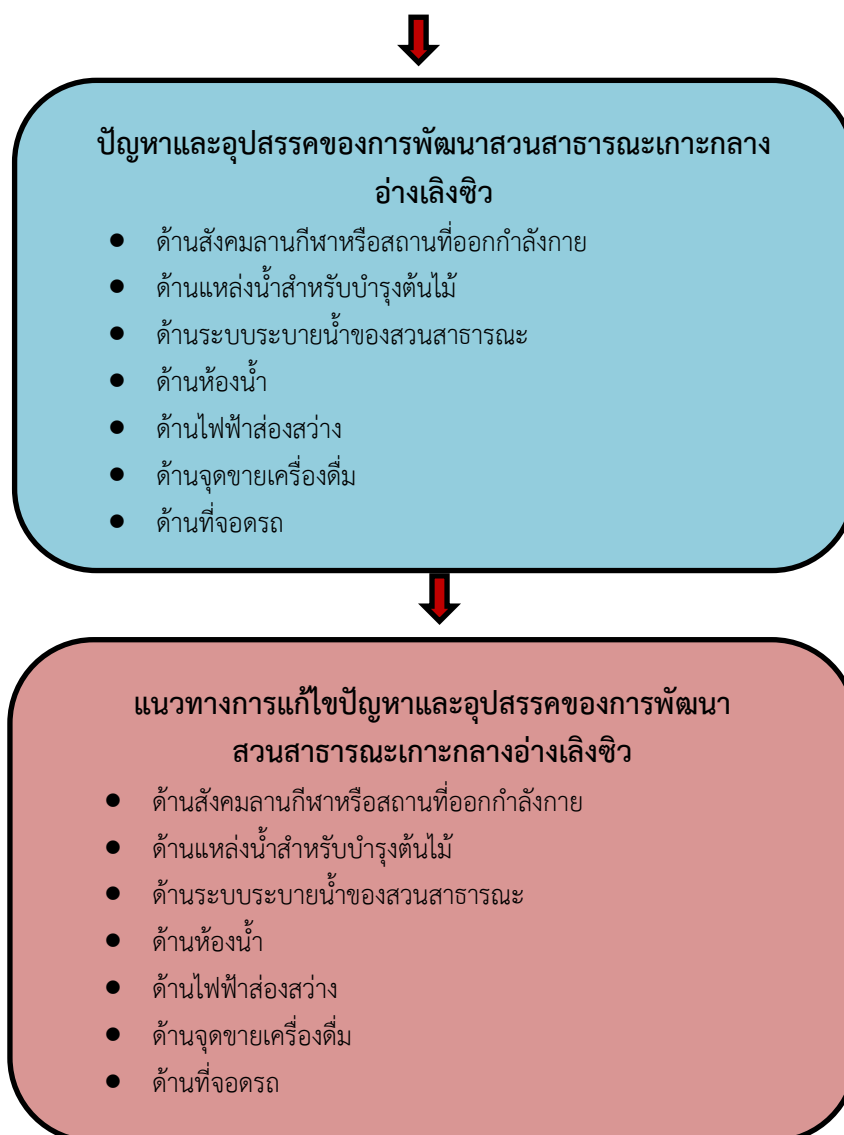
การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์
อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

- ด้านสังคมลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย
- ด้านแหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้
- ด้านระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ
- ด้านห้องน้ำ
- ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง
- ด้านจุดขายเครื่องดื่ม
- ด้านที่จอดรถ

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ประชาชนที่มาออกกำลังกายที่สวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว ควรรักษาความสะอาดไม่ทิ้งขยะลงในพื้นที่สาธารณะ

1.2 ควรศึกษาถึงประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

2.2 ควรศึกษาค่านิยมของประชาชนที่มีต่อสวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว

เอกสารอ้างอิง

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2547). การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการสำหรับ

- ชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษา เมืองนครราชสีมา เมืองขอนแก่น และ เมืองอุดรธานี. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนามาตรฐาน.
- เจนรงค์ สมพงษ์ และ วราลักษณ์ คงอ้วน. (2563). *บทบาทและการพัฒนาพื้นที่สาธารณะสวนลมพินี*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชุติมา อมรโรจนาวงศ์. (2560). *แนวทางการสร้างนโยบายและมาตรการการพัฒนาสวนสาธารณะเทศบาลเมืองชลบุรี กรณีศึกษา สวนสาธารณะสวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฉลิมพระชนมพรรษา 80 ปี (สวนตำหนักน้ำเดิม)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล นิมนวล. (2565). *การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประยุทธ์ บุตรสาร, สัญญา เคนาภูมิ และ วิทยา เจริญศิริ. (2560). *แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปัทวี เนื่องมัจฉา. (2564). *แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา : สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงศ์ภาคย์ อินพ่วง. (2563). *แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ในพื้นที่โครงการแก้มลิงตามแนวพระราชดำริบึงกุ่ม*. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รุสลีนา เบ็ญอับดุลลอฮ. (2564). *แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเมืองอย่างยั่งยืนด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดการสัญจรอัจฉริยะ (Smart mobility) กรณีศึกษา โครงการแก้มลิงตามแนวพระราชดำริเขตบึงกุ่ม*. วิทยาศาสตร์บัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม). พัทลุง : มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). *ความหมายสวนสาธารณะ*. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>
- ศิวพงศ์ ทองเจือ. (2557). *แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษา สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเทศบาลเมืองกุฉินารายณ์. (2563). *สวนสาธารณะเกาะกลางอ่างเลิงชีว*. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.govesite.com/buakhaobk/document.php>
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุรรัตน์ จำปาเงิน และศิวพร กลิ่นมัลย์. (กรกฎาคม 2560). *แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*. การประชุมวิชาการ

วารสารเมธีวิจัย Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2567

Volume 1 Number 6 November - December 2024

BuiltEnvironment Research Associates Conference ครั้งที่ 8 ประจำปี 2560 (BERAC 8, 2560). คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อดิศักดิ์ กันทะเมืองลี. (2564). *WelPark* แพลตฟอร์มสร้างพื้นที่สาธารณะที่กระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2566. จาก <https://theurbanis.com/life/08/10/2021/548>

แนวทางการอนุรักษ์กลองยาวอีสาน
บ้านจุมจัง ตำบลอู่เม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
Conservation guidelines for long drums of Jum Chang Village, Umma Sub -
district, Phon Thong District, Roi Et Province

วิลาวลัย คำนิน¹, และพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์^{2*}

Wilawan Kumnin¹, and Pongsawut Rachjun^{2*}

^{1,2}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2}Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 22/07/2024 | Accepted 24/07/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน และ 3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 7 กลุ่ม คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) หัวหน้าวงกลองยาวอีสาน 4) สมาชิกวงกลองยาวอีสาน 5) นักวิชาการด้านวงกลองยาว 6) ประชาชน และ 7) ประชาชนชาวบ้าน ผลการศึกษาประเด็นแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน พบว่า ประชาชนและผู้นำในชุมชนควรจะหาวิธีจัดการกับการอนุรักษ์วงกลองยาวให้ยั่งยืน เพราะว่าในปัจจุบันมีกลุ่มประชาชนให้ความสนใจที่จะเรียนรู้และรักษาศิลปวัฒนธรรมนี้มีจำนวนน้อย ซึ่งจะส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นอันงดงามนี้เลือนหายไป ประเด็นปัญหาและอุปสรรคอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน พบว่า เยาวชนสมัยใหม่ขาดความสนใจและเรียนรู้สืบสานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนี้ และประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน พบว่า ควรจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งเชิญชวนประชาชนและผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังข้อมูลพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันงดงามนี้

คำสำคัญ: การอนุรักษ์กลองยาวอีสาน; บ้านจุมจัง; จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

This research is qualitative research. There are 3 objectives in the study : 1) to study guidelines for conservation of the Isan long drum circle, 2) to analyze problems and obstacles in the conservation of the Isan long drum circle, and 3) to suggest solutions to problems and obstacles in the conservation of the Isan long drum circle. Using in-depth interviews. There are 7 target groups : 1) village headmen, 2) village head assistants, 3) leaders of the Isaan long drum band, 4) members of the Isaan long drum band, 5)

academics in the long drum band, 6) citizens, and 7) local scholars. The results of the study on conservation guidelines for the Isan long drum circle found that people and leaders in the community should find ways to manage the conservation of the long drum circle in a sustainable way. Because at present there is a small group of people interested in learning and preserving this art and culture. This will result in this beautiful local culture disappearing. Issues, problems, and obstacles in preserving the Isan long drum circle found that modern youth lack interest in and learning to preserve this art and culture. and the issue of solutions and obstacles to the conservation of the Isan long drum circle, it was found that training activities should be organized to promote local arts and culture. Including inviting the public and those interested to join in listening to information and exchanging knowledge about Promoting the preservation of this beautiful art and culture.

Keywords: Conservation of Isaan long drums; Jum Chang Village; Roi Et Province

บทนำ

ดนตรีจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงาม และมีคุณค่า ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเป็นที่ยอมรับ และเชื่อถือกันว่าดนตรีเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์ชาติใดที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองก็มักจะมีดนตรีเป็นของตนเองด้วย เพราะดนตรีและเพลงร้องเป็นสิ่งที่พัฒนามาพร้อมกับภาษาพูดของแต่ละประเทศนั้น ๆ เครื่องดนตรีน่าจะมีลักษณะการเกิดในแนวเดียวกันคือ เริ่มต้นที่การตี เคาะ และการกระทุ้งหรือกระแทก ก่อให้เกิดจังหวะเป็นการเริ่มต้นของดนตรี นอกจากนั้นการเป่าจึงเกิดขึ้นตามมาเพราะคนเราต้องหายใจจนแม้แต่การพูด การผิวปาก ก็คือการเป่าด้วย และการที่มนุษย์เราใช้ธนูในการล่าสัตว์เพื่อหาเลี้ยงชีพ การติดของธนูทำให้เกิดเสียงเป็นจุดเริ่มต้นของการหาวัสดุในการติด ทำให้เป็นดนตรีหรือเสียงด้วยการตั้งสายที่สูงต่ำต่างกันออกไปจนเกิดเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดจนเมื่อมนุษย์เราได้ยินเสียงกอไผ่เสียดสีกันเป็นเสียง จึงได้มีการพัฒนาสร้างคันชักสำหรับสีขึ้น ซึ่งก็กลายเป็นเครื่องดนตรีประเภทสีขึ้นมาในที่สุดกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง ซึ่งหนังหน้าเดียว ลำตัวกลองยาวด้านท้ายผายบานออกอย่างดอก ลำโพง กลองยาว มีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมไทยทุกภูมิภาคใช้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง มีรูปแบบการตีเพลงกลองจังหวะและรูปแบบทำรำประกอบการแสดง (เปลื้อง ฉายรัศมี, 2550: ระบบออนไลน์)

ศิลปะการดนตรีของชาวอีสานประกอบไปด้วยการขับร้องการฟ้อนรำและการบรรเลงดนตรีในส่วนของการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีเครื่องดนตรีหลายชนิดที่น่าสนใจด้วย เช่น โปงลาง แคน โหวต ซออีสานและพิณ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของคนในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีกแขนงหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาและกำลังจะสูญหายไปเนื่องจากขาดการสืบทอด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนเพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีในท้องถิ่น มีความรักชื่นชม ชาบซึ้ง ห่วงเห่น ตลอดจนช่วยกัน อนุรักษ์สืบทอดดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป (ปิยพันธ์ แสนทวีสุข, 2547: 2) กลองยาวในวิถีชีวิตคนอีสานปรากฏในขบวนแห่ประเพณีต่าง ๆ เช่น แห่พระเวส แห่สงกรานต์ แห่นาค แห่กฐิน แห่ผ้าป่าหรืออาจใช้แห่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ กลองยาวจึงเป็นเครื่อง

ดนตรีที่มีบทบาทสำคัญของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับบรรเลงในขบวนแห่มากกว่าดนตรีประเภทอื่นๆ เพราะได้ยืมไปไกลและก่อให้เกิดความสนุกสนานเป็นขบวนที่เรียกความสนใจจากผู้คน จะมีลีลาท่าทางที่สวยงามแปลกตาอีกด้วยเวลาบรรเลงสามารถเคลื่อนย้ายเป็นขบวนได้ง่าย ซึ่งกลองยาวจะรับหน้าที่เป็นผู้นำขบวนเสมอ (มนู ครุฑไชยันต์, 2526: 1) การแสดงกลองยาวในขบวนมืองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดมิได้เลยคือการพ้อนในขบวนหรือที่เรียกว่า พ้อนกลองยาว ที่เป็นการแสดงท่าทางประกอบกับจังหวะกลองในทำนองต่าง ๆ แสดงออกถึงความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่และปรากฏในทุกท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมกลองยาวนิยมเล่นในภาคอีสานมีวิวัฒนาการที่แตกต่างตามยุคสมัย ระยะที่มีการช่วงชิงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัดโดยจังหวัดมหาสารคามก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่หยิบยกกลองยาวขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์ในช่วงกระตุ้นการท่องเที่ยวไทย เป็นต้นมา (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2530: 25)

วงกลองยาวอีสานเป็นวงกลองยาวประจำบ้านจุมจัง ตั้งอยู่ที่บ้านจุมจัง หมู่ 7 มีการก่อตั้งมานานกว่า 29 ปี จากรุ่นปู่ย่าตายายคนเฒ่าคนแก่สมัยก่อน ได้ทำวงกลองยาวอีสานขึ้นมาเพื่อทำการแสดงแห่ตามงานบวช งานบุญในหมู่บ้าน และรับจ้างงานต่างหมู่บ้านหรือต่างจังหวัด แล้วแต่จะมีผู้สนใจติดต่องาน ชาวบ้านจุมจังเป็นกลุ่มคนที่ชอบความสนุกสนานมักจะมีงานสังสรรค์และงานเลี้ยงงานบุญแต่ละกิจกรรมนั้นก็ใช้วงกลองยาวประจำหมู่บ้านตนในการบรรเลงความสนุกสนานให้แก่ชาวบ้านทุกเทศกาล งานบุญ งานเลี้ยง ภายในหมู่บ้านคนในสมัยก่อนชอบเสียงดนตรีชอบเต้นชอบรำ (ยอดชาย คำจุมจัง, 2566)

ดังนั้น การอนุรักษ์วงกลองยาวอีสานก็ถือเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เป็นแนวทางการสร้างอาชีพแก่ชาวบ้าน ส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เห็นคุณค่า ช่วยกันรักษาเอกลักษณ์ทางดนตรี อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนในการยอมรับให้มากขึ้น จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้วงกลองยาวอีสานคงอยู่ในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) หัวหน้าวงกลองยาวอีสาน 4) สมาชิกวงกลองยาวอีสาน 5) นักวิชาการด้านวงกลองยาว 6) ประชาชน และ 7) ปราชญ์ชาวบ้าน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คัดเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) หัวหน้าวงกลองยาวอีสาน จำนวน 1 คน 4) สมาชิกวงกลองยาวอีสาน จำนวน 5 คน 5) นักวิชาการด้านวงกลองยาว จำนวน 2 คน 6) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 7) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัย ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

3.1 ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน

3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน

3.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน

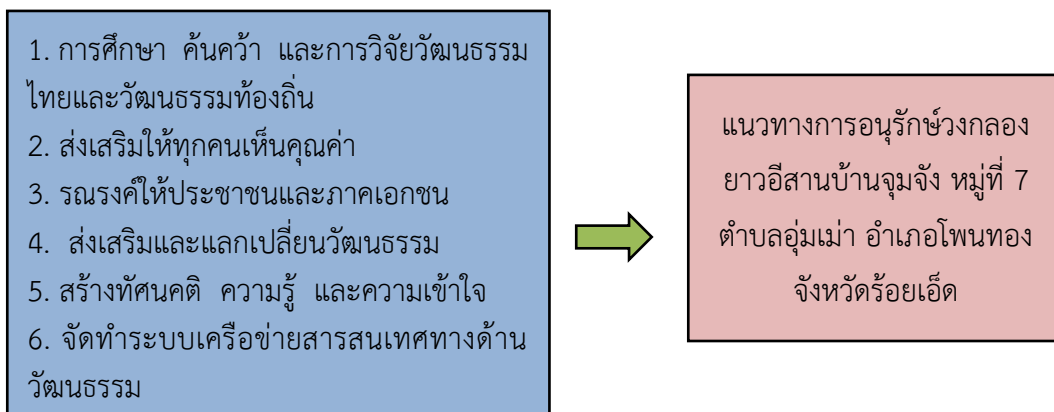
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสาร วิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีประเด็นผลการวิจัยที่สำคัญดังนี้คือ

1. แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุมเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นด้านการศึกษาค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสานนั้นมีหลากหลายวิธี เช่น การที่เราเข้าไปมีส่วนร่วมในวงกลองยาวไม่เฉพาะเป็นสมาชิกในวงกลองยาวเท่านั้นแต่เราสามารถที่จะสนับสนุนเรียกโดยการติดต่อมาทำการแสดงในโอกาสสำคัญ เช่น งานบวช งานบุญ ประเพณีประจำเดือน ฯลฯ คนรุ่นใหม่ควรศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของวงกลองยาวว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญกับภาคอีสานอย่างไร โดยค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวงกลองยาวเพื่อให้วงกลองยาวได้สืบทอดลูกหลานต่อไป การอนุรักษ์วงกลองยาวเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นปัจจัยสำคัญและองค์ประกอบหลักต่างๆ ของประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน

ประเด็นด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า พบว่า การส่งเสริมให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปโดยใช้โซเชียลมีเดียให้เป็นประโยชน์ เช่น โปรโมทในช่องทางการสื่อต่าง ๆ เราทุกคนสามารถช่วยกันเป็นกระบอกเสียงเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า เพราะวงกลองยาวมีความสำคัญต่อประเพณีอีสานและเป็นปัจจัยหลักของวิถีชีวิตความเป็นอีสาน ในปัจจุบันประชาชนนิยมใช้การสื่อสารทางโซเชียลต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรจะนำผลงานวงกลองยาวลงในโซเชียลเพราะเป็นสื่อกลางที่จะส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าเป็นอย่างดี

ประเด็นด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน พบว่า ภาคเอกชนช่วยกันสนับสนุนให้มีความสำคัญและรักษาวงกลองยาวไว้ เช่น มีงานบุญงานประเพณีประจำปีของชาวอีสานหรือบุญบั้งไฟโรงเรียน สถานีตำรวจ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น ช่วยกันออกมาสืบสานวัฒนธรรมอีสาน ช่วยกันรณรงค์รักษาวงกลองยาวให้อยู่สืบไปโดยให้ประชาชนและภาคเอกชนช่วยกันส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอีสานของเราและความเป็นมาของวงกลองยาว โดยการเผยแพร่ให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จักให้แก่คนรุ่นใหม่ได้รู้จักและช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่กันต่อไปได้ วัฒนธรรมประเพณีอีสานเป็นมรดกของบรรพบุรุษเราที่ท่านสร้างขึ้นมาจึงอยากให้เรานี้แหละช่วยการอนุรักษ์ทำนุบำรุงให้วงกลองยาววัฒนธรรมได้อยู่สืบไป

ประเด็นด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม พบว่า แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติหรือผู้คนในประเทศและระดับภูมิภาคใด หากมีการแลกเปลี่ยนก็จะได้เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ก็จะสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ ทั้งยังได้ผลประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ได้ความรู้ใหม่ ได้รู้จักวัฒนธรรม เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรม จะทำให้ผู้คนหันมานิยมและรักษาวงกลองยาวอีสาน

ประเด็นด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ พบว่า ควรให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่โดยเริ่มจากลูกหลานให้รู้จักวงกลองยาวอีสานและให้เขาได้เรียนรู้วิธีที่จะนำไปปฏิบัติ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้เขาก่อน จากประเด็นที่มามวงกลองยาว ไปจนถึงวงกลองยาวอีสานเป็นเอกลักษณ์สำคัญต่อชาวอีสาน เป็นวัฒนธรรมสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ วงกลองยาวเป็นสัญลักษณ์สำคัญของประเพณีอีสานและเป็นวัฒนธรรมประจำภาคอีสาน

ประเด็นด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม พบว่า การใช้ช่องทางโซเชียลเป็นตัวหลักในการให้ผู้คนได้เข้าถึงวงกลองยาวได้ง่าย โดยจัดทำคลิปเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของเราออกไปให้ผู้คนได้ชมจะสามารถช่วยกันรักษาความเป็นอีสานได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป การจัดทำเพจเฟซบุ๊กเพื่อให้คนที่สนใจที่จะเข้ามาศึกษาหรือติดต่องานวงกลองยาว ส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารกันง่าย

2. ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นด้านการศึกษา คำนคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ผู้คนละเลยไม่มีความสนใจและให้ความร่วมมือ มีเฉพาะคนบางกลุ่มโดยไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยอาจจะไม่ได้มาใส่ใจเรื่องพวกนี้ แต่ถ้าเราเพิกเฉยไม่สนใจอะไรเลยสักวันวัฒนธรรมที่สวยงามนี้ก็จะหายไป คนเราถ้าไม่มีดนตรีในหัวใจเลยก็คงจะเป็นไปไม่ได้คนที่เขาชอบพร้อมสนับสนุนรักษาไว้ก็ยังมียอยากให้คนรุ่นใหม่แล้วก็ประชาชนหันมาสนใจวงกลองยาวมากขึ้นศึกษา คำนคว้าหาความรู้มาพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์วงกลองยาวที่เป็นสมบัติของชุมชน

ประเด็นด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า พบว่า ขาดผู้ให้ความรู้และประชาชนขาดความเข้าใจที่จะอนุรักษ์วงกลองยาว เด็กวัยรุ่นชอบความแปลกใหม่ ไม่สนใจที่รักษาวัฒนธรรมประเพณีอีสานเรา วงกลองยาวอาจไม่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่อาจจะฟังได้แต่ไม่อาจที่จะเข้าใจและอนุรักษ์วงกลองยาวได้ ทั้งนี้รอแก้ตอบโต้และเป็นความแปลกใหม่มากกว่าเด็กวัยรุ่นในชุมชนหรือที่ไหนก็ต่างชอบกันเพราะมีความทันสมัยมีสีสันมากกว่า

ประเด็นด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและภาคเอกชน ขาดการใส่ใจจนไม่เห็นถึงความสำคัญของวงกลองยาวอีสาน ในการที่จะอนุรักษ์เพื่อให้คงอยู่ไปยังรุ่นต่อ ๆ ไป

ประเด็นด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม พบว่า ทุกภาคส่วนขององค์กรต่างๆและภาคเอกชนต่างก็มีส่วนร่วมในการรณรงค์และรักษาวงกลองยาวและวัฒนธรรมอีสานเพื่อที่จะไม่ให้มันสูญหายไป และเด็กรุ่นใหม่ก็มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอีสานและวงกลองยาวมากขึ้น วัฒนธรรมประเพณีอีสานเป็นมรดกของบรรพบุรุษเราที่ท่านสร้างขึ้นมาจึงอยากให้ช่วยกันในการอนุรักษ์ทำนุบำรุงให้วงกลองยาววัฒนธรรมได้อยู่สืบไปเรื่อย ๆ อยากจะให้ประชาชนในบ้านจุมจังเป็นผู้เริ่มที่จะอนุรักษ์วงกลองยาวก่อนผู้อื่นเลยเพราะเป็นสมบัติของหมู่บ้านจึงต้องช่วยกันรักษาไว้ก่อนที่จะให้ผู้อื่นรักษาอนุรักษ์ต้องเริ่มจากคนในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก ช่วยกันเป็นกระบอกเสียงในการอนุรักษ์วงกลองยาวโดยสืบสานประเพณีอีสานเราไว้ เข้าไปเป็นอีกส่วนหนึ่งในการทำให้ประชาชนรู้จักที่จะเก็บรักษาความเป็นอีสานของเรา ภาคเอกชนก็จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่เข้าถึงความเป็นมาและความสำคัญของวงกลองยาว โดยคอยอบรมสั่งสอนเด็กรุ่นใหม่ให้ทำความเข้าใจต่อการที่จะอนุรักษ์วงกลองยาวไว้

ประเด็นด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ พบว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจมากพอที่จะเข้าใจ การเรียนรู้จากครูบาอาจารย์ด้านวงกลองยาวก็มีจำนวนน้อยมาก ขาดผู้มีความรู้หรือปราชญ์เฉพาะเกี่ยวกับวงกลองยาว

ประเด็นด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางวัฒนธรรม พบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกในวงกลองยาวเป็นวัยกลางคนซึ่งจะไม่สามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศ มีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดทำระบบสารสนเทศ ขาดงบประมาณที่จะนำมาสร้างระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้ที่สนใจจะเข้ามาศึกษาคำนคว้ามีข้อมูลประวัติความเป็นมาไม่เพียงพอ ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อต่อยอดการเข้าถึงระบบสารสนเทศ

ประเด็นด้านการศึกษา คำนคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ขาดความน่าสนใจแก่การเรียนหรือในโลกออนไลน์ ขาดการจัดจัดอบรมหรือจัดค่ายเพื่อการอนุรักษ์วงกลองยาวและอื่น ๆ

ประเด็นด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า พบว่า การเชิญชวนผู้คนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัวหรือใครก็ตาม ได้มาช่วยกันอนุรักษ์ไว้ถือว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถทำได้เลยและไม่ยากเลย เพราะถ้ามีประเพณีประจำปีต่าง ๆ คนในชุมชนก็ต่างให้ความสนใจอยู่แล้ว ชาวภาคอีสานถือว่าเป็นชนกลุ่มที่รักในความสุขสนุกสนาน และยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประจำภาคของตนเองอีกด้วย ส่งเสริมให้วงกลองยาวอีสานมีรายได้โดยการจ้างงานเพราะถือว่าเป็นการอนุรักษ์ให้ผู้คนได้รู้จักที่จะอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมนี้ต่อไป

ประเด็นด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน พบว่า ประชาชน ภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมกันรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนบำรุงช่วยกัน ประสานการบริการความรู้ วิชาการ หรือสนับสนุนด้วยทุนทรัพย์ทางวัฒนธรรมให้มีทุนไปซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ผู้ฟัง เพื่อให้มีอุปกรณ์ครบและสามารถทำการแสดงได้อย่างเต็มที่

ประเด็นด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม พบว่า ไม่มีคนสนใจที่จะเรียนรู้และมาส่งเสริมให้วงกลองยาวอีสานให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการต่างชาติต่างภาษาเรียนรู้ขนบธรรมเนียมการใช้ชีวิตเลียนแบบฝรั่ง นิยมวัฒนธรรมต่างชาติทั้งด้านอาหาร ด้านดนตรี และอื่น ๆ

ประเด็นด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ พบว่า ไม่นิยมแสวงหาความรู้ด้วยความอยากรู้ อยากเห็นว่าสิ่งนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ใดเป็นผู้ก่อตั้ง คิดค้น ดังนั้นเวลามีผู้ใดสงสัยหรือมีคำถามเกิดขึ้นเราก็มักจะบอกเล่าข้อมูลเท็จจริงและการสันนิษฐานจากการบอกเล่า

ประเด็นด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทาง พบว่า ควรมีการแก้ไขอย่างตรงจุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจนและทำให้ประสบความสำเร็จและนำมาใช้ได้อย่างแท้จริงในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและทันสมัยขึ้นการดำรงชีวิตของคนในสังคมก็สะดวกสบาย ดังนั้น การจัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมจะทำให้มีเนื้อหาข้อมูลที่กระชับเข้าใจง่ายและนำไปใช้กับชีวิตได้อย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุมเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบที่น่าสนใจการอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุมเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ แนวทางในการอนุรักษ์วงกลองยาวนั้นมีหลากหลายวิธีเช่นการที่เราเองเข้าไปมีส่วนร่วมในวงกลองยาวไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในวงกลองยาวเท่านั้นแต่เราสามารถที่จะสนับสนุนเรียกใช้งานติดต่อมาทำการแสดงในโอกาสสำคัญคืออย่างเช่น งานบวช งานบุญ ประเพณีประจำปีเดือน ฯลฯ อยากให้คนรุ่นใหม่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของวงกลองยาวบ้าง ว่ามีความเป็นมาอย่างไร สำคัญกับชาวภาคอีสานยังไง มันค้นคว้าหาความรู้ เกี่ยวกับวงกลองยาวเพื่อให้วงกลองยาวได้สืบรุ่นลูกหลาน ทั้งนี้ศิลปวัฒนธรรมด้านอื่นก็ควรอนุรักษ์ไว้เช่นกันเพราะหากไม่อนุรักษ์กันไว้ไม่นานมันก็จะเลือนหายไป ประเด็นหรือกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมใด ๆ ก็ให้ช่วยกัน การอนุรักษ์วงกลองยาวเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นปัจจัยสำคัญและองค์ประกอบหลักต่าง ๆ ของประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน เป็นภาพบรรยากาศที่อบอุ่นและสนุกสนานหากคนต่างจังหวัดมาเห็นเชื่อว่าเขาจะเอ็นดูชื่นชอบเพราะเป็นความสุขอีกอย่างหนึ่งที่หาชมได้ยากขณะที่ลูกหลานเราที่เขาไปทำงานในกรุงเทพฯเวลาที่มีเทศกาลมีงานบุญก็จะรีบกลับมาเพื่อมาเจอครอบครัวมา

เจอเพื่อนฝูงและมาร่วมกันเพื่อนรำ เพราะเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษามีหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ นิัยการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุสัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิผลในการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้สาธารณชนมาใช้ประโยชน์ สามารถเข้าถึงบริการสารสนเทศ การแนะแนว ครอบครัวเครือข่ายครอบครัว ชุมชนสถานประกอบการ หน่วยงาน ตลอดจนแวดวงนันทนาการ วัฒนธรรมและศิลปกรรม โดยการกระตุ้นให้สถานศึกษาเป็นแม่เหล็กดึงดูดใจให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า กล่าวคือ การส่งเสริมให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปโดยใช้สื่อโซเชียลให้เป็นประโยชน์คือโปรโมทในช่องทางของสื่อต่าง ๆ เราทุกคนช่วยกันเป็นกระบอกเสียงเพื่อส่งเสริมให้ผู้คนเห็นคุณค่า เพราะวงกลองยาวมีความสำคัญต่อประเพณีอีสานและเป็นปัจจัยหลักของวิถีชีวิตความเป็นอีสาน คนสมัยนี้เล่นโซเชียลเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงเริ่มจากนำวงกลองลงในโซเชียลเพราะเป็นสื่อกลางที่จะส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ให้คนในชุมชนจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวกับวงกลองยาวซึ่งจะนำคนในชุมชนและผู้คนเขามีความสนใจชื่นชอบทางด้านดนตรี ยกย่องให้วงกลองยาวเป็นที่น่าสนใจของผู้คนโดยการใช้สื่อเป็นตัวกลางในการทำวงกลองยาวให้เป็นที่รู้จักกันเพราะยุคนี้เป็นยุคโซเชียลเราก็นำช่องทางนี้เป็นตัวกลางเพื่อจะส่งเสริมสนับสนุนวงกลองยาวรวมกลุ่มกันหารายได้เพื่อสร้างอาชีพและหารายได้ให้แก่ครอบครัวและตัวเอง ศึกษาประวัติความเป็นมาของวงกลองยาวและนำมาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของผู้คน เช่น จัดโชว์ให้มีความน่าดึงดูดและเป็นที่น่าสนใจต่อผู้ชม จัดตั้งกลุ่มวงกลองยาวประจำหมู่บ้าน และให้ชาวบ้านหรือผู้ที่มีความสนใจจะเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม ศึกษาเผยแพร่เพื่อจะได้นำเอาความรู้ไปต่อยอดให้คนเห็นคุณค่าในวัฒนธรรม จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2536) ที่กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้คนในอดีต จัดเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ในปัจจุบันความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นเอกภาพที่บรรพชนได้ปลูกฝังสู่ลูกหลาน แต่ด้วยกระแสการพัฒนาที่มิขึ้นได้ส่งผลให้เกิดการหลงลืมทางด้านวัฒนธรรม

ด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน กล่าวคือ การที่ทำให้ภาคเอกชนช่วยกันเป็นอีกหนึ่งช่องทางเพื่อให้คนในองค์กรให้ความสำคัญและรักษาวงกลองยาวไว้ เช่น เวลาว่างงานบุญงานประเพณีประจำปีของชาวอีสานหรือบุญบั้งไฟ โรงเรียน สถานีดารวจ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น ก็ช่วยกันออกมาสืบสานวัฒนธรรมอีสาน ให้ช่วยกันรณรงค์รักษาวงกลองยาวให้อยู่สืบไปโดยให้ประชาชนและภาคเอกชนช่วยกันส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันมาเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอีสานของเรามาความเป็นมาของวงกลองยาว โดยการเผยแพร่ให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จักให้แก่คนรุ่นใหม่ได้รู้จักและช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่กันต่อไปได้ วัฒนธรรมประเพณีอีสานเป็นมรดกของบรรพบุรุษเราที่ท่านสร้างขึ้นมาก็อยากให้ประชาชนช่วยกันอนุรักษ์ทำนุบำรุงให้วงกลองยาววัฒนธรรมได้อยู่สืบไป จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ปฏิบัติตามเสรี พงศ์พิศ (2536) ที่กล่าวไว้ว่า งานด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านมิใช่มุ่งเฉพาะการสร้างรายได้ และมีมุ่งรักษาเอาไว้โดยไม่แต่ต้อง แต่เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับความเป็นพื้นบ้าน โดยการสร้างพลัง สร้างชีวิตให้กับวัฒนธรรมในบริบทแห่งความจริงการอนุรักษ์ของหน่วยงานราชการส่วนใหญ่ มักเป็นการสะสม สิ่งของเครื่องใช้จากชุมชนในท้องถิ่น รวมไปถึง ตำนาน ประเพณีและวัฒนธรรมที่บันทึกเอาไว้หลักฐานทั้งหมดล้วนอยู่ในเมืองที่เป็นศูนย์กลาง เนื่องจากรัฐเชื่อว่า คนในชุมชนไม่สามารถดูแลรักษาได้ ทั้งที่ในความจริงแล้วคนในพื้นที่ จัดเป็นบุคคลากรที่มีคุณภาพมากที่สุด เนื่องจากคนเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องราวที่อยู่รอบตัวมาตั้งแต่เกิด แต่ยังขาดความรู้แนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันนี้

มีการพัฒนาขึ้นมาหลายๆ ด้านเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุดของมนุษย์และเด็กรุ่นใหม่ก็สนใจในด้านเทคโนโลยีกันมาก

ด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กล่าวคือ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ หรือจะคนในประเทศภาคใดก็ตามก็ถือว่าต่างคนต่างได้ความรู้ของกันและส่งเสริมให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จัก หากมีการแลกเปลี่ยนต่างคนก็ต่างได้ผลประโยชน์จากกันต่างคนต่างได้เรียนรู้วัฒนธรรมของกัน และกัน แล้วก็จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้คือ ได้ผลประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่าย ได้ความรู้ใหม่ได้รู้จักวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นแล้วก็จะส่งเสริมให้เขาเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเรา จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของภัสสร ลิมานนท์ และคณะ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ คือ การคุ้มครอง ป้องกันสิ่งมีอยู่ ตลอดจนให้การรักษาและฟื้นฟูให้เกิดความยั่งยืนที่สุด การอนุรักษ์จึงหมายถึงการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัววัฒนธรรม ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การสงวนรักษาอย่าง หวงแหนจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้แต่จะต้องเป็นกระบวนการปกป้องดูแลให้วัฒนธรรมดำรงคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัวไว้ได้

ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ กล่าวคือ ให้ความรู้เด็กรุ่นใหม่โดยเริ่มจาก ลูกหลานของเราเองให้เขาได้รู้จักวงกลองยาวและให้เขาได้เรียนรู้วิธีที่จะนำไปปฏิบัติ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เขาก่อนว่าวงกลองยาวเป็นมาอย่างไรพอเขาเริ่มที่จะเข้าใจคิดเองได้แล้วก็ปล่อยให้เขามี ความคิดอิสระ แต่ให้เขารับรู้เอาไว้ว่าวงกลองยาวอีสานเป็นเอกลักษณ์สำคัญต่อชาวอีสานอย่างมาก เป็น วัฒนธรรมสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ วงกลองยาวเป็นสัญลักษณ์สำคัญของประเพณีอีสานและเป็น วงดนตรีประจำภาคอีสาน เกิดมาก็เห็นวงกลองยาวเลยแต่สมัยนั้นอุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่มีหลากหลาย เหมือนตอนนี้อุรักษ์ให้วงกลองยาวที่เป็นวัฒนธรรมของชาวอีสานอยู่ต่อไปนั่นก็เป็นความคิดที่เรายกให้ ลูกหลานได้เข้ามาเป็นอีกส่วนหนึ่งของการเริ่มคิดเริ่มสร้างการอนุรักษ์ให้วงกลองยาวไม่เลือนหายไป ถึงจะมี คนสนใจไม่มากแต่ก็ยังเป็นที่รู้จักของคนกลุ่มหนึ่งที่มีความรักในเสียงดนตรีและสามารถที่จะยกระดับให้วง กลองยาวก้าวไปอีกระดับที่ก้าวไปกับยุคปัจจุบัน วงกลองยาวคือภาพจำของคนในหมู่บ้านตั้งแต่ที่เครื่อง ดนตรีมีแค่ไม่กี่ชิ้นแต่ก็สามารถทำให้ชาวบ้านสนุกสนานกันได้มากเลยทีเดียว เราควรบอกต่อเล่าความ สวยงามนี้ให้ลูกหลานได้รับรู้ อยากให้ลูกหลานเราสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามอย่างนี้ต่อไป โดยการ รู้จักอนุรักษ์คุณค่าความสำคัญของมรดกที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นมาให้มันได้เป็นสิ่งแรกที่ทำให้คนรู้จักเรา ชาวอีสาน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จันทร (2531) ที่กล่าวไว้ว่า ดนตรี พื้นบ้านอีสานเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่เกิดจากกลุ่มชนต่างๆ ของภาคอีสานในอดีตและได้สร้างสมสืบทอดกันมาเป็นเวลานานจน กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มซึ่งมีอยู่ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือ ภาคอีสานของ ประเทศไทยในสมัยโบราณอาจกล่าวได้ว่าภาคอีสานเป็นดินแดนที่อยู่ของกลุ่มชนชาว พื้นเมือง หลายกลุ่มชนที่ได้อพยพผสมผสานกับชาวพื้นเมืองเดิมโดยการนำเอาศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการ ขับ ร้องการละเล่นและการดนตรีต่าง ๆ ติดตามมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรล้านนาและล้านช้าง และมีการ แพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน ในต่างประเทศ

ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ใช้ช่องทางสื่อโซเชียล เป็นตัวหลักในการให้คนยุคไอทีได้เข้าถึงวงกลองยาวได้ง่ายโดยจัดทำคลิปเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของเรา ออกไปให้ผู้คนได้ชมและช่วยกันรักษาความเป็นอีสานได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป สร้างเพจเฟซบุ๊กขึ้นมาเพื่อให้นักที่ สนใจที่จะเข้ามาศึกษาหรือติดต่องานวงกลองยาว มันก็สะดวกสบายติดต่อสื่อสารกันง่ายโพสต์ว่าวันนี้มีการ แสดงที่ใดมันก็ถือว่าเป็นสื่อกลาง ให้วงกลองยาวได้เผยแพร่สิ่งที่มือออกมาให้ผู้คนได้เห็นกัน สังคมออนไลน์ ทำให้คนเห็นรับรู้ข่าวสารมากมาย ขณะบางครั้งเราไปปลูกฝังวิธีคิดและความเชื่อของต่างชาติมากเกินไปจน

อาจทำให้หลงลืมวัฒนธรรมอันสวยงามของชาติเราและไม่อนุรักษ์วัฒนธรรมของตน ทุกวันนี้มีหลายช่องทางให้คนเราเลือกที่จะศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ มันมีประโยชน์นะลูกหลานเราก็จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มันก็เกิดผลดีต่อตัวเด็กเองและเป็นผลประโยชน์ต่อการเชิญชวนให้คนมาสนใจอนุรักษ์วัฒนธรรมของเรา โดยมีระบบสารสนเทศเป็นตัวกลางในการทำให้คนรู้จักการอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมอยู่คู่กับประเทศชาติ บ้านเมืองของเราต่อไป วัฒนธรรมของเราหากมีคนสนใจแล้วเขาเอาไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักก็เป็นผลดีต่อการหารายได้ของคนในชุมชน แล้วยังทำให้คนรู้จักวัฒนธรรมของเรามากขึ้นอีกด้วยวงกลองยาวก็ถือว่าเป็นคุณค่า จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2540) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร (Information) ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต

2. ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการศึกษาค้นคว้า และกาวิจัยวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้คนละเลยไม่มีความสนใจและให้ความร่วมมือสักเท่าไร มีแค่คนบางกลุ่ม เขาไม่ได้สนใจได้ส่วนเสียด้วยแหละเลย อาจจะไม่ได้มาใส่ใจประเด็นนี้ แต่ถ้าเราเพิกเฉยไม่สนใจอะไรเลยสักวันวัฒนธรรมที่สวยงามนี้ ก็จะเลือนหายไป การศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์วงกลองยาว ที่เป็นสมบัติของชุมชน ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสื่อเกี่ยวกับพวกเพลงดนตรีมีเยอะคนเราก็ชอบความแปลกใหม่อะไรที่มันดูทันสมัยประชาชนขาดความสนใจและความเข้าใจในการให้ความร่วมมือต่อการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน จึงทำให้คนยุคใหม่เข้าถึงความเป็นดั้งเดิมของชาวอีสานได้ยาก เพราะการที่เราหลงระเห็จไปกับสิ่งใหม่จนลืมวัฒนธรรมของตนเองที่สวยงามรสนิยมของคนเปลี่ยนไปความทันสมัยคือสิ่งที่ทำให้ผู้คนหลงลืมวัฒนธรรมของวงกลองยาวอีสานว่ามีมานานแล้วตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย เราจึงต้องทำให้ทุกคนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอีสาน คนรุ่นใหม่และประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง ไม่มีใครทำงานวิจัยหรือศึกษาหาความรู้จากวงกลองยาว ยุคสมัยเปลี่ยนไปคนเราเปลี่ยนไปตามรสนิยมที่ตนคิดว่าจะทำให้เข้ากับคนยุคใหม่ จึงไม่สนใจหรือทำความรู้จักที่จะรักษาอนุรักษ์วงกลองยาว จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของภัสสร ลิมานนท์ และคณะ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า "การอนุรักษ์ คือการคุ้มครองป้องกันสิ่งมีอยู่ ตลอดจนให้การรักษาและฟื้นฟูให้เกิดความยั่งยืนที่สุด การอนุรักษ์ จึงหมายถึงการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัววัฒนธรรม ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การสงวนรักษาอย่าง หวงแหนจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ แต่จะต้องเป็นกระบวนการปกป้องดูแลให้วัฒนธรรมดำรงคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัวไว้ได้"

ด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า กล่าวคือ ขาดผู้ให้ความรู้และประชาชนขาดความเข้าใจที่จะอนุรักษ์วงกลองยาว เด็กวัยรุ่นชอบความแปลกใหม่ไม่สนใจที่รักษาวัฒนธรรมประเพณีอีสานเรา วงกลองยาวอาจไม่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่อาจจะฟังได้แต่ไม่อาจที่จะเข้าใจและอนุรักษ์วงกลองยาวได้ รถแหม่ตอบโจทย์และเป็นความแปลกใหม่มากกว่าเด็กวัยรุ่นในชุมชนหรือที่ไหนก็ต่างชอบกันเพราะมีความทันสมัย มีสีสันมากกว่า คนในครอบครัวและตัวของเราเองที่ควรเรียนรู้ที่จะอนุรักษ์และเอาใจใส่ ควรเริ่มที่จะทำความเข้าใจจากตัวเราก่อนเสมอและค่อย ๆ บอกต่อเผยแพร่ให้ผู้อื่นทำตาม ปัจจุบันผู้คนไม่ค่อยชอบอะไรที่ยุ้งยากและไม่ค่อยสนใจที่จะอนุรักษ์ ผู้คนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจกับคำว่าอนุรักษ์ ไม่สนใจที่ศึกษาและไม่มีการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน ไม่มีกลุ่มหรือ

ผู้คนมาให้ความรู้เกี่ยวกับวงกลองยาวและการอนุรักษ์วงกลองยาวเพื่อให้ทุกคนเห็นคุณค่าของวงกลองยาว อีสานยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามกาลเวลาจึงทำให้คนสนใจแต่สิ่งใหม่ๆ ที่ดูน่าตื่นตื้นเต้นน่าสนใจ จากการ ศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2540) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการวิเคราะห์ และการตัดสินใจ ของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้ บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร (Information) ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต

ด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน กล่าวคือ อุปสรรคและปัญหาเกิดจากขาดการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและภาคเอกชนไม่มีการใส่ใจมากพอในการที่จะเล็งเห็นถึงความสำคัญของวง กลองยาวในการที่จะอนุรักษ์เพื่อให้คงอยู่ไปยังรุ่นต่อ ๆ ไป ด้วยความทันสมัยจึงค่อนข้างที่จะทำให้ ประชาชนหรือภาคเอกชนเห็นคุณค่าและสนับสนุนวงกลองยาวอีสานจึงจะต้องเริ่มทำให้วงกลองยาวเป็นที่ น่าสนใจโดยเริ่มจากตัวของเราเอง ประชาชนและภาคเอกชนควรเป็นตัวกลางให้เพื่อให้ผู้คนได้รู้จักการ อนุรักษ์วัฒนธรรมอันสำคัญของชาวอีสานและวงกลองยาวก็ยังถือเป็นความงดงามของดนตรีพื้นบ้านอีสาน อีกด้วย ไม่มีการรณรงค์จากภาคเอกชนและประชาชนค่อนข้างที่จะไม่ให้ความสนใจมากพอจึงเกิดปัญหาที่ จะได้เรียนรู้การอนุรักษ์วงกลองยาวอีสานยุคนี้มีดนตรีที่ทันสมัยตามรสนิยม วงหมอลำ รถแห่ เพราะทำนอง และการแสดงที่ลงตัวและเป็นที่น่าสนใจมากกว่า ผู้คนจึงสนใจมากกว่าที่จะหันมาอนุรักษ์การเล่นและ สนับสนุนวงกลองยาว จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพิสิฐ เจริญวงศ์ และทรงศรียา กลัณณมิตร (2545) ที่กล่าวไว้ว่า การดูแลรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ ให้คงคุณค่าไว้ และยังหมายถึง การ ป้องกันรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะเมื่อเกิดความเสื่อมโทรมด้วย" นอกจากนี้แล้วยังต้อง ใช้กระบวนการรื้อฟื้นเพลงพื้นบ้านให้กลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้งโดยจะต้องเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาที่ เหมาะสมกับยุค สมัยและไม่ทำลายคุณค่าของเดิมที่ได้รับตกทอด

ด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กล่าวคือ ทุกภาคส่วนขององค์กรต่างและ ภาคเอกชนต่างก็มีส่วนร่วมในการรณรงค์และรักษาวงกลองยาวและวัฒนธรรมอีสานเพื่อที่จะไม่ให้สูญ หายไป และคนรุ่นใหม่ก็มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอีสานและวงกลองยาวมากขึ้นวัฒนธรรม ประเพณีอีสานเป็นมรดกของบรรพบุรุษเราที่ท่านสร้างขึ้นมา ประชาชนในหมู่บ้านจึงเป็นผู้เริ่มที่จะ อนุรักษ์วงกลองยาวเพราะเป็นสมบัติของหมู่บ้านจึงต้องช่วยกันรักษาไว้ก่อนที่จะให้ผู้อื่นรักษาอนุรักษ์ต้อง เริ่มจากคนในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก ช่วยกันเป็นกระบอกเสียงในการอนุรักษ์วงกลองยาวโดยสืบสาน ประเพณีอีสานเราไว้ เข้าไปเป็นอีกส่วนหนึ่งในการทำให้ประชาชนรู้จักที่จะเก็บรักษาความเป็นอีสานของ เรา ภาคเอกชนก็จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่เข้าถึงความเป็นมาและความสำคัญของวง กลองยาว โดยคอยอบรมสั่งสอนเด็กรุ่นใหม่ให้ทำความเข้าใจต่อการที่จะอนุรักษ์วงกลองยาวไว้ จากการ ศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จันท (2531) ที่กล่าวไว้ว่า การแพร่กระจายทาง วัฒนธรรมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน ในต่างประเทศ รวมไปถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เมืองพินักซ์ มลรัฐโอริโซน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการแพร่กระจายวัฒนธรรมไทย โดยในช่วงแรก ๆ ที่วัดพระมหา ธาตุวรมหาวิหารในการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม ไทยนั้นเป็นเพียงการถ่ายทอดจากครูอาสาจากประเทศไทยสอน ลูกหลาน

ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ กล่าวคือ ประชาชนไม่ให้ความสนใจมาก พอที่จะเข้าใจและเรียนรู้จากครู อาจารย์ จะมีเฉพาะกลุ่มวัยกลางคน เด็กวัยรุ่นบางส่วนก็สนใจสิ่งใหม่ๆ ใหม่ๆ ดูหรรษามากกว่าจะมาสนใจวัฒนธรรมอีสานพื้นบ้าน ผู้ใหญ่บางคนยังไม่ฟังกลองยาว ไม่ชอบความ

สนุกสนาน ในปัจจุบันก็มีคนที่สนใจจริงที่เล่นจะเรียนรู้เก็บเกี่ยวเอาความรู้ เพราะความทันสมัยจะสะดวกสบายเด็กรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจมากพอสมควรอาจเพราะว่าจังหวะของวงกลองยาวอาจเข้าไปเด็กสมัยนี้ชอบจังหวะเร็ว เด็กขาดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วงกลองยาวขาดความเข้าใจที่จะเข้ามาศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอนุรักษ์วงกลองยาว และทำความรู้จกกับดนตรีพื้นบ้านความทันสมัยและการไม่ได้ถูกปลูกฝังมาเพื่อที่จะเข้าใจการสืบทอดความเป็นมาของวงกลองยาว การที่คนในครอบครัวคนใกล้ชิดไม่ได้ปลูกฝังให้ได้เรียนรู้ที่จะสนใจศึกษาการอนุรักษ์ให้สมบัติคงอยู่ต่อไปนั้น ก็อาจเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้วงกลองยาวไม่ได้รับการสืบทอดต่อยอดไปในภายภาคหน้า ความเหลื่อมล้ำของโลกทำให้การที่จะปลูกความคิดให้มีความศึกษาหาทางอนุรักษ์ไว้นั้นค่อนข้างยาก เพราะทุกวันนี้มีสื่อใหม่ ๆ เข้ามามากมายและคนเราก็เลือกเอาแต่ความทันสมัยจนลืมอนุรักษ์สิ่งที่มีค่าอยู่แล้ว ไม่มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวงกลองยาวผู้คนให้ความสนใจเพียงบางคนบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ยอมรับฟังความรู้และความคิดเห็นของการอนุรักษ์วงกลองยาวจากผู้สนใจแต่สิ่งใหม่ ๆ จนละเลยความสำคัญของวัฒนธรรมชาวบ้านที่มีอยู่ของตนเอง มีรสนิยมชอบกับดนตรีสื่อของต่างประเทศและภาคอื่นมากกว่าภาคประเทศของตนเอง จึงทำให้วงกลองยาวไม่เป็นที่นิยมในหมู่คนสมัยใหม่มากเท่าที่ควรนัก จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเสรีพงศ์พิศ (2536) ที่กล่าวไว้ว่า งานด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านมิใช่มุ่งเฉพาะการสร้างรายได้ และมีใช้มุงรักษาเอาไว้โดยไม่แตะต้อง แต่เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับความเป็นพื้นบ้าน โดยการสร้างพลัง สร้างชีวิตให้กับวัฒนธรรมในบริบทแห่งความจริง

ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ส่วนมากนั้นสมาชิกในวงกลองยาวเป็นวัยกลางคนก็ค่อนข้างยากที่จะเล่นแบบประยุกต์หรือสามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศมีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดทำระบบสารสนเทศ การที่ขาดงบประมาณที่จะนำมาสร้างระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้ที่สนใจจะเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากระบบขาดแคลนและทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยากเพราะมีข้อมูลประวัติความเป็นมาไม่เพียงพอ หากมีต้นทุนดังกล่าวก็จะพอสามารถจัดทำขึ้นมาได้บ้าง ส่งผลให้เป็นปัญหาต่อผู้ที่เข้ามาหาข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะนำไปทำงานหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับวงกลองยาว แทนที่จะได้ข้อมูลแต่กลับได้เฉพาะบางส่วน ดังนั้น ควรจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยจัดตั้งระบบเครือข่ายสารสนเทศทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดให้วงกลองยาวเป็นที่รู้จัก ระบบสารสนเทศ คือความสะดวกสบายรวดเร็วและทันใจ หากเราไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำระบบสารสนเทศมากพอก็เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ความรู้ข้อมูลที่มีควรทำให้เกิดประโยชน์แก่เราเราสามารถนำสิ่งที่เรารู้และเข้าใจไปแชร์ต่อผู้อื่นได้เพราะความคิดหรือองค์ความรู้ที่เรามีอยู่นี้อาจเป็นประโยชน์กับผู้อื่นอีกมากมายหลายคน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า สามารถเข้าถึงบริการสารสนเทศ การแนะนำ ครอบคลุมเครือข่ายครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน จนแคว้นนันทนาการ วัฒนธรรมและศิลปกรรม

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์วงกลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง หมู่ที่ 7 ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ เพิ่มเนื้อหาความน่าสนใจแก่การเรียนหรือในโลกออนไลน์ หรือให้มีการจัดอบรม จัดค่ายเพื่อเป็นตัวกลางที่จะนำความรู้สอดแทรกการทำให้ทุกคนได้สนุกและยังได้ความรู้เกี่ยวกับการที่เราจะรับมือกับการที่จะมีแนวทางในการอนุรักษ์วงกลองยาวและอื่น ๆ ประยุกต์ให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้นกว่าเดิมด้วยการให้ความรู้และให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น เล่าถึงความเป็นมาของวงกลองยาวที่น่าประทับใจ ทำสื่อออกมา

หรือวิดีโอแนะนำวงกลองยาว สอนให้รู้ถึงการที่จะให้ทุกคนช่วยกันอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านของชาวอีสานไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนหันมาสนใจที่จะร่วมมือกันอนุรักษ์ ควรปรับเปลี่ยนการให้ความรู้ให้เข้ากับรูปแบบของการศึกษาที่ตรงตามยุคตามสมัยหรือที่เรียกว่าตามเทรนนั่นเอง พอเราจัดทำการสอนหรือให้ความรู้กับประชาชนเด็กสมัยใหม่การเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้หรือการให้ความรู้ที่น่าสนใจอาจเป็นการแก้ไขที่ดีและมีประสิทธิภาพมาก เพราะการที่เราทำให้การเรียนรู้เข้ากับยุคและปรับโครงสร้างให้เข้ากับการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่จะทำให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่และสามารถต่อยอดพัฒนาไปเรื่อย ๆ การจัดตั้งชมรมภายในหมู่บ้านเพื่อจัดกิจกรรมให้ประชาชนเด็กเยาวชนได้ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและการเรียนรู้เกี่ยวกับวงกลองยาวว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีการก่อตั้งมากี่ปีแต่ก่อนใช้อะไรบรรเลง กลองทำมาจากอะไร ใครเป็นผู้คิดค้น เพื่อให้ประชาชนได้ใกล้ชิดและเข้าใจสนใจที่จะช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นสมบัติของเรา การสื่อให้นักเรียนหรือเด็กรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าของการรักษาวรรณกรรมก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษามีหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้นิสัยการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุสัมฤทธิ์ผล

ด้านการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า กล่าวคือ การเชิญชวนผู้คนต่าง ๆ ไม่ว่าจะในครอบครัว หรือผู้ใดก็ตามได้เข้ามาช่วยกันอนุรักษ์ไว้ถือว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถทำได้ทันที เพราะถ้ามีประเพณีประจำปีต่าง ๆ ผู้คนในชุมชนก็ต่างให้ความสนใจ ชาวอีสานถือว่าเป็นชนกลุ่มที่รักในความสุขสนุกสนาน และยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประจำภาคของตนเองอีกด้วย ส่งเสริมให้วงกลองยาวอีสานมีรายได้โดยการจ้างงานเพราะก็ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ให้ผู้คนได้รู้จักที่จะอนุรักษ์รักษาวรรณกรรมนี้ต่อไป การจ้างงานหรือติดต่องานก็เป็นอีกหนึ่งทางที่จะช่วยอนุรักษ์วงกลองยาวและภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้คงเอกลักษณ์ความงดงามของวัฒนธรรมนี้ต่อไป จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของปิยพันธ์ แสนทวีสุข (2547) ที่กล่าวไว้ว่าวงกลองยาว พิณ ซอ และอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีกแขนงหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาและกำลังจะสูญหายไปเนื่องจากขาดการสืบทอดดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีในท้องถิ่น มีความรักชื่นชม ซาบซึ้ง ห่วงแหน ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดดนตรีพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป

ด้านการรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน กล่าวคือ ประชาชนและภาคเอกชนตระหนักถึงความสำคัญ ในการร่วมกันรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนบำรุงช่วยกันประสานการบริการความรู้ วิชาการหรือสนับสนุนด้วยทุนทรัพย์ทางวัฒนธรรมให้มีทุนไปซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ผุพัง เพื่อให้มีอุปกรณ์ครบและสามารถทำการแสดงได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ก็ถือเป็น การช่วยกันรักษาวรรณกรรม ได้อีกด้วย หากมีการเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ประชาชนและภาคเอกชนได้ทราบก็จะง่ายในการช่วยเป็นกระบอกเสียงในการส่งเสริมรณรงค์ให้แนวทางการอนุรักษ์วงกลองยาวและวัฒนธรรมนี้ได้เป็นที่รับรู้แก่เราทุกคนและเราต้องสามัคคีช่วยกันรักษาความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ พบว่า ประชาชนและภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยกันรณรงค์ให้ได้รับรู้ถึงการหาวิธีช่วยอนุรักษ์รักษาวงกลองยาวเพชรดอกคูณ ให้ได้เป็นที่รู้จักและนับถือ เราควรให้ความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีผู้ที่คอยสร้างสรรค์ผลงานดี ๆ ออกมาให้ประชาชนได้รับชมจะได้มีกำลังใจต่อไป จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนิวัติ เรืองพานิช (2539) ที่กล่าวไว้ว่า การรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างฉลาดและประหยัดและต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย การ

อนุรักษ์ ไม่ใช่การรักษา หรือเก็บเอาไว้เฉย ๆ ต้องเป็นการนำทรัพยากรมาใช้ที่เหมาะสมตามเวลาอันควร

ด้านการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กล่าวคือ ไม่ค่อยมีคนสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมให้วังกลองยาวให้มีการพัฒนามากขึ้น และทั้งยุคใหม่การใช้ชีวิตเราก็ก็นิยมใช้ชีวิตเลียนแบบต่างชาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมก็มีผู้คนสนใจน้อยจึงไม่ทำให้วังกลองยาวเป็นที่ดึงดูดมากเท่าไรถ้ามีการส่งเสริมมากกว่าที่เป็นอยู่ก็จะทำให้วังกลองยาวอีสานเราไปไกลกว่านี้ได้มากเป็นที่น่าสนใจดูให้ชาวต่างชาติหรือต่างเขตพื้นที่เข้ามาแลกเปลี่ยน คนสมัยใหม่จะสนใจอะไรที่ใหม่ ๆ ทันสมัยมากกว่าจึงน้อยคนที่จะมีผู้สนใจส่งเสริม ซึ่งมีเฉพาะบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นที่ยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมอยู่ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเจริญชัย ชนไพโรจน์ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า ครอบครัวอยู่ในเมืองฟินิกซ์ไม่จะเป็นการสอนภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านอีสาน ภายหลังได้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมไทยขึ้นที่วัดพรหมคุณาราม เมืองฟินิกซ์มลรัฐออริโซนาสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมไทยในทุก ๆ ด้าน

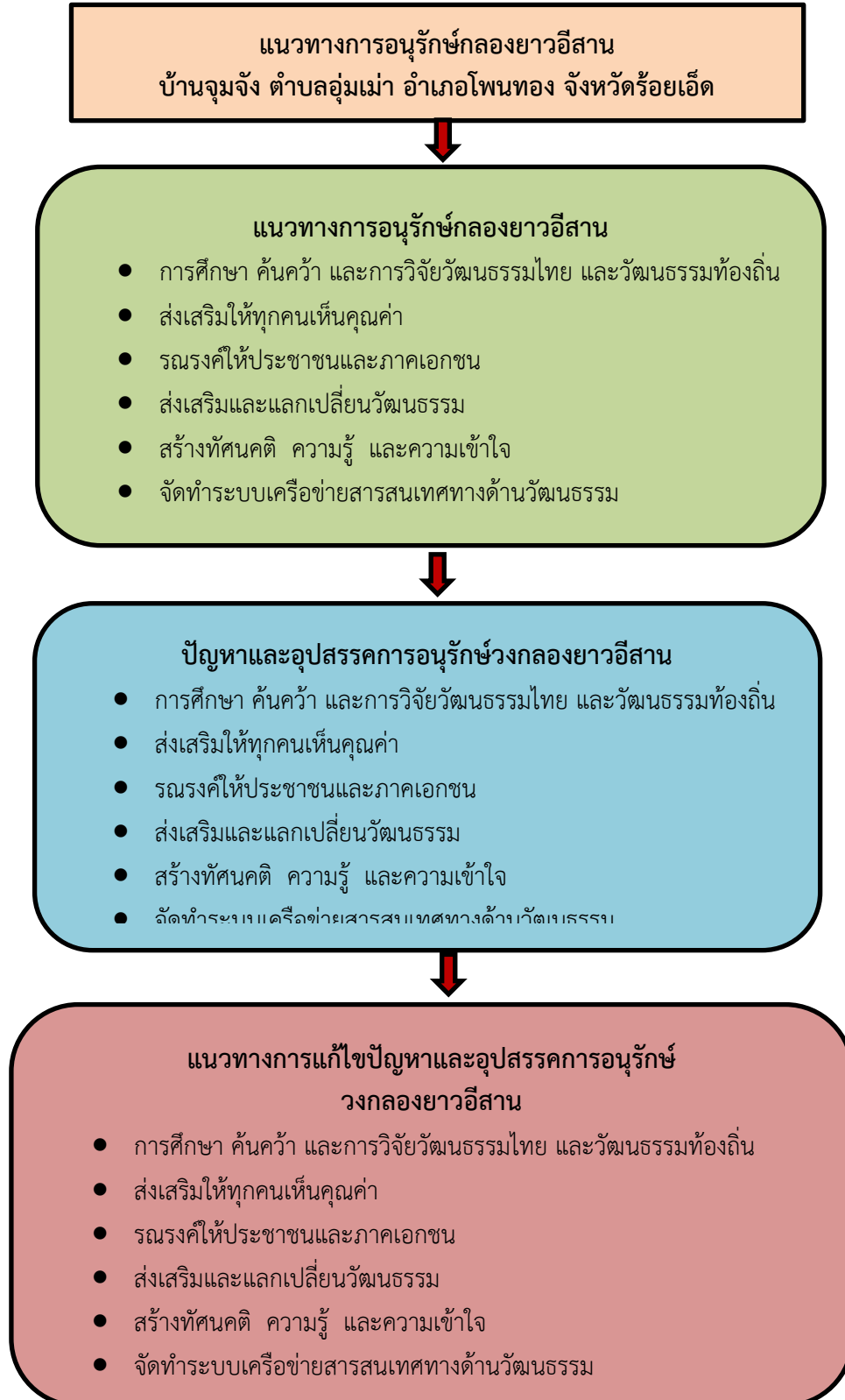
ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ กล่าวคือ แสวงหาความรู้ด้วยความอยากรที่จะเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ใดเป็นผู้ก่อตั้ง คิดค้น ดังนั้น เวลาเมื่อผู้ใดสงสัยหรือมีคำถามเกิดขึ้นเราก็มักจะบอกเล่าข้อมูลเท็จจริงที่เราพอเคยได้ยินหรือรับรู้มาจากผู้อื่นอีกที เด็กสมัยใหม่ควรจะมีความรู้ทางประวัติศาสตร์บ้างพอสมควร และเราควรจะต้องปลูกฝังให้เขาเข้าใจตั้งแต่เด็กเพราะในช่วงวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่อยากรู้อยากเห็น ดังนั้น ผู้ปกครองหรือครูจึงควรให้ความรู้เด็กเกี่ยวกับการอนุรักษ์ เช่น ควรมีการจัดกิจกรรมโดยให้วังกลองยาวและผู้นำภายในชุมชนเป็นผู้มาให้ความรู้แก่ประชาชนที่มาร่วมกิจกรรม โดยกิจกรรมจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวงกลองยาว และเอกลักษณ์สำคัญของวงกลองยาวว่ามีความสำคัญต่อชุมชนและประชาชนอย่างไร มีการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์วงกลองยาว แก่ประชาชนและให้ประชาชนและผู้จัดกิจกรรมได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดด้านการอนุรักษ์ว่าแต่ละคนมีความคิดอย่างไร และความคิดที่เรามีจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร มีประโยชน์แก่วงกลองยาวและตัวประชาชนมากน้อยแค่ไหน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนพรัตน์ บัวพัฒน์ (2542) ที่กล่าวไว้ว่า วิถีชีวิตของคนอีสานจะมีความสัมพันธ์กับกลองที่เป็นเครื่องดนตรี และสื่อต่าง ๆ นอกจากจะให้ความบันเทิงยังให้ความรู้อีกด้วย

ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ควรมีการแก้ไขอย่างตรงจุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจนและทำให้ประสบความสำเร็จและนำมาใช้ได้อย่างแท้จริงในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและทันสมัยขึ้น ดังนั้น การจัดทำระบบสารสนเทศที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมนี้จะต้องจัดทำให้มีเนื้อหาข้อมูลที่สมบูรณ์ กระชับ เข้าใจง่าย เพราะความทันสมัยคือสิ่งที่เราต้องปรับจัดทำสิ่งต่าง ๆ บนสังคมให้สะดวกสบายเข้าใจง่ายและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเอกภาพ มโหรี (2552) ที่กล่าวไว้ว่า การพลิกฟื้นหรือปรับปรุงให้ทรัพยากรกลับมาเจริญงอกงาม และสามารถใช้เป็นประโยชน์ได้อีกครั้ง" ดังนั้นการฟื้นฟูจึงหมายถึง การนำเอาวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้ว กลับมาสร้างสรรค์ใหม่เพื่อมุ่งหวังให้วัฒนธรรมที่นำกลับมาใหม่เป็นประโยชน์กับบุคคลทั่วไป

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์คลองยาวอีสาน บ้านจุมจัง ตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนควรช่วยกันดูแลเอาใจใส่การอนุรักษ์วังกลองยาว
- 1.2 ประชาชนควรตระหนักและหันมาสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม
- 2.2 ควรศึกษาค่านิยมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์วังกลองยาว

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช การินทร์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการแสดงของวงกลองยาวในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจริญชัย ชนโพธิ์จรรย์. (2526). *การละเล่นพื้นเมืองของชาวอีสาน*. ขอนแก่น : รุ่งเกียรติ.
- _____. (2530). *พืชนกกลองยาวนาฏยลักษณ์และการประยุกต์การแสดงพื้นบ้านอีสานในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นนิยม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2530). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เปลื้อง ฉายรัศมี. (2550). *ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีพื้นบ้านและวงโปงลางในภาคอีสาน*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นพรัตน์ บัวพัฒน์. (2542). *กลองยาวกับประเพณีฮีตสิบสองของชาวบ้านยางกู๋ อำเภอร่องบัวรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2539). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้และการมีส่วนร่วมของชาวเขาเผ่าปกากะญอ ตำบลแม่่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนู คุรุไชยยันต์. (2526). *กลองยาวอีสาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. คณะมนุษยศาสตร์ . เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จันทร. (2531). *ดนตรีพื้นเมืองภาคอีสาน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พิเศษ ภัทรพงษ์. (2560). *การศึกษากลองยาวในสังคมและวัฒนธรรมชาวนครสวรรค์*. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ. (2535). *ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภูวนัย ดิเรกศิลป์. (2563). *แนวคิดในการสร้างสรรค์ลายดนตรี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ : จังหวัดนครสวรรค์.
- สมบัติ อารังธวงค์. (2540). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2561). *กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม*. วารสารศิลปกรรมศาสตร์. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง
ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
Guidelines for Developing a Grassroots Economic Management System in
the Center of the Mekong River Basin In the Upper Northeastern Region

บุญเพ็ง สิทธิวงษา

Boonpeng Sittivongsa

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University Thailand

Corresponding Author, Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

Received 22/06/2024 | Revised 10/07/2024 | Accepted 11/07/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบการอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า (1) การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมจิตอาสา และด้านการส่งเสริมและพัฒนา ตามลำดับ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X3) และด้านการบริหารจัดการ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 .278 และ .044 ตามลำดับ และ (3) ควรมีการบริการการค้าหลังการขาย มีการสร้างความคุ้นเคย ความสนใจมีอาคารหรือกลุ่มของอาคารที่มีการพัฒนาพื้นที่แบบมิกซ์ยูสและพื้นที่ศูนย์การค้า ผลัดกันที่ขายในศูนย์การค้าที่มีความทันสมัย ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ค่านึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการประชาสัมพันธ์การค้าที่นักลงทุนเข้ามาพัฒนาเมืองตลอดการพัฒนาการมุ่งเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการการค้าการลงทุนการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานราก; ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง;
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

The objectives of this research article are (1) to study the management of the grassroots economy towards the center of the Mekong River Basin, (2) to study the factors affecting the management of the grassroots economy towards the center of the Mekong River Basin, and (3) to study the management development guidelines. Manage the grassroots economy towards the center of the Mekong River Basin in the upper northeastern region this research is a combination of quantitative research and qualitative research. The sample group consisted of 400 people who were eligible to vote in the upper northeastern region and a group of 10 people who provided interview information. The tools used for data collection included questionnaires and interviews Statistics used in data analysis include: Statistics used in data analysis include frequency values, percentage values, multiple regression analysis and descriptive analysis accompanying the discussion of results.

The results of the study found that (1) grassroots economic management towards the center of the Mekong River Basin Overall, it is at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows Cooperation Volunteer behavior and promotion and development, respectively (2) Factors affecting the management of the grassroots economy towards the center of the Mekong River Basin Significantly, these include personnel development (X4), information technology (X3), and management (X1). The coefficients of the predictors in the raw score (b) were .425, .278, and .044, respectively and (3) after-sale trade services should be provided. Familiarity is created Interest includes a building or group of buildings with mixed-use development and shopping center space. Products sold in modern shopping centers in applying technology, systematic consideration is given to its impact on the environment Create public participation, promote trade that investors come to develop the city throughout development, focus on supporting tourism in managing trade and investment in tourism effectively.

Keywords: Guidelines for the Development of Grassroots Economic Management;
The center of the Mekong River Basin; the Upper Northeastern region

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาในรูปแบบของการผูกพันเป็นลูกโซ่ รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจึงเป็นความคาดหวังความพยายามของรัฐบาลในการที่จะคิดหาวิธีการแก้ไขอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืนหรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ที่ยั่งยืน” ในระดับชุมชนฐานรากที่มีความต้องการของการตอบสนองจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีมาอย่างยาวนานและเป็นการเชื่อมโยงของการบริหารจัดการของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมปัจจุบันอย่างชัดเจน (ทวีป บุตรโพธิ์, 2560) ปัจจุบันคนไทยในกลุ่มแม่น้ำโขงถือว่ามีความเจริญและมั่นคงในพระพุทธศาสนาดังที่ปรากฏว่าเป็นท้องถิ่นที่มีวัด พระภิกษุและสามเณร ประชาชนส่วนใหญ่มีความมั่นคงและนับถือพระพุทธศาสนาเป็น

จำนวนมาก (กรมการศาสนา, 2566) อย่างไรก็ตามจากปัญหาหลาย ๆ อย่างที่ผ่านมาโดยเฉพาะปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในกลุ่มเกษตรกรและแรงงานทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง โดยในปี 2566 ที่ผ่านมามีประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและแรงงานทั่วไปคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.5 และอาชีพอิสระร้อยละ 25 ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด การบริหารประเทศเป็นการอาศัยวิถีตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศ โดยใช้กลไกของแนวทางประชารัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นตลอดถึงชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ด้วยการใช้แนวทางพลังประชารัฐในระดับกลางและระดับพื้นที่ภายใต้ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2560)

การขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจฐานรากและระบบและดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจากจะช่วยให้เกิดการพัฒนายอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่ส่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจฐานรากและระบบดิจิทัลภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงที่มีความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผล (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552)

เขตพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากลุ่มน้ำโขง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2559 เพื่อสร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและการบริการ ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาลและรูปแบบ ให้มีความครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ประกอบด้วย หนองคาย, บึงกาฬ, นครพนมและมุกดาหาร นอกจากนี้การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวไทยและการลงทุน การค้าขาย การสร้างรายได้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการขยายตัวแบบไม่สมดุลและไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการกระจายการท่องเที่ยวเกิดขึ้นนั่นจึงเป็นปัญหาหลักที่จะต้องสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเร่งด่วน แต่ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ 4 จังหวัด ประกอบด้วย หนองคาย, บึงกาฬ, นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งก่อให้เกิดการอุปโภคและบริโภค การจัดซื้อของฝาก ผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจฐานรากในชุมชน ที่มีความดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างประเทศและภายในประเทศและยังมีผลต่อความต้องการอย่างมากในการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงทางภูมิศาสตร์อีสานสู่สากลอย่างรอบด้านและทั้งมีประสิทธิภาพที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ด้วยความสำคัญนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยที่ว่าการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่

ระดับใด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ควรเป็นอย่างไร เพื่อความมั่นคงทางภูมิศาสตร์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในการส่งเสริมและพัฒนาในทุกมิติ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ (รูปแบบวิจัย) เชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย, จังหวัดบึงกาฬ, จังหวัดนครพนม, และจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2,242,085 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย, จังหวัดบึงกาฬ, จังหวัดนครพนม, และจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย, จังหวัดบึงกาฬ, จังหวัดนครพนม, และจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 400 คน (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2560)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ) ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนหน่วยงานท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำชุมชน โดยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงปริมาณ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของ

ตัวแปรต้นและตัวแปรตามของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงคุณภาพ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตามของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 1 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม 2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด การวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ 3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง 4) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระดับ .862 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องเกี่ยวกับแนวทางการบริการจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดย กำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ในประเด็น และเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น 3) ผู้วิจัย และคณะได้ร่วมการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้นและใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงปริมาณ) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย, จังหวัดบึงกาฬ, จังหวัดนครพนม,

และจังหวัดมุกดาหาร หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงคุณภาพ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยเป็นรายบุคคล เป็นจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์เพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) ในการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความร่วมมือ	3.07	0.17	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมจิตอาสา	3.05	0.45	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	3.00	0.43	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.04	0.31	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$ S.D.=0.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.07$ S.D.=0.17) ด้านพฤติกรรมจิตอาสา ($\bar{X} = 3.05$ S.D.=0.45) และด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 3.00$ S.D.=.43) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

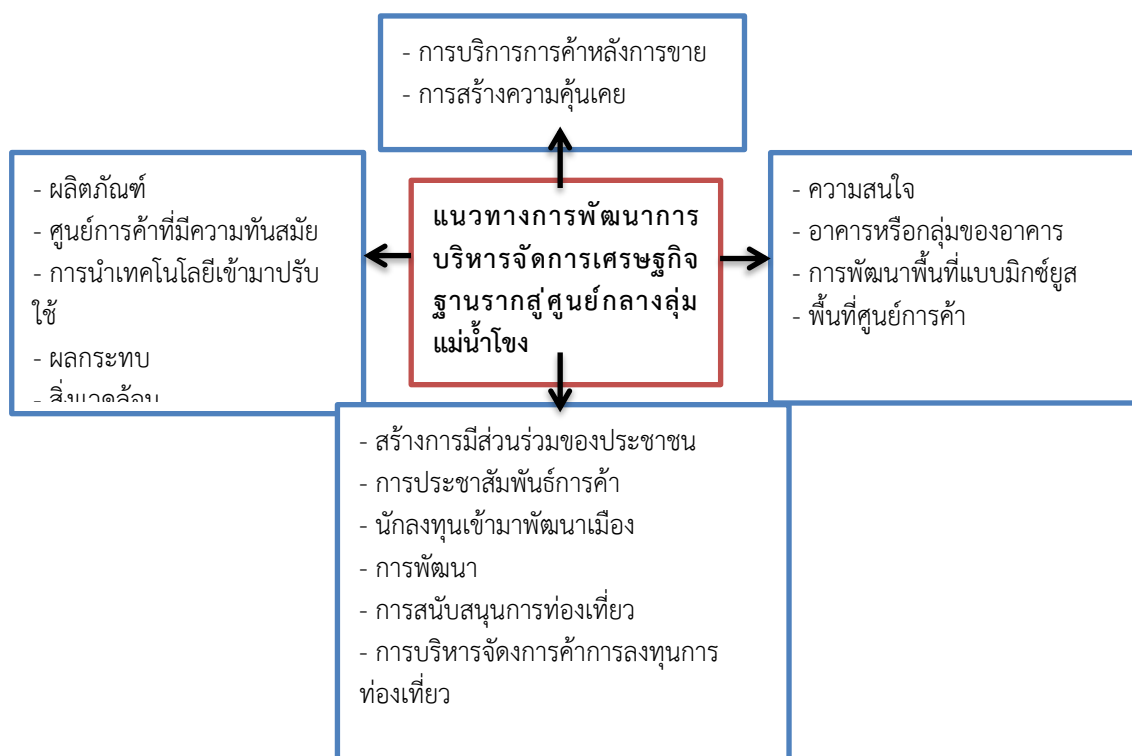
ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.820	.135		-6.088	.000	-1.085	-.555
ด้านการบริหารจัดการ (X ₁)	.044	.032	.041	1.445	.000*	-.017	.110
ด้านนวัตกรรม (X ₂)	-.236	.068	-.859	-3.462	.427	-.370	-.102
ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ (X ₃)	.278	.077	.330	4.517	.000*	.196	.499
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X ₄)	.425	.117	.749	6.229	.000*	.500	.961
ด้านพฤติกรรมมนุษย์ (X ₅)	.451	.562	.781	5.478	.375	.531	.692

SE_{est} = ±.03488 R = 0.979; R²=0.959 ; Adj. R² =0.959; F = 1847.932.; p-value =0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X₄) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X₃) และ ด้านการบริหารจัดการ (X₁) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 .278 และ .044 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมนุษย์ (X₅) และด้านนวัตกรรม (X₂) ตามลำดับ

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

จากวัตถุประสงค์ที่ 3 สามารถสร้างเป็น Model และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนี้

ภาพที่ 1 สิทธิโมเดล

ควรมีการบริการการค้าหลังการขาย มีการสร้างความคุ้นเคย ความสนใจมีอาคารหรือกลุ่มของอาคารที่มีการพัฒนาพื้นที่แบบมิกซ์ยูสและพื้นที่ศูนย์การค้า ผลิตภัณฑ์ที่ขายในศูนย์การค้าที่มีความทันสมัยในการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการประชาสัมพันธ์การค้าที่นักลงทุนเข้ามาพัฒนาเมืองตลอดการพัฒนาการมุ่งเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการการค้าการลงทุนการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมจิตอาสา และด้านการส่งเสริมและพัฒนา ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงยังไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้เท่าที่ควรเป็น ซึ่งไม่สอดคล้องกับปณณวิญญ์ แสงหล้า, พระมหาสมมาส ชุติมนโต (พงษ์สุพรรณ), สหพร แสงวันดี ประสิทธิ์ แสงทับ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจฐานรากที่จะนำไปสู่การยกระดับ

ชุมชนนวัตกรรม ในด้านการจัดการความรู้ คือ การระดมความคิด การสร้างและการแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และการประมวลผลกลั่นกรองความรู้ ถือเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อม ส่วนด้านการพัฒนาทักษะ โดยจะให้ความสำคัญการค้นหาจุดอ่อนของสมาชิกเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาทักษะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมและนำมาประเมินผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X3) และ ด้านการบริหารจัดการ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 .278 และ .044 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมนุษย์ (X5) และด้านนวัตกรรม (X2) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงยังไม่ส่งผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ บุญหาชัยสุวรรณ, พรพรรณ ประจักษ์เนตร, กิรติ คชนทวา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า องค์ประกอบด้านธรรมชาติ คน สังคม การเมือง/นโยบายการค้า การค้า โครงสร้างพื้นฐาน ศิลปวัฒนธรรม การเงิน และการสื่อสาร เป็นปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ของทุกชุมชน ในขณะที่ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง/นโยบายการค้า ด้านการค้าและด้านการสื่อสาร มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ในขณะที่ปัจจัยด้านการเงินมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ควรมีการบริการการค้าหลังการขาย มีการสร้างความคุ้นเคย ความสนใจมีอาคารหรือกลุ่มของอาคารที่มีการพัฒนาพื้นที่แบบมิกซ์ยูสและพื้นที่ศูนย์การค้าผลิตภัณฑ์ที่ขายในศูนย์การค้าที่มีความทันสมัย ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมีการประชาสัมพันธ์การค้าที่นักลงทุนเข้ามาพัฒนาเมืองตลอดการพัฒนาการมุ่งเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการการค้าการลงทุนการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ สุทธิธนากร (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์มูลค่าในผลิตภัณฑ์ยังมีข้อจำกัดเรื่องการนำเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมณีกลองในสินค้าอย่างเป็นรูปธรรม ความรู้ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ตัวบุคคล ซึ่งสามารถสื่อสารเมื่อมีการจำหน่ายสินค้าในเทศกาลต่าง ๆ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน คือ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งๆ ทำให้การประกอบการประสบความสำเร็จ คือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและการมีประสบการณ์ทางการตลาดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชน

และภาคประชาชนรับทราบ เข้าใจและการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายจากภาครัฐสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งการประสานงานทั้งประเทศเพื่อนบ้านเพื่อบูรณาการและส่งเสริมการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีส่วนร่วมของภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขงภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและโคกหนองนาโมเดล และศึกษาวิจัยติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มแม่น้ำโขง และควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติในการบริหารจัดการกลุ่มแม่น้ำโขงอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานรากสู่ศูนย์กลางกลุ่มแม่น้ำโขง และยังคงพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบริหารจัดการ ทั้งได้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเศรษฐกิจฐานราก เช่น การบริการการค้าหลังการขาย การสร้างความคุ้นเคย เกิดความสนใจ อาคารหรือกลุ่มของอาคารที่มีการพัฒนาพื้นที่แบบมิกซ์ยูสและพื้นที่ศูนย์การค้า ผลลัพธ์ที่ขายในศูนย์การค้าที่มีความทันสมัย การนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ค่านึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีการประชาสัมพันธ์การค้าที่นักลงทุนเข้ามาพัฒนาเมืองตลอดการพัฒนาการมุ่งเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการการค้าการลงทุนการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- กรมการศาสนา. (2566). *มาตรการเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน ปีงบประมาณ 2566*. รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินการของกรมการศาสนา.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2560). *แนวทางการดำเนินงานนโยบายสานพลังประชารัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ*. กรมการพัฒนาชุมชน. สำนักเสริมสร้างความ.
- จารุวรรณ ประวันเน. (2563). กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ : กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 20(1), 99 - 108.
- ทวีป บุตรโพธิ์. (2560). *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.

- กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- บุหงา ชัยสุวรรณ, พรพรรณ ประจักษ์เนตร, กิรติ คชนทวา. (2562). ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(53), 87 – 108.
- ปิ่นณวิทย์ แสงหล้า, พระมหาสมมาส ชุตินันโต (พงษ์สุพรรณ), สหพร แสงวันดี ประสิทธิ์ แสงทับ. (2565). การพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*, 9(3), 290 – 303.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- สมเกียรติ สุธินรากร. (2562). *การพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาแบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : an Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row.

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา วัดภูคุ้มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
The Potential of Local Administrative Organizations
in Promotion of Cultural Tourism Case Study of Wat Phu Kum Khao, Kham
Phaung Sub - district, Pho Chai District, Roi Et Province

ช่อผกา สุขชา¹, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์^{2*}, และสุรพงษ์ แสงเรณู³

Chophaka Sukhka¹, Pongsawut Rachjun^{2*}, and Surapong Sangranoo³

^{1,2,3} คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2,3} Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 05/06/2024 | Accepted 05/06/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 1. นายกเทศมนตรี 2. ประธานสภาเทศบาล 3. ปลัดเทศบาล 4. เจ้าหน้าที่เทศบาล 5. ประชาชน และ 6. นักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น จำนวน 22 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารวรรณกรรมและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาประเด็นผลการศึกษาประเด็นศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวจะเป็นการดึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและปลูกฝังให้แก่แก่คนในชุมชน โดยจะดำเนินงานให้หน่วยงานทางราชการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาปรึกษาร่วมกันเพื่อนำไปสู่การสนับสนุนจัดทำกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

คำสำคัญ: ศักยภาพ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; การส่งเสริม; ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the potential of local government organizations in promoting cultural tourism sites, 2. to analyze the problems and obstacles in the potential of local government organizations in promoting cultural tourism sites, and 3. to suggest ways to solve problems and obstacles in the potential of local government

organizations. local government to promote cultural tourism It is a qualitative research with research tools such as in-depth interviews with target groups. 1. Mayor 2. Chairman of the Municipal Council 3. Municipal Clerk 4. Municipal Officials 5. Citizens and 6. Tourists, a total of 22 people, then bring information collected from documents. Literature and interview forms were analyzed in a content analysis. The results of the study on the potential of local government organizations in promoting cultural attractions revealed that the demand of tourists will draw the potential of local government organizations into Participate and cultivate it for people in the community. It will operate by government agencies, both the government sector. and the private sector came down to discuss together on the part of supporting appropriate activities. In the development, whether it is to support the revitalization and conservation of arts and culture in the local area. Issues, problems and obstacles in the potential of local government organizations in promoting cultural tourist attractions. It was found that publicizing information sources has not reached as much as it should. The main reason is that tourists who come expect to receive merit. And the problems that are often found are activities in the form of information that will be displayed in different learning locations. The temple has not received as much attention from tourists as it should. And the issue of ways to solve problems and obstacles, the potential of local government organizations in promoting cultural tourism, it was found that local government organizations should hurry up to take care and let the staff of local government organizations. Come in to encourage people in the community or community leaders to participate. in development by creating facilities for tourists in order to support the place to meet the needs of tourists.

Keywords: Potential; local government organization; promotion; cultural tourism

บทนำ

สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากอย่างไรก็ดี ท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ

ขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Nzama, Magi, & Ngocoho, 2005: ระบบออนไลน์)

ในระดับโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดโดยมีการจ้างงานสูงถึง 192.3 ล้านคน (World Tourism Organization, 2010) ในระดับประเทศไทยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีการจ้างงานประมาณ 1.94 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5.3 ของอัตราการจ้างงานทั้งหมดของประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553: ระบบออนไลน์) นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมยังจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสมอาจจะนำไปสู่ผลกระทบต่อชุมชน อันได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นของคนในชุมชนอัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของมลพิษและการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมพื้นเมือง และวิถีชีวิตที่เคยมีอยู่ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นจะมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่เพื่อการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลองรวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ

บ้านภูเขาทอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และยังมีอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยว อันได้แก่ วัดภูกุ่มข้าว ปัญญาราม ตั้งอยู่ที่ บ้านภูเขาทอง หมู่ที่ 5 ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 54 ไร่ อยู่ทิศเหนือ บ้านภูเขาทอง ระยะทาง 3 กิโลเมตร ก่อตั้งวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2528 สถานที่โดดเด่นภายในวัดจะประกอบด้วย 1. ท้าววิรูปกนาคราช 2. พระธาตุภูกุ่มข้าว 3. หอยกลายเป็หิน เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ “วัดภูกุ่มข้าว” จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและวัดยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางศาสนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้เช่นกัน ถือเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งสามารถดึงความได้เปรียบของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมรดกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีในท้องถิ่นหรือชุมชนมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มและยังเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในชุมชนโดยกระตุ้นประชาชนในท้องถิ่นตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนของตน

ดังนั้น จึงทำให้ผู้ศึกษาได้มองเห็นข้อบกพร่องในศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดภูกุ่มข้าว ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังดึงศักยภาพขององค์กรออกมาได้ไม่เต็มที่เนื่องจากหน่วยงานราชการยังไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนเพราะขาดงบประมาณในการบริหารเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเลือกศึกษาวิจัยเรื่อง "ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดภูกุ่มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด" ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นการรักษาและดำรงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาครั้งนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎัมข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎัมข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎัมข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1.นายกเทศมนตรี 2. ประธานสภาเทศบาล 3. ปลัดเทศบาล 4. เจ้าหน้าที่เทศบาล 5. ประชาชน และ 6. นักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น จำนวน 22 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย โดยอยู่ภายใต้ประเด็น การวิจัยดังนี้คือ

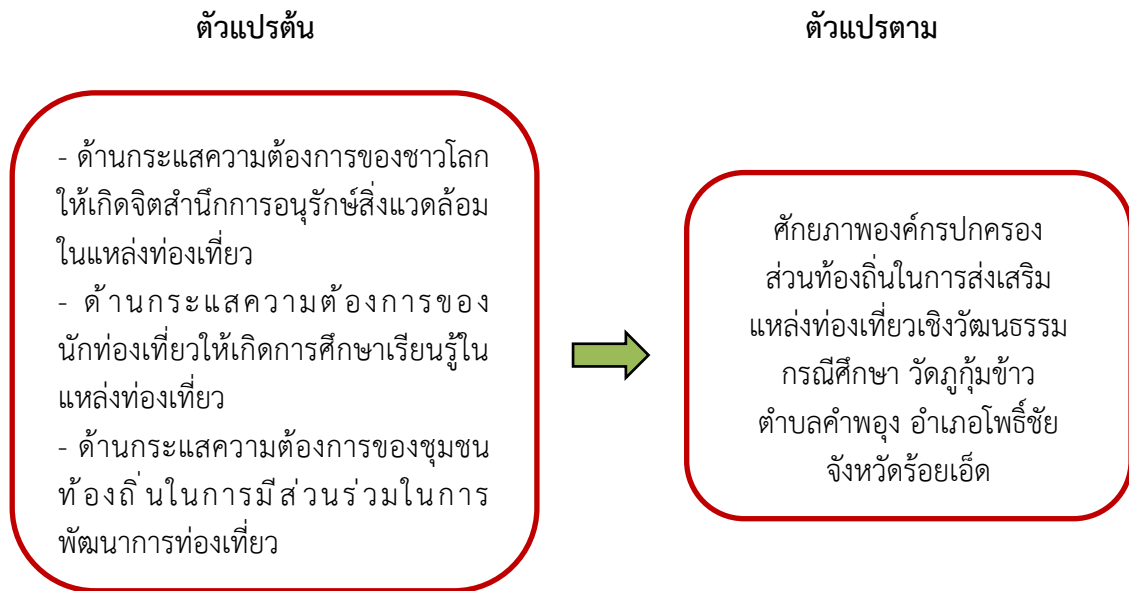
- 2.1 ประเด็นศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

5. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์วิจัยเรื่อง “ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎ์ม้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพนสะโย่ง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎ์ม้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพนสะโย่ง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎ์ม้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพนสะโย่ง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นการดึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังให้แก่คนในชุมชน โดยจะดำเนินงานโดยให้หน่วยงานทางราชการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนลงมาปรึกษาหารือร่วมกันในแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยจะให้ความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการให้ความรู้และความเข้าใจ โดยจะมุ่งเน้นและเสริมสร้างในส่วนของการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนหรือบุคคลทั่วไป โดยทางผู้นำชุมชนจะร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนของการสนับสนุนจัดทำกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลในรูปแบบของกิจกรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเด็นศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดกุฎ์ม้าว ในส่วนของการให้

ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นการรวมตัวกันทำกิจกรรมในท้องถิ่นโดยทางผู้นำชุมชนหรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ภายในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว การทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดให้มีสถานที่ที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนมาจัดตั้งโดยจัดลำดับความสำคัญสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์รวมถึงแหล่งชูดพบซากดึกดำบรรพ์และการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมในพื้นที่วัดภูกุ่มข้าว

ประเด็นศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” พบว่า ในส่วนของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเป็นการเชื่อมความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยการขอความร่วมมือทั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงกิจกรรมที่มีการขอความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไปในตัว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านกระแสความต้องการของชุมชนที่มาปรับรวมและหารือทั้งตัวผู้นำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างตัวนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนซึ่งจะต้องไม่กระทบต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยจะสนับสนุนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมา

2. ปัญหาและอุปสรรคศึกษาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดภูกุ่มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า สำหรับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งข่าวสารข้อมูลยังไม่ไปถึงมากเท่าที่ควร และเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว หากการเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหาในส่วนของการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจในเรื่องของการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้แก่ตัวนักท่องเที่ยวและผู้ที่มาท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่ต้องร่วมแก้ไขร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานเทศบาลตำบลคำพองที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาในส่วนของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า สำหรับปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวสาเหตุหลัก ๆ คือนักท่องเที่ยวที่มาแล้วมีการคาดหวังว่าจะได้บุญได้ และปัญหาที่พบมักจะเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบการให้ข้อมูลที่จะแสดงตามสถานที่เรียนรู้ต่าง ๆ ภายในวัด ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากเท่าที่ควรและภายในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในวัดที่เกี่ยวกับการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มามากจะมาราบไว้เพื่อขอพรหรือมาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้นจึงทำให้สถานที่ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ยังไม่เป็นที่น่าสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” พบว่า สำหรับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านกระแสดความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาหรือการสร้างความร่วมมือกับชุมชน มักจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขในส่วนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเกิดความคาดหวังในสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนและชาวบ้านที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการแก้ปัญหาที่ตรงประเด็นคือควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัญหาที่พบอีกอย่างนั้น ก็คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในเรื่องของการมาดูแลในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของการจัดทำงบประมาณการวางแผน และจัดระบบระเบียบรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด ส่วนมากผู้นำชุมชนจะเป็นคนขอความร่วมมือกับทางคนในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและหารือในส่วนของการขอความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของการท่องเที่ยวและช่วยรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎีขาว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสดความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งมาดูแล และให้พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชำนาญการในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อมากระตุ้นให้คนในชุมชนหรือผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในด้านของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งแก้ไขปัญหาเข้ามาดูแล และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการจัดรูปแบบของการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว คือการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยรองรับสถานที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวโดยต้องมีการแก้ไขในส่วนของการเรียนรู้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้มากขึ้นโดยการสร้างจุดเด่นในการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่

ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยทางวัดกุฎีม้าขาวได้มีการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่จะมุ่งเน้นไปในส่วนของพิพิธภัณฑ์และปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการของภาครัฐโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งทำนโยบายและทำเรื่องในส่วนเพิ่มเติมของการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนภายในชุมชนสามารถสร้างรายได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นและยังจะสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเกิดการสำนึกรักในท้องถิ่นของตนอีกด้วย

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ถือเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทางชุมชนมาช่วยดูแลและจัดหางบประมาณมาก่อสร้างถนนลาดยางทางขึ้นวัดกุฎีม้าขาวและร่วมกันพัฒนาสถานที่เก็บที่เป็นพิพิธภัณฑ์ ให้มีนักวิชาการมาลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ในส่วนของด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นหลัก ๆ คือต้องมีการร่วมกันพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและไม่ผลักเป็นภาระของใคร จะต้องให้ความสำคัญและร่วมกันทำความเข้าใจร่วมกับชุมชนเพื่อขอความร่วมมือ เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาและร่วมแก้ไขปัญหา โดยต้องได้รับการแก้ไขในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่ขาดความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของตน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎีม้าขาว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้คือ

1. ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎีม้าขาว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว” กล่าวคือ จะเป็นการดึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังให้แก่วัยรุ่นในชุมชนโดยจะดำเนินงานโดยให้หน่วยงานทางราชการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนลงมาปรึกษาหารือร่วมกันในแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยจะให้ความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และความเข้าใจ โดยจะมุ่งเน้นและเสริมสร้างในส่วนของการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนหรือบุคคลทั่วไปโดยทางผู้นำชุมชนจะร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาในส่วนของการสนับสนุนจัดทำกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลในรูปแบบของกิจกรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมณฑล ยินนาน (2544: 17) ได้กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึงความสามารถสูงสุดในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็น ศักยภาพจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การทำงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้าน กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” กล่าวคือ ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นการดึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังให้แก่คนในชุมชนจะดำเนินงานโดยให้หน่วยงานทางราชการทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนลงมาปรึกษาหารือร่วมกันในแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยจะให้ความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการให้ความรู้และความเข้าใจโดยจะ มุ่งเน้นและเสริมสร้างในส่วนของการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนหรือ บุคคลทั่วไป โดยทางผู้นำชุมชนจะร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาใน ส่วนของการสนับสนุนจัดทำกิจกรรมที่เหมาะสมและปรับให้เกิดความสมดุลในรูปแบบของกิจกรรมที่มีอยู่ให้ สอดคล้องต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสรีสา ตระกูลวงษ์ (2540: 8) ได้กล่าวไว้ว่า ความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะแสดงความสามารถที่มีอยู่ให้ปรากฏ เมื่อ มีโอกาสที่จะกระทำในระดับบุคคลปัจจุบัน ศักยภาพจึงมีความสำคัญต่อการในอันที่จะส่งผลให้องค์การ มีการดำเนินการที่ดีและยั่งยืน

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้าน กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” กล่าวคือ ในส่วนของ ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเป็นการเชื่อมความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยการขอความ ร่วมมือทั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงกิจกรรมที่มีการขอความร่วมมือ ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไปในตัวการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ในด้านกระแสความต้องการของชุมชนที่มาปรับร่วมและหารือทั้งตัวผู้นำ และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและ ประเพณีในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างตัวนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนซึ่งจะต้องไม่กระทบต่อ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยจะสนับสนุนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโครยา สิงขวงค์ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวคือการดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่ง อำนาจความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึง พอใจของนักท่องเที่ยวอันจะทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจะควบคู่ไปกับการรักษา ทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจ ทั้งนี้จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และเกิดการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Williams and Lawson (2001) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายหลักของผลกระทบทางสังคม การวิเคราะห์คือการให้ นักพัฒนาหน่วยงานท้องถิ่นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของชุมชนต่อการ ท่องเที่ยวเพื่อให้การรับรู้ผลกระทบในเชิงบวกอาจจะเสริมและการรับรู้เชิงลบผลกระทบจะลดลงมากขึ้น ผ่านทางการวางแผนการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาและอุปสรรคศึกษาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่ง ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดกุ้มข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสด้านความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว” กล่าวคือ สำหรับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้านกระแสด้านความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งข่าวสารข้อมูลยังไม่ไปถึงมากเท่าที่ควร และเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว หากการเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหามิใช่ในส่วนของการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจในเรื่องของการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้แก่ตัวนักท่องเที่ยวและผู้ที่มาท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไขร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานเทศบาลตำบลคำพองที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหามิใช่ในส่วนของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ Shunli Gao, Songsan Huang and Yucheng Huang (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะเป็นการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและเป็นการการพัฒนาสังคมชนบท ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาครัฐสำคัญที่สุดในการท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนั้นการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะต้องมีมาตรการในการรักษาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ด้วยเพื่อความยั่งยืนในท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” กล่าวคือ สำหรับปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวสาเหตุหลัก ๆ คือนักท่องเที่ยวที่มาแล้วมีการคาดหวังว่าจะได้บุญได้ และปัญหาที่พบมักจะเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบการให้ข้อมูลที่จะแสดงตามสถานที่เรียนรู้ต่าง ๆ ภายในวัดยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากเท่าที่ควร และภายในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในวัดที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มามากจะมาราบไว้เพื่อขอพรหรือมาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้นจึงทำให้สถานที่ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ยังไม่เป็นที่น่าสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Brent W. Ritchie and Mikko Inkari (2006) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ทางเศรษฐกิจ และผลประโยชน์ทางสังคมในระดับที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องรายได้และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการวางแผนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ด้านกระแสด้านความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” กล่าวคือ สำหรับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านกระแสด้านความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาหรือการสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนมักจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขในส่วนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเกิดความคาดหวังในสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนและชาวบ้านที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการแก้ปัญหาที่ตรงประเด็นคือควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัญหาที่พบอีกอย่างนั้นก็คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในเรื่องของการมาดูแลในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของการจัดทำงบประมาณ การวางแผน

และจัดระบบระเบียบรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด ส่วนมากผู้นำชุมชนจะเป็นคนขอความร่วมมือกับทางคนในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและหารือในส่วนของการขอความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของการท่องเที่ยว และช่วยรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย หิรัญโต (2523: 2) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจ ให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารงานของท้องถิ่น มีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วนมีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎีขาว ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัยจังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ แนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งมาดูแลและให้พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชำนาญการ ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อมากระตุ้นให้คนในชุมชนหรือผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการมีส่วนร่วมในด้านของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเร่งแก้ไขปัญหาเข้ามาดูแลและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการจัดรูปแบบของการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555: 9) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชน ในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว คือการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยรองรับสถานที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่จะมาเที่ยวโดยต้องมีการแก้ไขในส่วนของการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้มากขึ้น โดยการสร้างจุดเด่นในการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยทางวัดกุฎีขาวได้มีการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่จะมุ่งเน้นไปใน

ส่วนของพิพิธภัณฑ์และปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการของภาครัฐโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งทำนโยบายและทำเรื่องในส่วนเพิ่มเติมของการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ทำให้เยาวชนภายในชุมชนสามารถสร้างรายได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นและยังจะสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเกิดการสำนึกรักในท้องถิ่นของตนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อันประกอบด้วยการเรียนรู้การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงามของวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุเรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์รูปแบบวิถีชีวิต ภาษาการแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อศาสนาจารีตประเพณีล้วนแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญช่วยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ถือเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทางชุมชนมาช่วยดูแล และจัดหางบประมาณมาก่อสร้างถนนลาดยางทางขึ้นวัดภูกุ่มข้าวและร่วมกันพัฒนาสถานที่เก็บที่เป็นพิพิธภัณฑ์ให้นักวิชาการมาลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ในส่วนของด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นหลัก ๆ คือต้องมีการร่วมกันพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและไม่ผลักภาระของใครจะต้องให้ความสำคัญและร่วมกันทำความเข้าใจร่วมกับชุมชนเพื่อขอความร่วมมือ เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาและร่วมแก้ไขปัญหา โดยต้องได้รับการแก้ไขในส่วนหน่วยงานภาครัฐที่ขาดความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ เส็งประชา (2538) เสนอว่า วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งย่อมแตกต่างจากวัฒนธรรมของสังคมอื่น และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเก็บกักไว้เหมือนสิ่งของใดๆ ได้ตราบดีที่มนุษย์ยังมีการเคลื่อนย้ายจากถิ่นหนึ่งไปยังแหล่งอื่น ๆ เช่น มีการท่องเที่ยว มีการค้าขาย การเผยแพร่ศาสนา การไปศึกษาหาความรู้ ฯลฯ เขาเหล่านั้นก็จะนำเอาวัฒนธรรมจากสังคมของเขาติดตัวไปด้วย และรับเอาวัฒนธรรมจากสังคมที่เขาไปติดต่อกลับมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Culture diffusion) นอกจากนั้นความเจริญก้าวหน้าในการสื่อสารคมนาคมขนส่งก็ยังช่วยให้การแพร่วัฒนธรรมเป็นอย่างกว้างขวาง สะดวก และรวดเร็ว หากพิจารณาถึงสังคมไทยเราจะพบว่า วัฒนธรรมของต่างประเทศมากมายได้หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทย เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิต และแม้แต่วัฒนธรรมการศึกษาระบบโรงเรียนที่ทำให้วัฒนธรรมของไทยแปรเปลี่ยนไปเป็นอันมาก การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะทำให้สังคมที่ได้รับวัฒนธรรมใหม่นั้นไม่ต้องลงทุนและเสียเวลากับการที่จะต้องเริ่มพัฒนาจากจุดเริ่มต้น และยังถ้ารู้จักเลือกรับเอาหรือปรับปรุงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสังคมของตนก็ย่อมจะได้รับประโยชน์มากขึ้นจากกล่าวได้ว่ามีน้อยสังคมเหลือเกินที่มีแต่วัฒนธรรมเดิมของตนส่วนใหญ่จะหยิบยืมวัฒนธรรมจากสังคมอื่น

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดกุฎุมข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา วัดกุฎุมข้าว ตำบลคำพอง อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม
แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ด้านกระแสดความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ด้านกระแสดความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ด้านกระแสดความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกระแสดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- 1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงวัดภูมู่ข้าว ควรช่วยกันสอดส่องช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว
- 1.3 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาวัดภูมู่ข้าว ควรรักษาความสะอาดไม่ควรทิ้งขยะในพื้นที่และไม่ควรทำลายทรัพย์สินภายในวัดภูมู่ข้าว เพื่อให้คงความสวยงามของธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดภูมู่ข้าว
- 2.2 ควรศึกษาค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว วัดภูมู่ข้าว

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). ข้อมูลจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2566. จาก <http://thai.tourismthailand.org/where-to-go/>.
- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสาน กรณีศึกษา วัดศิลาอาสน์ (ภูพระ) จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุมพล หนิมพานิช. (2526). อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารต่อสังคมภายในจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี. : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). นวัตกรรมจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน ตามแนวทางประชารัฐในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- ณรงค์ เส่งประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2550). การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. สระบุรี.
- ธัญญาลักษณ์ วีระสมบัติ. (2546). กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, วิชุดา กิจธรรม, ธฐาศุภร์ จันประเสริฐ และ นริสรา พิงโพธิ์สภ. (2557). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืนด้วยการสังเคราะห์งานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์).
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประทาน คงฤทธิศึกษาการ. (2524). การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2548). การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- มณฑิรา ยืนนาน. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมของปราสาท

- หินพิมายและปราสาทเขาพนมรุ้ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยนครราชสีมา.
- มณฑิรา ยืนนาน. (2544). ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนา
วัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- ไศรยา สิ่งชูวงศ์. (2546). การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอ
เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี : วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย.
- ไศรยา สิ่งชูวงศ์. (2546). วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว กรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรริสา ตระกูลวงษ์. (2540). ศักยภาพและกลไกการปรับตัวขององค์กรสาธารณประโยชน์เพื่อพัฒนาเด็ก
และเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนา
บริหารศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). การปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ของกำนัน
และผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อานนท อภาภิรม. (2516). การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัด
จันทบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2534). วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
แม่ฮ่องสอน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Brent W. Ritchie, and Mikko Inkari. (2006). *Host Community Attitudes toward Tourism and
Cultural Tourism Development : the Case of the Lewes District, Southern England*.
Centre for Tourism Research, University of Canberra, Australia, and School of Service
Management, University of Brighton, England School of Service Management,
University of Brighton.
- Bruner, Edward M. (1996). "Tourism in Ghana" in *American Anthropologist*. Vol. 98, No.2,
pp.209 - 305.
- Nzama, A.T, Magi, L. M., & Ngcobo, N. R. (2005). *Workbook-I Tourism Workbook for Educators:
2004 Curriculum Statement (Unpublished Tourism Workshop Educational
Materials)*. Centre for Recreation & Tourism, UZ. and Tourism KwaZulu-Natal,
University of Zululand.
- Shunli Gao, Songsan Huang and Yucheng Huang. (2009). *Rural Tourism Development in
China*. The Coordination Department, China National Tourism Administration,
Beijing, China.School of Management, University of South Australia, Adelaide, South
Australia, Australia.Tourism and Event Management School, Shanghai Institute of
Foreign Trade, Shanghai, China.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
Participation in local politics of people in the administrative
organization area for Nong Bua Subdistrict, Mueang District, Nong Bua
Lamphu province

दनัย लामक़ा

Danai Lamkham

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Pitchayabandit College

Corresponding Author, Email: namedanai@gmail.com

Received 19/05/2024 | Revised 10/07/2024 | Accepted 11/07/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 3) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บทบาทผู้นำทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.78) มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง ($\bar{X}$ = 3.59)

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนใน ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.49) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.03) ด้านการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$ = 2.94) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 2.84) และด้านการติดตามตรวจสอบ ($\bar{X}$ = 2.39)

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานต่าง ๆ ของเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น จัดทำสื่อ

ออนไลน์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การเมืองระดับท้องถิ่น; ผู้นำทางการเมือง; พรรคการเมือง

Abstract

Political participation is an indicator of political development in a country's democracy. Local government is a form of decentralization that allows local people to participate. The environmental factors have interrelated relationships that cause people to participate in local politics. The aim for this research was to : 1) study environmental factors that affect local political participation of people; 2) study the level of local political participation of people in the district, Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province. 3) The sample was 375 people. The research tool is a questionnaire. Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation. Data were analyzed using computer programs. The research results found that:

1. Environmental factors influencing local political participation of people in the Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District Nong Bua Lamphu Province. Overall, it was at a moderate level ($\bar{X}=3.67$). When categorized, the highest mean is for the role of political leaders ($\bar{X}=3.78$), followed by the group interests and political party role ($\bar{X}=3.59$).

2. Level of community participation in local politics of the people of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization Mueang District Nong Bua Lamphu Province. Is moderate overall ($\bar{X}=2.84$). Across different aspects, all have moderate mean values. The highest mean is for the perception of news information ($\bar{X}=3.49$), followed by decision-making ($\bar{X}=3.03$), expressing opinions ($\bar{X}=2.94$), collaborative actions ($\bar{X}=2.84$), and monitoring ($\bar{X}=2.39$).

3. Strategies to promote local political participation of residents in Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District Nong Bua Lamphu Province, could involve organizing political events or platforms to provide opportunities for residents to receive information and engage with local political activities. Developing online media could facilitate citizen awareness, and opening opportunities for residents to join committees and oversight bodies.

Keywords: Political Participation; Local Politics; Political Leader; Political Party

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือและจุดหมาย กล่าวคือ ในฐานะเครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างอิสระ โดยการร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล และร่วมตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร อีกทั้งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น รวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม (บุญเสริม นาคสาร, 2548; สถาบันพระปกเกล้า, 2562: 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นการดำเนินการก็เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเสรี ตามที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ได้ถูกบรรจุไว้ในมาตรา 247 ถึง 254 ในหมวด 14 ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560 ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ และการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเองการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศขึ้นกับการพัฒนาชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน้อยจะต้องมี 4 มิติ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันโดยการมีการเมืองเป็นฝ่ายบริหารจัดการประเทศตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่น ถึงระดับชาติ (สถาบันพระปกเกล้า, 2560: 1)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้น ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่า ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนักทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการดังเช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ในการกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554: 112-116) ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบทบาทของผู้แทน เพื่อให้ผู้แทนซึ่งทำหน้าที่แทนประชาชนได้เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะ

เป็นการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการทำงานของรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลในนโยบายการบริหาร ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566: 2) การมีส่วนร่วมการเมืองของประชาชนจึงมีปัจจัยแวดล้อมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนและอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อทราบว่าปัจจัยแวดล้อมใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในระดับใด ปัจจัยส่วนบุคคลทำให้การมีส่วนร่วมการเมืองท้องถิ่นมีความแตกต่างกันหรือไม่ และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นได้มากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลความรู้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เกี่ยวกับบทบาทและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการปกครองในระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. บทบาทผู้นำทางการเมือง บทบาทของผู้นำ (Leader Roles) ต่อยุทธศาสตร์การบริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากบริบทของโลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้นวันจะทวีความสลับซับซ้อนและมีความคลุมเครือวุ่นวาย (Chaotic and Complexity) ตลอดจนจะมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และรวดเร็วเกินที่จะไม่มีใครหรือมีกลไกใดสามารถจะ คาดการณ์หรือทำนายล่วงหน้าอย่างถูกต้องแม่นยำได้ในสถานการณ์ดังกล่าว ผู้นำองค์กร จำเป็นต้องไวต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่ อาจเกิดขึ้น จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้าง ยุทธศาสตร์การบริหาร ที่มาจากการหลอมรวมทั้ง 3 มิติสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าหรือความเสื่อมถอยขององค์กรเข้าเป็นเนื้อเดียวกันในลักษณะองค์รวมให้มากที่สุดปัจจัยหรือมิติดังกล่าว ได้แก่ 1) มิติด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) 2) มิติด้านการบริหารงาน (Task Management) และ 3) มิติด้านการบริหารคน (People Management) การจัดมิติทั้ง

สามให้ คล้องจองกันซึ่งเรียกว่า Aligning นั้น ในแต่ละบริบทผู้นำจะต้องจัดทำและเลือกใช้ยุทธศาสตร์การบริหารเป็นรายกรณีไป (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549; ณัฐนรินทร์ เลิศเตชะสกุล, 2562)

2. บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์นั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมประชาธิปไตยอุตสาหกรรมว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการเมือง พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์จึงขึ้นอยู่กับลักษณะเงื่อนไขของระบบพรรคการเมือง (Party Systems) ความแตกต่างชั้นมูลฐานของหน้าที่ระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์คือพรรคจะเป็นผู้คัดเลือกแต่งตั้งผู้สมัครรับเลือกเพื่อตำแหน่งงานบริการสาธารณะ รับผิดชอบในการปกครองประเทศ ริเริ่มนโยบายและปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ ส่วนในระยะที่ไม่ได้เป็นรัฐบาลก็ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพลเมืองในรัฐสภา ให้ความรู้ทางด้านการเมืองแก่ประชาชนในทุกด้านและทุกสาขาซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะของพรรคการเมืองไม่ใช่หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์จะเกี่ยวข้องก็แต่เพียงทางให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อบริหารกิจการบางอย่างเกี่ยวกับการเมืองที่พรรคการเมืองร้องขอ กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างมากกับพรรคการเมืองใหญ่ๆบางพรรค กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มก็เป็นอิสระไม่ได้ขึ้นอยู่กับพรรคการเมือง หรือแม้แต่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน หรือการประชาสัมพันธ์อื่นใด โดยมุ่งอยู่แต่เฉพาะการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแท้จริง

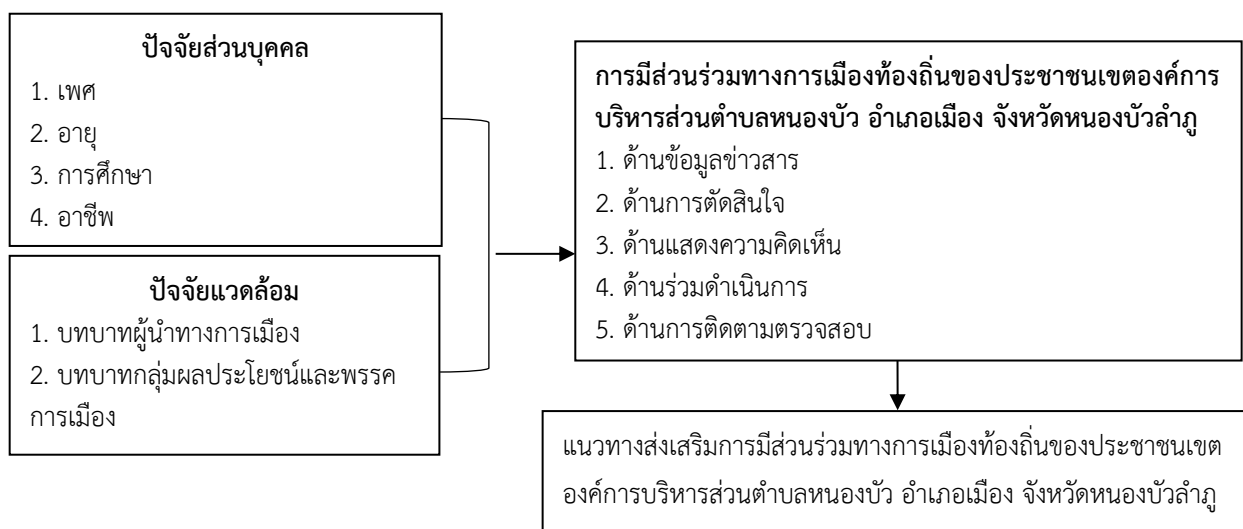
จะเห็นได้ว่าความเกี่ยวพันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับพรรคการเมืองนั้นมีอยู่มากทั้งที่เป็นไปในลักษณะที่กลุ่มผลประโยชน์อยู่เหนือพรรคการเมือง พรรคการเมืองอยู่เหนือกลุ่มผลประโยชน์ และในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของใคร นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังต้องอาศัยกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มในฐานะที่เป็นองค์การผนวก หรือแนวร่วมของพรรค ทำหน้าที่สุดกลุ่มผลประโยชน์นั้นได้เข้ามามีส่วนได้เสียและมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาล หรือของผู้บริหารประเทศในหลายกรณีในฐานะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ (พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์, 2537: 262; สานนท์ ด่านภักดี และคณะ, 2561)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่จะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม เพื่ออิทธิพลของกลุ่มการเมืองในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติดังนั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกันสองประการ ได้แก่ 1) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจและ 2) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนั้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งหมดได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทางการเมือง ตัดสินใจและได้ตรวจสอบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีทั้งหมด 5 ด้าน

1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ ข้อมูลข่าวสารการทำงานไม่เพียงพอ เนื้อหาข่าวสารที่ประชาชนได้รับหรือสนใจได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ สื่อที่ออกมาเสนอข่าวทางการเมืองมีความน่าเชื่อถือ มีความสนใจในข้อมูลข่าวสารการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ด้านการตัดสินใจ คือ การตัดสินใจทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิ่งจำเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความจำเป็นกับประเทศชาติการออกไปใช้สิทธิของตนเอง ในการมีส่วนร่วมเป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน ปัจจัยของบุคคลและทัศนคติของผู้นำมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมเป็นประโยชน์
3. ด้านการแสดงความคิดเห็น คือ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง คิดว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมือง หน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัด ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีกระบวนการกล่อมเกลากับผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่เยาวชนขึ้นไป
4. ด้านการร่วมดำเนินการ คือ การเข้าร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์
5. ด้านการติดตามตรวจสอบ คือ การใช้งบประมาณของ อบต. การตรวจสอบงานจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. การตรวจสอบผลของความก้าวหน้าตามโครงการของ อบต. การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ประท้วงรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐติดตามและตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองที่ท่านเลือกเข้าไปทำอะไรให้แก่มวลชนและสังคม การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (ประชามติ) การตรวจรับงานโครงการที่ อบต. ดำเนินการ การเข้ารับฟังการประชุมสภา อบต. การเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา อบต.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา: ดนัย ลามคำ (ผู้วิจัย)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 5,813 คน (ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู, 2566) และแบ่งเขตการปกครอง เป็น 8 หมู่บ้านประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านห้วยทราย, หมู่ 2 บ้านภูพานทอง, หมู่ 3 บ้านโคกแก่นช้าง, หมู่ 4 บ้านสุขเกษม, หมู่ 5 บ้านวังน้ำขาว, หมู่ 6 บ้านเสาเล้า, หมู่ 7 บ้านวังหมื่นไต้, หมู่ 8 บ้านวังน้ำขาวใหม่

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จากประชากรจำนวน 5,813 คน โดยใช้แนวคิดการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 125) (อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด 2538: 40) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน จากผลการดังนี้

$$\frac{N}{1 + N(e)^2}$$

สูตร $n =$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างกำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 5

(.05)

$$\frac{5,813}{1 + (5,813 \times 0.0025)} \text{ แทนค่า}$$

$$n =$$

$$= 374.24$$

จากการแทนค่าในสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic sampling)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ต้องใช้จำนวนตัวอย่างในเขตตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 375 คน โดยที่จะมีความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนได้ไม่เกิน 5% และเมื่อได้กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาแบ่งสัดส่วนตามประชากรของแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตรต่อไปนี้ (พรศรี ศรีอาภาพร และยุวดี วัฒนานนท์, 2539) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน = กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ X ประชากรแต่ละหมู่บ้าน
ประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

หมู่บ้าน	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ 1 บ้านห้วยทราย	790	51
หมู่ 2 บ้านภูพานทอง	892	57
หมู่ 3 บ้านโคกแก่นช้าง	744	47
หมู่ 4 บ้านสุขเกษม	737	47
หมู่ 5 บ้านวังน้ำขาว	636	41
หมู่ 6 บ้านเสาเล้า	788	50
หมู่ 7 บ้านวังหมื่นไต้	489	35
หมู่ 8 บ้านวังน้ำขาวใหม่	737	47
รวม	5,813	375

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า การแปลผล 5 ระดับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แล้วนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .842

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 375 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการจัดเก็บแบบสอบถาม และดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เสนอแนะทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จัดทำเป็นรูปแบบตารางสรุป และในท้ายที่สุดนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 375 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในการศึกษาได้ครบตามจำนวน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.9 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.9 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.0 และมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง คิดเป็นร้อยละ 39.1 ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D.=0.60) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บทบาทผู้นำทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.78, S.D.=0.65) มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง ($\bar{X}$ = 3.59, S.D.=0.66) ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ในภาพรวม

(n = 375)

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. บทบาทผู้นำทางการเมือง	3.78	0.65	มาก	1
2. บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง	3.59	0.66	มาก	2
เฉลี่ย	3.67	0.60	มาก	-

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.84, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}$ = 3.49, S.D.=0.82) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.03, S.D.=0.90) ด้านการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$ = 2.94, S.D.=0.82) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 2.84, S.D.=0.85) และด้านการติดตามตรวจสอบ ($\bar{X}$ = 2.39, S.D.=0.95) อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ในภาพรวม

(n = 375)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.49	0.82	ปานกลาง	1
2. ด้านการแสดงความคิดเห็น	2.94	0.82	ปานกลาง	3
3. ด้านการร่วมดำเนินการ	2.84	0.85	ปานกลาง	4
4. ด้านการตัดสินใจ	3.03	0.90	ปานกลาง	2
5. ด้านการติดตามตรวจสอบ	2.39	0.95	น้อย	5
เฉลี่ย	2.84	0.72	ปานกลาง	-

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีด้านการเมืองเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานต่าง ๆ ของเวทีการเมืองระดับท้องถิ่น จัดทำสื่อออนไลน์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลวิจัยพบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทผู้นำทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมาคือ บทบาทกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของชนาธิป ธนะรัช และ ภัครดา ฉายอรุณ (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.269, S.D.=0.869) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยลักษณะพื้นฐาน คือ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะที่กำลังศึกษา มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ในแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยชั้นปีที่กำลังศึกษาและคณะที่กำลังศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในระดับภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่า ปัจจัยคณะที่กำลังศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมในระดับภายในมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ความรู้ทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยอุไรวรรณ เพชรแอน (2567) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจใน ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการแสดงความคิดเห็น และด้านการติดตามตรวจสอบ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่มากนัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐสุวัชร เสงี่ยม (2560) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมสนใจทางการเมือง ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้รายได้ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยวัชรมน จันรอง (2563) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยขอเสนอเป็นประเด็นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปศึกษาหรือนำไปใช้ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรให้ความสำคัญกับประชาชนให้มากกว่านี้ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายของระดับพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรมองประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์จากนโยบายการหาเสียงเท่านั้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ติดตามการลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง และการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองยังไม่ครอบคลุมในเชิงพื้นที่
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น และเปิดช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อ

ออนไลน์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นอิสระ ไม่ควรปิดกั้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทุกเรื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายระดับพรรคการเมืองและนโยบายอื่น ๆ
2. ประชาชนควรได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น และการเลือกตั้ง
3. ประชาชนควรได้ติดตามการลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง และการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น
4. ประชาชนควรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับการเมืองโดยผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลในการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลในการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป ธนะรัช และ ภักธดา ฉายอรุณ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 28(2): 107-116.
- ณัฐธินันท์ เลิศเดชสกุล (2562) บทบาทผู้นำทางการเมืองภาคประชาสังคม: กรณีศึกษา นายพิภพ ธงไชย วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม.
- ณัฐสุวัชร เสงี่ยม. (2560) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเสริม นาคสาร. (2548) ศาลรัฐธรรมนูญไทยต่างจากศาลรัฐธรรมนูญอื่นและศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศอย่างไร. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- วิชรมน จันรอง. (2564) การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล้า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- เรืองเดช สุวรรณวิจิตร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังห้ว อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ ไชยา ยิ้มวิไล สุรัชย์ ศิริไกร. (2561). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดภาคกลาง.” *วารสาร บัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 16(1) : 41-54.
- सानนท์ ด้านภักดี และคณะ. (2561). พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 7(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561) : 377-392.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. สืบค้นจาก <http://suthep.crru.ac.th>
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุไรวรรณ เพชรแอน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 9(1)(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567) : 319-331.
- A. H. Maslow, *Motivation and Personality*, (New York: Harper & Row Publishing, 1954), p. 154
- John D. Montgomery and William J. Siffin. (1966). *Approaches to Development : politics, Adminisstration and Change*. New York : McGrew Hill Book Company.
- Lucian W. Pye. (1966). *Aspects of Political Development*. Boston : Little, Brown.
- Samuel Huntington and Jorge I. Dominguez. (1975). *Political Development : in the handbook of the political science: Macvopolitical theory*, ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby. Reading, Mass : Addison- Wesley.
- Samuel P. Huntington. (1969). *Political Order in Changing Societies*. Second edition. Connecticut: Yale University Press.
- Stephenson Jr., (March 1987). “The Policy and Premises of Urban Development Action program implementation: A Comparative Analysis of the Carter and Reagan Presidencies”, *The Journal of the Urban Affairs Association*, Volume 9 Issue 1,
- Taro Yamane. (1973). *Statistic: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Steam Education Learning Activities to Enhance the
Artistic Creative Skills of Mathayomsuksa 1 Students

ณัฐวรรณ เฉลิมสุข* และ อิทธิเดช น้อยไม้*

Nattawan Chalernsuk and Itthidech Noimai

โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University, Thailand

*Corresponding Author, Email: namedanai@gmail.com

Received 23/05/2024 | Revised 23/07/2024 | Accepted 24/07/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาที่กำลังเรียนวิชาเลือกศิลปะ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะตามแนวทางสะเต็มศึกษา 2) แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 2) การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ มีผลดังนี้ 2.1) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 18.115$, $Sig = .00$ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2.2) ผลคะแนนเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ; สะเต็มศึกษา; ผลงานสร้างสรรค์

Abstract

The purpose of this research is to: 1) develop STEAM-based learning activities to enhance students' artistic abilities and create artistic works; 2) To try out learning activities that align with STEAM Education in order to enhance secondary school students' abilities to create artistic works 3) to study the opinions of students who engage in STEAM education-based learning activities. This research is preliminary experimental research. 30 Mathayomsuksa 1 students from Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University, were the sample group used in this study. They were selected through purposive sampling from the First semester of the academic year 2023. The research tools are 1) STEAM Education-based art learning activities. 2) A form for evaluating creative work, and 3) An interview form for gathering feedback from students on STEAM Education learning activities. Data were analyzed with descriptive statistics and content analysis. The results showed that 1) learning activities using the STEAM Education approach to enhance grade 7th students' abilities to create artistic works had a consistency index ranging from 0.80 to 1.001. 2) The findings of the trial of applying learning activities based on STEAM Education to enhance the ability to create artistic works are as follows: 2.1) Compare MathayomSuksa 1 students' academic achievement scores before and after their studies. It was found that when testing statistics $t = 18.115$, $Sig = .00$. The mean academic achievement scores of MathayomSuksa 1 students before and after the study were significantly different at .05. 2.2) The average scores achieved by students in the creation of artworks after the experiment. It was found that the students' overall average of creating artworks was high. 3) The students' opinions on the learning activities based on STEAM Education to enhance the ability to create artworks were high.

Keywords: Art Learning Activities; STEAM Education; Creative Works

บทนำ

การศึกษาในยุคปัจจุบันต้องการพัฒนาทักษะและความรู้ที่ไม่เพียงแค่เรียนรู้เนื้อหาในห้องเรียน แต่ต้องการการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาที่ต้องการความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองกับความต้องการ และท้าทายในสังคม และตลาดแรงงานในอนาคต แนวคิดของการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาได้ถูกสร้างขึ้น จากความเชื่อว่าการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดกับชีวิตประจำวัน และความสนใจของนักเรียน โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และให้พวกเขาได้รับประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และน่าสนใจ โดยการเรียนรู้แบบบูรณาการในศาสตร์ของวิทยาศาสตร์ (S) เทคโนโลยี (T) วิศวกรรมศาสตร์ (E) ศิลปะ (A) และคณิตศาสตร์ (M) เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้และเข้าใจเนื้อหาในเชิงลึกอย่างครอบคลุม และต้องการให้นักเรียนได้ถ่ายทอดจินตนาการออกมา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Yakman, 2008) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ที่เน้นความคิดเชิงวิชาการกับศิลปศาสตร์ และเน้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ร่วมกันอย่างลงตัวนั้น ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงความคิดได้อย่างมีเหตุผลและนำไปสู่ความคงทนใน

การเรียนรู้ (Kim & Park, 2012) สำหรับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ระบุว่ามุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มุ่งพัฒนานักเรียนได้เรียนรู้แบบองค์รวม โดยการเรียนรู้ประสบการณ์จริงจากสื่อธรรมชาติ และเทคโนโลยีพื้นฐาน เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

STEAM เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ที่ประกอบไปด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ โดยเป็นการสร้างสถานการณ์ปัญหา นักเรียนจะต้องคิดกระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย อาศัยการทำงานอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นความท้าทายกับผู้สอน ที่ผู้สอนจะต้องให้นักเรียนได้ลองคิดปรับปรุง สิ่งที่สร้างขึ้นให้ดีกว่าเดิม สามารถตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ผิดคิดค้นทดลอง ซึ่งผลการทดลองไม่จำเป็นต้องสำเร็จในครั้งแรกเสมอไป บางครั้งอาจจะเกิดความล้มเหลวก่อน และทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการทำงาน จึงนำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจนั้น ๆ ได้ในครั้งต่อไป การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEAM Education) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำให้การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย มีได้ทั้งการเรียนรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แนวทางนี้จะช่วยเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจที่เน้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนรู้ไม่เพียงแต่การรับข้อมูลอย่างเดียว แต่ยังเน้นการสร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนารูปแบบนี้มีฐานการทฤษฎีและหลักการที่แข็งแกร่ง ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ควรเป็นประสบการณ์ที่ทำนายและนำไปสู่การเติบโตของบุคลิกภาพทุกคน ในบทความนี้เราจะได้ศึกษาหลักการและประโยชน์ของแนวทางนี้ตลอดจนการใช้งานและผลลัพธ์ที่มีอยู่ในทางปฏิบัติ

การเรียนรู้ที่มุ่งสร้างความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นวิธีการสอนเชิงสหวิทยาการที่เป็นระเบียบ และการสร้างสรรค์ จึงสามารถดึงพรสวรรค์ที่แฝงอยู่ในตัวของนักเรียนให้สามารถแสดงออกมาได้ นักเรียนจะได้รับความรู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ทั้งยังช่วยบ่มเพาะความสามารถในเรื่องของการอ่านและจินตนาการ รวมไปถึงความรู้สึทางศิลปะ ส่งเสริมให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็นต้องใช้ในสังคมโลกอนาคต การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกดิจิทัล การเชื่อมต่อ และการศึกษาแบบหลากหลายที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แบบไม่มีข้อจำกัดตามอัยาศัย การเรียนการสอนจึงควรต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถรองรับปัจจัยที่เปลี่ยนไปเหล่านั้นได้ ซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาที่เน้นการสอนของอาจารย์ ให้เป็นสร้างการเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning) นั้นหมายความว่า จะต้องเปลี่ยนบริบทจาก "ผู้ให้" (Provider) เป็นบริบทของ "ผู้สร้าง" นวัตกรรม (Inventor) ด้านการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียน "รู้แจ้ง" สร้างปัญญา การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เทคนิคการสอนจะเป็นการสร้างความต้องการอยากเรียนรู้ของนักเรียน (Engagement) ด้วยการสร้างความสงสัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสังคมภายนอก การจัดการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความพร้อมของนักเรียนก่อนเข้าสู่บทเรียนในแต่ละครั้ง กระจายสู่ให้นักเรียนได้อย่างทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นั่นคือบทเรียนจะอยู่ในรูปดิจิทัลเป็นสื่อประสมที่นักเรียนสามารถ

เรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องคำนึง คือ คุณภาพการศึกษาเชิงสมรรถนะ (Qualitative educational quality) ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนหรือศาสตร์การสอน (Pedagogy) เป็นสำคัญ โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ (Chalermasuk, Sarnok, & Chuheat, 2019)

การส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ โดยมีศิลปะเป็นตัวกลางในการบูรณาการเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ ของกระบวนการคิด จินตนาการ มีความสำคัญที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนวัตกรรม ในการจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ที่คอยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคนิค ต่าง ๆ และความรู้ทางวิชาการ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนเพื่อให้บรรลุตามความสามารถของแต่ละ บุคคลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ในการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาทัศนศิลป์พบว่า พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปจากพัฒนาการทางการเรียนรู้ศิลปะในช่วงวัยเด็ก กล่าวคือ นักเรียนเริ่มเข้าสู่ความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นในการสร้างสรรค์งานศิลปะ มีความกังวลในการทำงานศิลปะเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง เนื่องจากกลัวต่อความผิดพลาดของผลการทำงานศิลปะ หรือกระบวนการของผลงานสร้างสรรค์ ส่งผลให้ไม่เกิดการสร้างสรรค์ทางความคิด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความส่งเสริมความมั่นใจและความ สร้างสรรค์ที่สามารถสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานรูปธรรม แก้ปัญหาและใช้ประโยชน์ได้จริง โดยผ่านกระบวนการทางศิลปะให้ออกมาซึ่งผลงานสร้างสรรค์อาจจะหมายรวมถึงนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ศิลปะ การที่เกิดผลงานสร้างสรรค์ได้นั้นต้องใช้กระบวนการคิดและการทำงานที่เป็นระบบและตั้งศักยภาพทางความคิด ตอบโจทย์การแก้ปัญหาได้

ในการจัดการสอนในรายวิชาทัศนศิลป์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งการสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาแก้ไขปัญหา ช่วยให้เกิดการกระตุ้น ความสนใจให้กับนักเรียน ส่งเสริมกระบวนการและทักษะต่าง ๆ และเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบและได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับชีวิตจริง โดยใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสร้างสรรค์ และการคิดนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ไม่เพียงเป็นโอกาสที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสที่จะสร้างประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการต่อยอดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและในชีวิตหลังจากเข้าสู่การทำงานในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

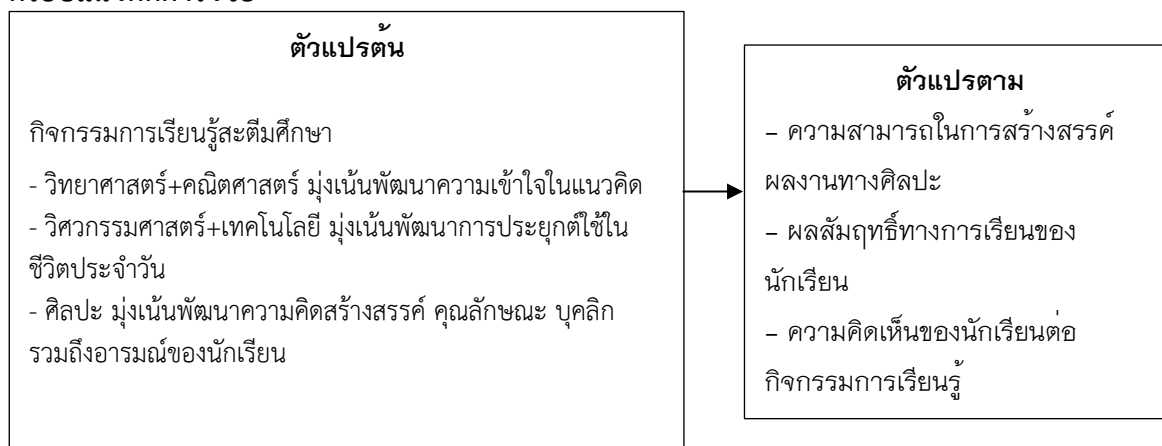
1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษามีค่าเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) เป็นการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาที่กำลังเรียนวิชาเลือกศิลปะ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ 10 แผนการเรียนรู้
2. แบบประเมินผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

1.1 พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้

1.2 ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนมา กำหนดออกแบบเนื้อหาในรายวิชา ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

1.3 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ โดยบูรณาการ 5 รายวิชาให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหา ร่วมกับการเรียน ศิลปะปฏิบัติ

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) จำนวน 3 ท่าน ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ เท่ากับ 0.89 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขภาษาและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อ ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58)

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. แบบประเมินผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์

2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินผลงานศิลปะ แล้วนำข้อมูลมา พิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินผลงานศิลปะ

2.2 กำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบความคิดในการสร้างแบบประเมินผลงานศิลปะ ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 สร้างแบบประเมินผลงานศิลปะ ในด้านการสร้างผลงานศิลปะ มีลักษณะเป็นแบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีการประเมินทั้งหมด 4 หัวข้อ 1. แนวความคิด สร้างสรรค์ (Concept) 2. การจัดองค์ประกอบ (Composition) 3. เอกลักษณะเฉพาะตน (Style) และ 4. ความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art) ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

2.4 นำแบบประเมินผลงานศิลปะที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อ คำถามแบบประเมินผลงานศิลปะทุกข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามของแบบ ประเมินผลงานศิลปะ

ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการประเมินผลงาน และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ก่อนนำไปใช้ในการประเมินจริง

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบกิจกรรมฯ ในด้านของประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็น โดยแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมขั้นตอน และกระบวนการเรียนการสอน โดยมีประเด็นการประเมิน 3 ด้าน 1. ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2. ด้านการบูรณาการการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา และ 3. ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ฯ ทั้งหมด 13 ข้อ

3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

3.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruency : IOC) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อคำถามแบบสอบถามความคิดเห็นทุกข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามของแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการสอบถามความคิดเห็น และนำข้อเสนอนี้ที่ได้รับ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ก่อนนำไปใช้ในการสอบถามจริง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะในส่วนของการใช้คำข้อคำถามให้เข้าใจง่าย ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียนในการสอบถามแต่ละข้อ

3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะมาปรับปรุง แก้ไขสำนวนภาษาให้ชัดเจนถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นกับนักเรียนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) เป็นการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาการทดลอง 5 สัปดาห์ โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

2. ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

4. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทำการทดสอบหลังเรียน แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจหาค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย t (t -test dependent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูล (1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (2) แบบประเมินผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ตามศาสตร์ ขอบข่ายและตัวชี้วัดของแต่ละรายวิชา ได้ผลดังนี้ **Science** - ตั้งคำถาม สังเกต คำนวณ ทดลองการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทดลองและอธิบายการกระจัด อัตราเร็วและความเร็ว ในการเคลื่อนที่ของวัตถุ (ว.4.1 ม. 1/2), **Technology** - รวบรวมข้อมูล ประมวลผล ประเมินผลนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยใช้ซอฟต์แวร์ หรือบริการบนอินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย (ว.4.2 ม. 1/3), **Engineer** - กำหนดปัญหา รวบรวมข้อมูล วางแผนการทดลอง การปฏิบัติงาน ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไข และประเมินผล ซึ่งเริ่มจากการนำข้อมูลมาทำการออกแบบ และกลไกในการเคลื่อนที่ของวัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ จากการใช้พลังงานสะอาด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม ฯลฯ, **Arts** - ระบุและบรรยายหลักการออกแบบงานทัศนศิลป์โดยเน้นความเป็นเอกภาพ ความกลมกลืน และความสมดุล (ศ.1.1 ม. 1/2), **Mathematics** - เข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเส้นในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และปัญหาในชีวิตจริง (ค.1.3 ม. 1/3)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการแข่งขันรถเคลื่อนที่ได้ด้วยพลังงานสะอาด (Bangsaen Racing)
สาระสำคัญ: นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับพลังงานสะอาด โดยการนำพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ (S) มาใช้เป็นพลังงานในการขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์ให้สามารถเคลื่อนที่ได้โดยใช้ความรู้ในด้านอัตราเร็วและความเร็วของวัตถุโดยนักเรียนเป็นผู้ศึกษาหาความรู้รูปแบบของสิ่งประดิษฐ์ จากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (T) เพื่อใช้ในการออกแบบและสร้างสิ่งประดิษฐ์ รวมทั้งศึกษากลไกในการขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์ ดังกล่าวโดยใช้วัสดุเหลือใช้หรือขยะรีไซเคิล (E/M) จากนั้นจึงนำมาสิ่งประดิษฐ์ที่ได้มาออกแบบและสร้างชิ้นงานโดยเน้นความเป็นเอกภาพ และความสมดุล (A) โดยการคำนวณระยะเวลาและอัตราเร็วที่ใช้ให้เหมาะสม (M)
จุดประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนสามารถนำความรู้ของแต่ละศาสตร์มาบูรณาการร่วมกัน เพื่อออกแบบสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างสมบูรณ์

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1. ให้นักเรียนดูภาพถ่ายเกี่ยวกับภาพเกี่ยวกับการจราจรติดขัดรถยนต์มีการปล่อยควันจากท่อไอเสีย (CO)/ ภาพขยะริมชายหาดบางแสนพบสิ่งมีชีวิตมีการตายโดยผลกระทบจากขยะ โดยครูไม่บอกว่าเป็นภาพอะไร ก่อนจะให้คำถามว่า นักเรียนเห็นอะไรในภาพ นักเรียนคิดว่าเป็นภาพของอะไร เพราะอะไร และนักเรียนรู้สึกอย่างไรกับภาพนี้ (Empathize)	-ภาพถ่ายชีวิตเหตุการณ์ต่างๆ -คลิป VDO สถานการณ์ต่างๆ	การสังเกตพฤติกรรม/ แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนได้ความตระหนักถึงวิกฤตการณ์ในปัจจุบัน
2. ผู้สอนแสดงภาพผลกระทบจากการจราจรติดขัดรถยนต์มีการปล่อยควันจากท่อไอเสีย (CO) / ภาพขยะริมชายหาดบางแสนพบสิ่งมีชีวิตมีการตายโดยผลกระทบจากขยะเพิ่มเติม ก่อนจะให้ให้นักเรียนร่วมกับอภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อม และหาแนวทางแก้ไข	-ภาพถ่ายชีวิตเหตุการณ์ต่างๆ -คลิป VDO สถานการณ์ต่างๆ -สื่อการสอน .ppt หัวข้อพลังงานสะอาด -App Multimeter เพื่อระดมความคิดของนักเรียน	การสังเกตพฤติกรรม/ แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนมองเห็นปัญหา และวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น
3. ผู้สอนและนักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงเหตุและผล และอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพลังงานสะอาดมีอะไรบ้าง และสามารถนำประโยชน์อย่างไรบ้าง	-สื่อการสอน .ppt หัวข้อพลังงานสะอาด	การสังเกตพฤติกรรม/ แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนสังเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อหาแนวทางแก้ไข
4. ผู้สอนให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของวัตถุ และการเคลื่อนที่พบในชีวิตประจำวัน โดยมีความเร็ว และอัตราเร็วเข้ามาเกี่ยวข้อง	-สื่อการสอน .ppt หัวข้อพลังงานสะอาด		นักเรียนสังเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อหาแนวทางแก้ไข
5. ผู้สอนให้นักเรียนดูภาพรถ DIY ประกอบชุดของเล่นพลังงานแสงอาทิตย์ ก่อนจะให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า สิ่งนี้คืออะไร พร้อมอธิบายประโยชน์ของรถ DIY จากพลังงานแสงอาทิตย์	-สื่อการสอน .ppt หัวข้อพลังงานสะอาด		นักเรียนค้นหาแนวทางในการประยุกต์ใช้พลังงานสะอาดในรูปแบบต่างๆ
6. ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ให้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ		การสังเกตพฤติกรรม/ แบบสังเกตพฤติกรรม	นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มในการ

รถของเล่นที่ใช้พลังงานสะอาด แล้วให้นักเรียนสรุปรูปแบบสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนโดยใช้พลังงานสะอาดอะไรบ้างของแต่ละกลุ่ม		(การทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองภายในกลุ่ม)	ค้นหาแนวทางของพลังงานสะอาดที่ดีที่สุด
7. นักเรียนลงมือปฏิบัติออกแบบสิ่งประดิษฐ์ จากวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้ (Prototype) มาทำการทดลองโดยการทดลองนั้นนักเรียนจะต้องใช้ความรู้คำนวณหาอัตราเร็วและความเร็วของรถในระยะต่างๆ โดยอาศัยพลังงานสะอาดเป็นตัวขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน เช่น พลังงานลมจากลูกโป่ง พลังงานแสงอาทิตย์ การเคลื่อนที่ของรถของเล่นด้วยการใช้หนังยาง เป็นต้น		-การสังเกตพฤติกรรม/แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำงานร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น ระดมสมองภายในกลุ่ม) -ประเมินผลงาน (การออกแบบร่างภาพ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ STEAM และความสวยงาม)	นักเรียนร่วมกันออกแบบและวิเคราะห์การเรียนรู้ที่ของผลงานกลุ่มตนเอง
8. ผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง และเพิ่มกิจกรรมแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนระหว่างกลุ่ม	-สนามการแข่งขัน	-ประเมินผลงาน (การออกแบบร่างภาพ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ STEAM และความสวยงาม)	นักเรียนร่วมกันทดลองแข่งขัน พร้อมทั้งปรับแก้ไขให้ผลงานตนเองมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 30 คน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวม (N=30)

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	20	8.17	2.05	29	18.115*	.000
หลังเรียน	20	18.03	1.27			

p* < .05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 18.115$, Sig = .00 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ

8.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.05 ($\bar{X}$ = 8.17, S.D. = 2.05) คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 18.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.27 ($\bar{X}$ = 18.03, S.D. = 1.27)

ตารางที่ 3 ผลคะแนนเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

ความคิดสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.
แนวความคิดสร้างสรรค์ (Concept)	4.11	0.16
การจัดองค์ประกอบ (Composition)	4.12	0.35
เอกลักษณ์เฉพาะตน (Style)	4.28	0.23
ความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art)	4.26	0.22
รวม	4.21	0.24

จากตารางที่ 3 ผลคะแนนเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนหลังการทดลอง พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะตน (Style) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.23 ด้านความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.22 ด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ (Composition) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และด้านแนวความคิดสร้างสรรค์ (Concept) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.16

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้			
1. กิจกรรมการเรียนการสอนลักษณะนี้มีความเหมาะสม	4.41	0.63	มาก
2. กระบวนการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษามีความเหมาะสม	4.45	0.63	มาก
3. กิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสร้างผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	4.62	0.56	มากที่สุด
4. ขั้นตอนของกระบวนการประเมินผลงานมีความชัดเจนเหมาะสม	4.55	0.51	มากที่สุด
5. นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเป็นระบบ	4.45	0.63	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.49	0.59	มาก
ด้านการบูรณาการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา			
6. มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม	4.34	0.72	มาก
7. สามารถบูรณาการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาได้อย่างเหมาะสม	4.31	0.71	มาก

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8. กิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการตามแนวทางสะเต็มศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนการสอน	4.48	0.63	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.37	0.68	มาก
ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้			
9. นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง	4.52	0.57	มาก
10. นักเรียนสามารถค้นพบเทคนิคใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน	4.52	0.69	มาก
11. นักเรียนมีความสุขต่อการสร้างสรรค์ผลงานมากขึ้น	4.55	0.57	มาก
12. นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนแนวความคิดได้หลากหลายมากขึ้น	4.38	0.68	มาก
13. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาแบบผสมผสานตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการเรียนศิลปะปฏิบัติที่บูรณาการเครื่องมือทางปัญญาระดับใด	4.17	0.76	มาก
เฉลี่ยรายด้าน	4.42	0.65	มาก
เฉลี่ยรวม	4.42	0.64	มาก

จากตารางที่ 4 จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 และด้านการบูรณาการการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 ตามลำดับ

ผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ สามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะนี้ มีความน่าสนใจ สนุก และเป็นประโยชน์ นักเรียนได้ลองทำอะไรที่ไม่เคยทำ และพัฒนาความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังกระตุ้นการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้เข้าใจเนื้อหาและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้

“ชอบมากครับมีสอนให้เชื่อมโยงรายวิชาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานตามความต้องการของผม และมีความน่าสนใจอีกด้วยครับ”

(นักเรียนคนที่ 1, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2565)

“ต้องฝึกกระบวนการในด้านความคิด โดยการบูรณาการหลายวิชา ไม่ว่าจะเป็น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และศิลปะ นำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ร่วมกันในการสร้างผลงานใหม่ค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 2, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2565)

“สนุก ไม่น่าเบื่อ นอกจากได้เรียนการใช้เครื่องมือต่าง ๆ แล้ว ยังเข้าใจวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้มากขึ้นครับ”

(นักเรียนคนที่ 3, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2565)

“ชอบการเรียนรู้แบบนี้มากครับได้ลองอะไรใหม่ ๆ แต่ในช่วงแรกยังไม่ค่อยเข้าใจว่าจะนำมาบูรณาการร่วมกันอย่างไรครับ”

(นักเรียนคนที่ 4, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2565)

“สร้างความสนใจและได้แรงบันดาลใจรวมถึงได้เทคนิคใหม่ ๆ เยอะเลยล่ะ”

(นักเรียนคนที่ 5, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2565)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ดังนี้ ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ มีขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตั้งคำถาม สังเกต ค้นคว้า ทดลองการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และการสร้างแรงบันดาลใจและแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูล ประมวลผล ประเมินผลนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศตามวัตถุประสงค์โดยใช้ซอฟต์แวร์ หรือบริการบนอินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย ขั้นที่ 3 การกระตุ้นความคิดขยายความรู้กำหนดปัญหา รวบรวมข้อมูล วางแผนการทดลอง การปฏิบัติงาน ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไข และประเมินผล ซึ่งเริ่มจากการนำข้อมูลมาทำการออกแบบ และกลไกในการเคลื่อนที่ของวัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ จากการใช้พลังงานสะอาด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ขั้นที่ 4 การริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบงานผลงานโดยเน้นความเป็นเอกภาพ ความกลมกลืน และความสมดุล ขั้นที่ 5 เข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเส้นในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และปัญหาในชีวิตจริง

2. ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองในด้านแนวคิดสร้างสรรค์ (Concept) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.16 ด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ (Composition) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 ด้านเอกลักษณ์เฉพาะตน (Style) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.23 และด้านความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.22 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลัง พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 และด้านการบูรณาการการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำไปสู่ผลการอภิปรายได้ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางศิลปะ (ทัศนศิลป์) และแนวทางสะเต็มศึกษา รวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ และได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา ทราบที่มาของความสำคัญและปัญหา แล้วออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ โดยรอบแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้ศิลปะ ใช้กระบวนการตามแนวทางสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การศึกษาแนวคิด และหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสังเคราะห์กิจกรรม วิเคราะห์บทบาทผู้สอนและบทบาทนักเรียน จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ กิจกรรมการเรียนรู้ สอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปแก้ไข ทดลองใช้ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางสะเต็มศึกษา โดยมีแนวคิด หลักการ และกระบวนการพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพ สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

2. ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ โดยผลของการใช้กิจกรรมการสอนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาทัศนศิลป์ และความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.1 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ และการประเมินผลงานโดยวัดและประเมินผลด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีวิธีการประเมินการจัดการเรียนการสอน หรือผลจากการจัดการเรียนการสอน เป็นการเน้นผลจากการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ที่เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้องค์ความรู้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงกระบวนการทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนานักเรียนจากการเริ่มต้นเป็นขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถประเมินผลได้ตั้งแต่กระบวนการออกแบบ กระบวนการทำงานของนักเรียนในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงผลงานศิลปะสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน พบว่า เมื่อทดสอบสถิติ $t = 18.115$, $Sig = .00$ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.05$ โดยค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา มีประสิทธิภาพทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีการบูรณาการความรู้ระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ มาแก้ปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบประดิษฐ์ชิ้นงาน ทำให้นักเรียนสนใจ ใส่ใจกับการเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับภาวิณี เทียมดี, ปิยวรรณ พันสี และยุทธนา ชัยเจริญ (Thiamdee, P., Pansi, P. & Chaicharoen, Y., 2022) ผลการ

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงาน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการให้นักเรียนมีบทบาท อย่างเต็มที่ ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น อยากค้นหาคำตอบ ไม่ได้เรียนเพื่อการท่องจำ เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงาน สอดคล้องงานวิจัยของ ภิญญ โวงษ์ทอง (Wongthong, 2019) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Education ที่มี ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 32 คน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียน ประถมศึกษาแห่งหนึ่ง ในจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีผลคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ร้อยละ 38.05 (S.D. = 4.85) และมีคะแนนเฉลี่ยหลัง เรียนร้อยละ 74.92 (S.D. = 4.71) มีค่าดัชนี ประสิทธิภาพเท่ากับ .60 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 คิดเป็นร้อยละ 84.37 นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา สามารถระบุประเด็นปัญหา รวบรวมข้อมูล เชื่อมโยง ข้อมูล และสรุปผลได้อย่างเป็นขั้นตอน แสดงว่านักเรียนมีกระบวนการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

2.2 ผลคะแนนเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ใน ด้านแนวความคิดสร้างสรรค์ (Concept) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D.= 0.16) ด้านการจัด องค์ประกอบศิลป์ (Composition) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (S.D.= 0.35) ด้านเอกลักษณ์เฉพาะตน (Style) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (S.D.= 0.23) และด้านความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art) มี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D.= 0.22) สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ครูสามารถส่งเสริมพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ของ Santrock (2009) คือการไม่ควบคุมนักเรียนมากเกินไป ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนกล้าคิด อย่างอิสระ โดยไม่ต้องกลัวความผิดพลาด พร้อมทั้งแสวงหาค้นพบหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เหมือน ของเดิม ซึ่งผู้สอนให้นักเรียนมองความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสที่จะเรียนรู้และทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่ง ด้านเอกลักษณ์เฉพาะตน (Style) และด้านความสมบูรณ์ของผลงาน (Complete Art)

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.64) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี เทียมดี, ปิยวรรณ พันสี และยุทธนา ชัยเจริญ (Thiamdee, P., Pansi, P. & Chaicharoen, Y., 2022) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงาน ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความพึงพอใจโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อยู่ใน ระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียน ได้วางแผนออกแบบการทดลองได้ด้วยตนเอง มีอิสระทางความคิด ร่วมกิจกรรมกลุ่ม ได้ช่วยเหลือกัน ระหว่างนักเรียนที่เรียนเก่งและเรียนอ่อนทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น และนักเรียนสามารถนำ ความรู้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน และวิสูตร โพธิ์เงิน (Saksriwan & Pho-ngen, 2020) ได้

ศึกษาการพัฒนากิจกรรมศิลปะตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 74 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางศิลปะอย่างสร้างสรรค์ มีอิสระในการทำงานศิลปะ ทั้งในเรื่องของสื่ออุปกรณ์ที่ให้นักเรียนสามารถเลือกตามความสนใจ ตามความถนัดได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ มีคุณค่า ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และพึงพอใจต่อกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาเป็นรูปแบบที่นักเรียนไม่คุ้นเคย ดังนั้นจะต้องมีการชี้แจงเพื่อความเข้าใจร่วมกันเพื่อให้นักเรียนรู้แนวทางในการทำกิจกรรม และกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน
2. กิจกรรมการเรียนรู้สะเต็มศึกษามีหลายรูปแบบในการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินผลได้ตั้งแต่กระบวนการคิดของนักเรียน หรือการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้จากการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา กับตัวแปรอื่นๆ ที่นอกเหนือจากความคิดสร้างสรรค์ เช่น การคิดเชิงวิจารณ์ญาณ การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษากับกลุ่มทดลองอื่น ๆ เช่น ในระดับประถมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวรรณ เกลิมสุข, กฤตย์พัช สานนอก และ กิตติพร ชูเกียรติ. (2562). *STEM EDUCATION กับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่บูรณาการเครื่องมือทางปัญญาผ่านคลาวด์คอมพิวเตอร์*. การประชุมวิชาการนิทรรศการการเรียนการสอน ประจำปี 2562, 31 กรกฎาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร : หน้า 49-66.
- เดือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2563). การพัฒนากิจกรรมศิลปะ ตามแนวคิด สเต็มศึกษา ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 53-70.
- ภาวินี เทียมดี, ปิยวรรณ พันสี และยุทธนา ชัยเจริญ. (2565). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Education ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงาน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 20(2), 293-306.
- ภิญโญ วงษ์ทอง. (2562). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM education ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารหน่วยวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 1(10), 94-110.

อณวัฒน์ เหมืองทอง และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2023). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. เรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. (21)1, 339-352.

Kim, Y., & Park, N. (2012). The effect of STEAM education on elementary school student's creativity improvement, computer applications for security. *Control and System Engineering*, 399, 115-121.

Kim, Y., & Park, N. (2012). Development and application of STEAM teaching model based on the Rube Gddbery's invention. *Computer Science and its Applications Lecture Notes in Electrical Engineering*, 203(1), 693-698.

Santrock, J. W. (2009). *Psicologia educaciona*. 3th ed. São Paulo, Brazil: McGraw-Hill.

Yakman, G. G. (2008). *STEAM Education: An overview of creating a model of integrative education*. Retrieved from

<http://www.iteaconnect.org/Conference/PATT/PATT19/Yakmanfinal19.pdf>

รวมภาพชิ้นงานสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน

ภาพที่ 1 ภาพรถของเล่นที่นักเรียนประดิษฐ์มาจากการออกแบบตามกระบวนการทางวิศวกรรม ซึ่งมีการขับเคลื่อนด้วยพลังงานสะอาด

ความมั่นคงของมนุษย์ตามหลักคำสอนเรื่องสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ Human Security according to the four principles of Houses-Life Happiness

พระมหาวิศิต ธีรวิโส, พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

Phramaha Wisit Thiravangso, Phrakhrubaidika Wichan Wisuttho, Thanarat Sa-ard-iam

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Corresponding Author, E-mail: thanarat.mcusr@gmail.com

Received 30/05/2024 | Revised 12/07/2024 | Accepted 12/07/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและขอบเขตความมั่นคงของมนุษย์ระดับสากลและความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย เทียบเคียงหลักคำสอนเรื่องสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการในพุทธศาสนา เป็นบทความวิชาการที่ศึกษาเชิงเอกสาร บูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ใช้ข้อมูลจากพระไตรปิฎก และ เอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า 1) ความมั่นคงของมนุษย์ระดับสากลมุ่งที่มนุษย์ได้รับเสรีภาพหรือการปลดปล่อยจากความกลัว เสรีภาพหรือการปลดปล่อยความต้องการ/ความขาดแคลน เสรีภาพในการดำรงชีพออย่างมีศักดิ์ศรี มี 7 มิติ คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อาหาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ส่วนบุคคล ชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง ความมั่นคงของมนุษย์คนไทยมุ่งที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนา ศักยภาพของตนเอง มี 12 มิติ ได้แก่ มิติที่อยู่อาศัย สุขภาพ อาหาร การศึกษา การมีงานทำ/รายได้ ครอบครัวย ชุมชน/การสนับสนุนทางสังคม ศาสนา/วัฒนธรรม ความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน สิทธิ/ความเป็นธรรม การเมือง และมิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน 2) สุขของคฤหัสถ์ 4 ประการในพุทธศาสนา ได้แก่ สุขจากการมีอาชีพมีงานทำ สุขจากการมีรายได้มีเงินเก็บ สุขจากการมีเงินใช้สอย และสุขจากการไม่มีหนี้ เพราะมีอาชีพมีงานทำ จึงมีรายได้มีเงินเก็บ เพราะมีรายได้มีเงินเก็บ จึงมีเงินใช้สอย เพราะมีเงินใช้สอย จึงไม่มีหนี้สิน สอดคล้องกับความมั่นคงของมนุษย์สากลด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงของมนุษย์คนไทยมิติการมีงานทำและรายได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ความมั่นคงของมนุษย์; หลักคำสอน; สุขของคฤหัสถ์

Abstract

The purposes of this paper are: 1) to study international human security and human security in Thailand, and 2) to study human security according to the teachings of the four principles of happiness. It is an academic article that is studied from various

documents, which integrated Buddhism with modern sciences, such as the Tripitaka and the Buddhist academic works, books, and related texts.

The results found that. International human security is aimed at human freedom or freedom from fear, freedom or freedom from need/scarcity. For the freedom to live with dignity. There are seven dimensions: economic security, food, health, environment, private, community, and political security. Human security for Thai people is aimed at ensuring that people have their rights guaranteed, safety, and meeting necessities. They can live in society with dignity and are given equal opportunities to develop their potential. There are twelve dimensions: housing, healthiness, nourishment, education, employment/income, family, community/social support, religion/culture, life/property, safety, right/justice, politics and environmental dimension, and resources/energy. There are four kinds of house-life happiness namely: happiness from having an occupation, happiness from having an income, having savings, happiness from having money to spend, happiness from not having debt, because having an occupation and having a work, therefore they have income, and because they have income, they have savings, they have money to spend because they have money to spend. Consequently, there is no debt, that is clearly in line with the international human security of the economy and human security of Thai people in terms of employment and income.

Keywords: Human Security, the Buddhist principles, Houses-Life Happiness

บทนำ

แนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์เริ่มมีขึ้นอย่างชัดเจนในราวทศวรรษ 1970 และได้รับการบรรจุในวาระการประชุมของสหประชาชาติตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน สหประชาชาติและรัฐต่าง ๆ ทั่วโลกล้วนเห็นความสำคัญของความมั่นคงของมนุษย์ โดยที่ความมั่นคงของมนุษย์จะให้ความสำคัญแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของ “มนุษย์” เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของการมีเสรีภาพและปลอดจากความหวาดกลัว มีเสรีภาพและปลอดจากความต้องการ รวมทั้งมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย (มนัสวี อรชุนะกะ, 2567: ออนไลน์)

ในประเทศไทย ความมั่นคงของมนุษย์มีความสำคัญในฐานะเป็นอีกดัชนีหนึ่งเพื่อวัดทิศทางและผลการพัฒนาว่า ด้วยเรื่องความมั่นคงมนุษย์ทำให้เกิดความเข้าใจและการประเมินผลที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในอนาคตได้ ซึ่งแนวคิดเรื่องความมั่นคงมนุษย์เริ่มเป็นที่สนใจอย่างจริงจังในประเทศไทย เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการ และจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขึ้นในปี พ.ศ. 2545 แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีการเคลื่อนไหวในด้านนี้มานานตั้งแต่การเสนอหลัก 6 ประการของคณะราษฎรในปี พ.ศ. 2475 แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตของปวย อึ้งภากรณ์ (2516) และการส่งเสริมการสร้างระบบสวัสดิการสุขภาพดีถ้วนหน้า ภูมิปัญญาชาวบ้าน และชุมชนเข้มแข็ง ไปจนถึงสิทธิมนุษยชน ในช่วง พ.ศ.2530 และ พ.ศ. 2540 ประกอบขึ้น เป็นองค์ความรู้ที่มากพอสำหรับการศึกษาในระยะใกล้หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.

2540 และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ประเทศไทยได้มีนวัตกรรมทางสังคมการเมืองที่ส่งเสริมความมั่นคงมนุษย์ในระดับหนึ่ง (พระครูสมุห์วัลลภ ฐิตสวโร และคณะ, 2562: 508-509)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี (พ.ศ. 2567) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงในการพัฒนาสังคม สร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว และชุมชน อีกทั้งมุ่งยกระดับไปสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงบนฐานธรรมาภิบาล และเป็นองค์กรหลักในการกำหนด นโยบายด้าน ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประชาชนเข้าถึงโอกาส และการคุ้มครองทางสังคม มีความมั่นคงในชีวิต” มุ่งขับเคลื่อนพันธกิจ 4 ประการ ได้แก่ 1) เสริมสร้างศักยภาพคนและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว คนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ 2) เสริมสร้างโอกาสและการคุ้มครองทางสังคมอย่างเท่าเทียม ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต 3) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน พัฒนาทุนทางสังคม สร้างการมีส่วนร่วม เสริมเศรษฐกิจฐานรากสู่การเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน 4) ยกระดับองค์กรให้มีผลสัมฤทธิ์สูงด้วยธรรมาภิบาลและเทคโนโลยีดิจิทัล บุคลากรมีทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนงานในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: ข-ค)

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ตรัสหลักธรรมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ที่เรียกว่าความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการไว้ในอานนดสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 21, 2539: 105-107) ได้แก่ 1) อติสุข ความมั่นคงเพราะมีความสุขเกิดจากความมีทรัพย์ 2) โภคสุข ความมั่นคงเพราะมีความสุข เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3) อานนดสุข (อนนสุข) ความมั่นคงเพราะมีความสุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ 4) อนวัชชสุข ความมั่นคงเพราะมีความสุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ ได้แก่การมีงานทำที่สุจริต

บทความวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอ “ความมั่นคงของมนุษย์ ตามหลักคำสอนเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ” ในมิติความมั่นคงของมนุษย์ระดับสากล และมิติความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย

ความมั่นคงของมนุษย์

1. ความหมายและความสำคัญของความมั่นคงของมนุษย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายไว้ว่า มั่นคง หมายถึง แน่นหนาและทนทาน ไม่กลับกลายเป็นอย่างอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้ให้นิยามความหมายความมั่นคง ไว้ว่าหมายถึงการมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคง เป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคีสามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 2)

ความมั่นคงของมนุษย์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Human Security มีความหมายหลากหลายตามที่นักคิด นักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศได้ให้คำนิยามไว้ซึ่งสามารถนำเสนอสรุป (ตามกาลเวลา) ได้ว่า ความมั่นคงของมนุษย์ คือ “เสรีภาพหรือการปลอดภัยจากความกลัว” (freedom from fear) และ “เสรีภาพหรือการปลอดภัยจากความต้องการ (หรือความขาดแคลน)” (freedom from want) (มนัสวี อรุณะกะ, ออนไลน์: 5, 2567) รวมทั้ง “เสรีภาพในการดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี” (freedom to live in dignity) (มนัสวี อรุณะกะ, 2567: ออนไลน์) เป็นการป้องกันสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกคน (vital core) ให้รอดพ้นจากภัยคุกคามที่กำลังแพร่ขยาย ด้วยการส่งเสริมเสรีภาพและทำให้ความปรารถนาของมนุษย์บรรลุผล โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งและแรงบันดาลใจให้แก่ประชาชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องสร้างระบบการเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความมั่นคง ที่จะช่วยให้ประชาชนอยู่รอดได้ (มนัสวี อรุณะกะ, 2567: ออนไลน์) ต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ ต้องเน้นชีวิตของปัจเจกชน เน้นสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมของมนุษย์ ลดความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของมนุษย์ และเน้นสิทธิมนุษยชน (มนัสวี อรุณะกะ, 2567: ออนไลน์) และต้องสนใจปัจจัยทางสังคม การเมือง จิตวิทยา ที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น น้ำ อาหาร ที่พัก และครอบครัวปัจจัยที่จับต้องไม่ได้ เช่น อัตลักษณ์ การยอมรับ การมีส่วนร่วม และสิทธิการปกครองตนเอง (มนัสวี อรุณะกะ, ออนไลน์: 6, 2567) คณะรัฐมนตรีแห่งรัฐบาลไทย คราวประชุมเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 ได้มีมติให้ความหมาย ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ว่าหมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 8)

ความมั่นคง (Security) ของมนุษย์ในความหมายทางพระพุทธศาสนา คือ สภาวะที่มนุษย์สลัดพ้นจากความทุกข์ไปสู่สภาพที่มีความสุข ซึ่งสภาวะทุกข์อาจเทียบได้กับสภาวะที่เกิดขึ้นจากความกดดัน (Stress) ความเครียด (Tension) และความวิตกกังวล (Anxiety) ของชาวตะวันตก ความมั่นคงของมนุษย์นั้นต้องเริ่มต้นด้วยความมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกายที่จะเป็นฐานให้ชีวิตเป็นอยู่ได้ แล้วก็มี ความมั่นคงทางจิตใจ และอีกด้านหนึ่ง คือ ความมั่นคงทางสังคม สามอย่างนี้เป็นพื้นฐานมาแต่เดิม ส่วนความมั่นคงด้านอื่น ๆ มักจะเป็นของเพิ่มขึ้นมาทีหลัง ขึ้นอยู่กับกาลเทศะหรือยุคสมัย ยกตัวอย่าง เช่น ความมั่นคงทางนิเวศ (Environmental Security) ซึ่งเพิ่งได้รับความนิยมนับหรือยอมรับกันในช่วงที่คนหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในยุคใหม่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556: 235-270) ซึ่งได้แก่ ความมั่นคงในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมีความสุขทั้งตนเองและเพื่อนรอบข้าง ครอบคลุมความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ระดับ คือ 1) ความต้องการทางร่างกาย หมายถึง ความต้องการปัจจัย 4 คือ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค 2) ความต้องการทางจิตใจ หรือ ความต้องการที่พึงทางจิตวิญญาณ หมายถึง ความต้องการสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งเป็นความต้องการทางความเชื่อต่อศาสนา เพื่อบรรเทาความรู้สึกหวาดกลัวที่มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะถูกทดแทนด้วยความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อบรรเทาความกลัวตั้งแต่ระดับพื้นฐาน เช่น ปรากฏการณ์ธรรมชาติบางอย่างที่อธิบายไม่ได้ ก็แสดงความเคารพนับถือบูชา เช่น บูชาต้นไม้ บูชาเทพเจ้าต่าง ๆ เป็นต้น จนกระทั่งถึงความต้อง การในการพัฒนาพุทธิปัญญา เช่น หลักธรรมว่าด้วยไตรลักษณ์ และอริยสัจ 4 เป็นต้น เพื่อยกระดับจิตสู่ความรู้แจ้งสัจธรรมของชีวิตและธรรมชาติของมนุษย์และ

สิ่งที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ 3) ความต้องการทางสังคม หมายถึง ความต้องการการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม โดยเริ่มตั้งแต่การอยู่ร่วมในสังคมระดับครอบครัวจนถึงสังคมขนาดใหญ่ด้วยความสันติสุข (พลสรรค์ สิริเดชนนท์ และ พูนชัย ปันธิยะ, 2561: 161-162)

แนวคิดที่ว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับนำมาประกอบการจัดทำนโยบายของรัฐด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งนโยบายด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศของรัฐ จึงต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดที่ว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยว่าความมั่นคงของมนุษย์เน้นการทำงานบนพื้นฐานของการป้องกันและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่บุคคลหรือชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการดำเนินงานตลอดกระบวนการทั้งจากระดับบนลงล่าง (top-down) และจากระดับล่างขึ้นข้างบน (bottom-up) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 9)

2. ปัญหาและประเภทของความมั่นคงของมนุษย์

2.1 ปัญหาของความมั่นคงของมนุษย์

ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ อ้างตามรายงาน “การพัฒนามนุษย์ 1999” ของยูเอ็นดีพีได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ในเชิงลบไว้ด้วย โดยชี้ว่า มนุษย์ทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาได้เผชิญกับความไม่มั่นคงอะไรบางอย่างใน กระบวนโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้จำแนกออกเป็น 7 ประการ ได้แก่ 1) ความผันผวนทางการเงินและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความไม่มั่นคงทางอาชีพและรายได้ 3) ความไม่มั่นคงทางสุขภาพ 4) ความไม่มั่นคงทางวัฒนธรรม 5) ความไม่มั่นคงส่วนบุคคล เช่น การเผชิญกับอาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์ 6) ความไม่มั่นคงทางสิ่งแวดล้อม 7) ความไม่มั่นคงทางการเมืองและชุมชน (พระครูสมุห์วิมลภ ลีตสัโร และคณะ, 2562: 511)

2.2 ประเภทของความมั่นคงของมนุษย์

ประเภทความมั่นคงของมนุษย์ จำแนกได้ 7 ด้าน ได้แก่ (รายงานการพัฒนามนุษย์, 1994)

1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มุ่งที่ประชาชนต้องมีรายได้ขั้นพื้นฐานจากผลผลิตของงานหรืออย่าง น้อยที่สุด ต้องมีกลไกคุ้มครองทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ (financial safety net) ภัยคุกคามความมั่นคงทางเศรษฐกิจจึงเป็นสถานะที่ทำให้ประชาชนขาดรายได้ หรือไม่มีความยั่งยืนในการแสวงหารายได้ เช่น ปัญหาการหางานทำยาก ความไม่มั่นคงในอาชีพ การว่างงานในกลุ่มเยาวชน ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งสภาพดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ขั้นพื้นฐาน และนำไปสู่ความยากจน

2) ความมั่นคงทางอาหาร มุ่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารขั้นพื้นฐานได้ทั้งในแง่การเพาะปลูก เอง การซื้อ หรือโอกาสที่จะได้รับการแบ่งปันจัดสรรอาหารจากรัฐ รวมทั้งการได้รับอาหารที่มีประโยชน์และมี คุณค่าเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ความมั่นคงทางอาหารจึงต้องมีองค์ประกอบ คือ การมีอาหาร เพียงพอ การเข้าถึงแหล่งอาหาร คุณค่าของสารอาหาร และความยั่งยืนของแหล่งอาหาร ซึ่งต้องมีเพียงพอแม้ในภาวะประสพภัยพิบัติ เช่น บางประเทศมีการผลิตอาหารจำนวนเพียงพอ แต่ความสามารถในการเข้าถึงอาหารกลับไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีที่เป็นมารดา ส่งผลให้เด็กทารกที่คลอดออกมามีน้ำหนักตัวน้อย เหล่านี้ถือเป็นความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางอาหารของมนุษย์ด้วย

3) ความมั่นคงทางสุขภาพ มุ่งที่มีสุขอนามัยที่ดี อัตราการเสียชีวิตของเด็กแรกเกิดต่ำ ไม่มีโรคระบาด ร้ายแรง หรืออยู่ในภาวะควบคุมได้ ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดี ภัยคุกคาม

ความมั่นคงทางสุขภาพจึงหมายถึงสภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของคนในสังคมซึ่งไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ดี ก่อให้เกิดโรคระบาด อัตราการเสียชีวิตสูง ขาดโอกาสการเข้ารับการรักษายาบาลที่ดี

4) ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม มุ่งที่ประเทศต่าง ๆ สามารถบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนเพื่อสร้างสวัสดิการที่ดีให้แก่ประชาชนได้ ภัยคุกคามต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ภัยธรรมชาติ (แผ่นดินไหว น้ำท่วม การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และอื่น ๆ) ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ ปัญหาดินเสื่อมโทรม การทำลายป่า และอื่น ๆ)

5) ความมั่นคงส่วนบุคคล มุ่งที่ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตจากปัญหาที่อาจก่อให้เกิดอันตราย เช่น อันตรายจากรัฐ (การซ้อมทรมาน) ภัยจากรัฐอื่น (สงคราม) ความรุนแรงจากความขัดแย้งในสังคม ปัญหา อาชญากรรม ความรุนแรงต่อสตรี เด็ก รวมทั้งต่อตนเอง (การฆ่าตัวตาย การติดยาเสพติด) เป็นต้น

6) ความมั่นคงทางชุมชน มุ่งที่การเคารพสิทธิและค่านิยมของชุมชน กลุ่ม สังคมดั้งเดิม อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ความตึงเครียดในชุมชน หากมีการละเมิดในประเด็นดังกล่าวมาก ถือเป็นภัยคุกคามทางชุมชน

7) ความมั่นคงทางการเมือง มุ่งที่ประชาชนต้องสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี รวมทั้งได้รับความเคารพในสิทธิมนุษยชน หากประชาชนเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน การขาดสิทธิทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชัน การรวมศูนย์อำนาจ และความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ย่อมหมายถึงภัยคุกคามทางการเมือง (พระครูสมุห์วิมลภ วิฑิตสวโร และคณะ, 2562: 24-26)

3. เกณฑ์และดัชนีการวัดความมั่นคงของมนุษย์

รายงานการพัฒนามนุษย์ฉบับปี ค.ศ. 1994 ได้เลือกเกณฑ์สำหรับวัดความมั่นคงของมนุษย์ด้วยแนวทางต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงทางอาหารพิจารณาจากปริมาณแคลอรีในการบริโภคประจำวัน ดัชนีการผลิตอาหารต่อหัว และอัตราสัดส่วนการพึงพิงการนำเข้าอาหาร ความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้วัดจากระดับการว่างงานว่าสูงและยาวนานหรือไม่ วัดเงินรายได้ของชาติ ค่าแรงที่แท้จริง รวมทั้งภาวะเงินเพื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนวัดจากการจำคุกนักโทษทางการเมือง การทารุณกรรม การหายสาบสูญ การควบคุมสื่อ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ความไม่เท่าเทียมกันพิจารณาจากความแตกต่างของค่าดัชนีวัดการพัฒนามนุษย์หรือเฮดตีไอ (Human Development Index: HDI) ระหว่างประชากรกลุ่มต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายทางทหารนำมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและสาธารณสุขเพื่อวัดการลงทุนในมนุษย์ (พระครูสมุห์วิมลภ วิฑิตสวโร และคณะ, 2562: 36-37)

สำหรับดัชนีวัดความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Index) ที่ใช้ในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงเมื่อ ค.ศ. 2010 และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้นำมาเป็นมาตรฐานเพื่อตรวจสอบสถานะความมั่นคงของมนุษย์ โดยองค์ประกอบของดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่

1. ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ความเท่าเทียมกันด้านการกระจายรายได้ ระบบธรรมาภิบาลด้านเศรษฐกิจ การเงิน เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายการป้องกันสิ่งแวดล้อม (เช่น น้ำสะอาด) และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. ตัวชี้วัดด้านสังคม ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การป้องกันและส่งเสริมความหลากหลาย สภาวะสงบสุข ระบบธรรมาภิบาล การปราศจากคอร์รัปชัน และความมั่นคงด้านอาหาร เป็นต้น (พระครูสมุห์วัลลภ ฐิตสวโร และคณะ, 2562: 37)

4. มิติตามความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ทำการศึกษาด้านความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย พิจารณาทั้งในมิติคุณภาพชีวิตและมิติภัยคุกคาม และกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทั้งด้านความรอดพ้นจากความต้องการ (Freedom from want) มีโอกาสที่เท่าเทียม (Equal opportunities) และความรอดพ้นจากความกลัว (Freedom from fear) แต่การจัดทำข้อมูลมีข้อจำกัดในตัวชี้วัดบางตัวซึ่งหาข้อมูลไม่ได้ จึงจำเป็นต้องนำตัวชี้วัดอื่นที่มีข้อมูลมาทดแทน และเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและบริบทของสังคมไทย อีกทั้งมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 ลงมติประเด็นหนึ่งว่า “นอกเหนือจากตัวชี้วัดที่ได้นำมาดำเนินการในครั้งแล้ว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพิจารณากำหนดตัวชี้วัดอื่น ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของประเทศไทยเองเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากตัวชี้วัดบางตัวอาจไม่สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงของสังคมไทย และอาจมีจำนวนตัวชี้วัดที่น้อยเกินไป เช่น ตัวชี้วัดด้านสังคมและวัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม เป็นต้น” กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้ศึกษาและกำหนดองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 12 มิติ ซึ่งประกอบด้วย มิติ นิยาม และตัวชี้วัด ที่ใช้ประเมินค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566: 7-10)

4.1 มิติที่อยู่อาศัย หมายถึง การมีที่อยู่อาศัยและสิทธิในการถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการจัดระบบสาธารณูปโภคให้แก่สมาชิกใช้ร่วมกันได้อย่างพอเพียง มีความคงทนถาวร สภาพแวดล้อมเป็นสัดส่วนถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1) ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 1 ตร.กม. 2) อัตราการถือครองที่อยู่อาศัย 3) ร้อยละของที่อยู่อาศัยที่มีสภาพคงทนถาวร

4.2 มิติสุขภาพ หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีหลักประกันด้านสุขภาพที่เหมาะสม เข้าถึงบริการทางสุขภาพได้ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยต่อร่างกายจิตใจน้อย และมีการเสริมสร้างสุขภาพให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ 1) อัตราตายต่อประชากร 100,000 คน 2) อัตราบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากร 100,000 คน 3) อัตราผู้ป่วยทางสุขภาพจิตต่อประชากร 100,000 คน 4) อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคสำคัญ 5 โรคต่อประชากร 100,000 คน 5) อัตราการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยต่อประชากร 100,000 คน

4.3 มิติอาหาร หมายถึง การได้รับประทานอาหารปลอดภัย มีความรู้และพฤติกรรมในการเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดโรคที่รุนแรง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1) ร้อยละของผู้ป่วยอาหารเป็นพิษต่อประชากร 100,000 คน 2) ร้อยละของร้านอาหารและแผงลอยที่ได้ CFGT (Clean Food Good Taste) 3) ร้อยละของตลาดสดน่าซื้อ

4.4 มิติการศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาทั้งในระบบหรือนอกระบบอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ ตลอดจนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป สามารถใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1) อัตรานักเรียนต่อห้องเรียน 2) อัตรานักเรียนต่อครู 3) อัตราการมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน

4.5 มิติการมีงานทำและรายได้ หมายถึง การได้งานทำที่ก่อให้เกิดรายได้เพียงพอต่อรายรับ รายจ่าย ไม่ก่อหนี้สินที่ไม่มีคุณค่าต่อตนเองและครอบครัว มีการออมที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต มีความพึงพอใจต่อรายได้ งานที่ทำ ตลอดจนการมีวันหยุดพักผ่อนจากการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ 1) อัตราการมีงานทำ 2) อัตราการว่างงาน 3) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 5) จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน

4.6 มิติครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1) อัตราการจดทะเบียนหย่าต่อ 1,000 ครัวเรือน 2) ร้อยละความเข้มแข็งของครอบครัว 3) ความรุนแรงในครอบครัวต่อ 1,000 ครัวเรือน

4.7 มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การมีโครงสร้างของชุมชนที่ชัดเจน เข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีทุนทางสังคมที่ใช้ประโยชน์และสนับสนุนทางสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ชุมชน มีความสงบสุขและปลอดภัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ 1) อัตราผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากร 2) อัตราผู้ทำประกันสังคมต่อกำลังแรงงานรวม 3) อัตราการฆ่าตัวตายและทำร้ายตนเองต่อประชากร 100,000 คน 4) อัตราผู้ถือกรรมธรรม์ประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลต่อประชากร

4.8 มิติศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง การที่มีกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ และส่งเสริมให้เห็นคุณค่า รวมถึงการสืบทอดภูมิปัญญา ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 1) จำนวนศาสนสถานทุกประเภทต่อประชากร 100,000 คน 2) คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

4.9 มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีวิถีชีวิต และดำรงชีวิตที่ปกติสุข ไม่ได้รับความเดือดร้อน หรือผลกระทบจากภัยทางสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 1) จำนวนฐานความผิดคดีอาญา 4 กลุ่มต่อ ประชากร 100,000 คน 2) อัตราการเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุต่อประชากร 100,000 คน

4.10 มิติสิทธิและความเป็นธรรม หมายถึง การได้รับความเสมอภาค เท่าเทียม และความเป็นธรรมตามสิทธิทางกฎหมาย ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเอง สามารถใช้สิทธิของตนเองอย่างถูกต้องตามสถานภาพ บทบาท และโอกาส ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ 1) จำนวนคดีในศาลปกครองต่อประชากร 100,000 คน 2) จำนวนเรื่องร้องเรียนจากประชาชนผ่าน ศูนย์บริการประชาชนต่อประชากร 100,000 คน 3) ร้อยละของเรื่องที่ได้ข้อยุติตามข้อร้องเรียนผ่าน ศูนย์บริการประชาชน

4.11 มิติการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ได้รับการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว คือ 1) อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. เป็น การทั่วไป 2) อัตราการมาใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ

4.12 มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน หมายถึง การดำรงชีวิตที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า การมีกิจกรรม อนุรักษ์ค้นหาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และพลังงานทดแทน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ 1) ร้อยละของพื้นที่ป่าต่อพื้นที่จังหวัด 2) อัตราการผลิตติดตั้งไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนต่อ 1,000 ครัวเรือน 3) อัตราปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงต่อ

1,000 ครั้วเรือน 4) อัตราปัญหามลพิษที่ได้รับการร้องเรียนต่อ ประชากร 100,000 คน 5) อัตราปริมาณขยะมูลฝอย (ต้นต่อวัน) ต่อ 1,000 ครั้วเรือน

คิหิสุข : ความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ

พระพุทธเจ้าตรัสความสุขของคฤหัสถ์ไว้ในอานนยสูตร 4 ประการ คือ 1) อตติสุข สุขเกิดจากความมั่งคั่ง 2) โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3) อานนยสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ 4) อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ ได้แก่ การมีงานทำที่สุจริต และทรงตรัสยืนยันย่ำว่า คฤหัสถ์ผู้บริโภคมั่งคั่งได้รับสุข 4 ประการนี้ตามกาลตามสมัย

1. ความหมายของคิหิสุข (สุขของคฤหัสถ์)

1.1 ความหมายในพระไตรปิฎก

1) คำว่า คิหิ หรือ คิหิ เป็นภาษาบาลี มีรูปวิเคราะห์ว่า “คหฺ อสฺสตถิตฺติ คิหิ แปลว่า ผู้มีเรือน” (คห ธาตุ + อี ปัจจัย แปลง อ (ที่ ค) เป็น อิ รสสะ อี (ที่ หิ) เป็น อิ ได้รูปเป็น คิหิ) มีความหมายว่า คฤหัสถ์ หรือ ผู้ครองเรือน หมายถึง ขรवास ผู้ไม่ใช้นักบวช (ราชบัณฑิตยสถาน, 25546) มีคำที่ใช้แทนกันได้หลายคำ ได้แก่ คหฺวสุ อคาริก (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558: 308) อคาริก อคารีย (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2559: 107) ในที่นี้พระพุทธองค์ทรงหมายถึงคฤหัสถ์ขรवासผู้ครองเรือนปุถุชนคนมีกิเลสหนาผู้ที่ยังบริโภคคามทั้งหลายอยู่ทั้งวัตถุกามทั้งกิเลสกาม (อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก มโนรทปุณณิ ภาค 2 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553: 484) หมายถึง สามัญชนทั่วไป ผู้ที่ยังมิได้เป็นพระอริยบุคคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 25546) ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกหลายครั้ง (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558: 412)

2) คำว่า สุข เป็นภาษาไทยบาลี มีรูปวิเคราะห์ 4 นัย ได้แก่ (1) “สุญฺญํ ทุกฺขํ ขนฺตีติ สุขํ แปลว่า ภาวะที่ขุดความทุกข์ด้วยดี” (สุ บทหน้า ขน ธาตุในความหมายว่าขุด กวิ ปัจจัย ลบ น ที่สุดธาตุ และ กวิ ได้รูปเป็น สุข) (2) “สุญฺญํ ทุกฺขํ ขาพตีติ สุขํ แปลว่า ภาวะที่เคี้ยวกินความทุกข์ด้วยดี” (สุ บทหน้า ขาพ ธาตุในความหมายว่าเคี้ยวกิน กวิ ปัจจัย ลบ ท ที่สุดธาตุและกวิ รสสะ อา เป็น อ ได้รูปเป็น สุข) (3) “สุขยติ, ยสฺสํ ปตฺติ, ตํ สุขิตํ กโรตีติ สุขํ แปลว่า ภาวะที่ยังบุคคลที่มีตนเกิดขึ้นให้สุขสบาย” (สุข ธาตุในความหมายว่าสุขสบาย อ ปัจจัย ได้รูปเป็น สุข) (4) “สุกรํ ขํ โอกาสํ ทาตฺเมตสฺสชาติ สุขํ แปลว่า ภาวะที่มีการให้ออกาสทำได้ง่าย” (สุ+ข) มีความหมายว่า สุข ความสุข ความสะดวก ความสำราญ (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558: 951-952) หมายถึง สบายกายสบายใจ ความสบายกายสบายใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สุขทางกาย ใช้คำบาลีว่า กายิกสุข และสุขทางใจ ใช้คำว่า เจตสิกสุข มีคำที่ใช้แทนกันได้หลายคำ ได้แก่ อย สาท สาดตา ผาสุ นมม โสขย โสมนสส อานนท ปิติ (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2559: 716)

อตติสุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้นว่า โภคทรัพย์มีอยู่ เรียกว่า ความสุขเกิดจากความมั่งคั่ง (อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก มโนรทปุณณิ ภาค 2 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553: 484) ดังพระพุทธองค์ตรัสอธิบายไว้ว่า “กุลบุตรในโลกนี้ มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม เขาได้รับสุขโสมนัสว่า ‘เรามีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยัน หมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม’ นี้เรียกว่า อตติสุข” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 21, 2539: 105-107)

โภคสุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้จ่ายทรัพย์ เรียกว่า ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ดังพระพุทธองค์ตรัสอธิบายไว้ว่า “กุลบุตรในโลกนี้ ใช้จ่ายโภคทรัพย์และทำบุญด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม **เขาได้รับสุขโสมนัส**ว่า ‘เราใช้จ่ายโภคทรัพย์และทำบุญด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพัก น้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม’ นี้เรียกว่า โภคสุข”

อานันยสุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้นว่า เราไม่มีหนี้ เรียกว่า ความสุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ดังพระพุทธองค์ตรัสอธิบายไว้ว่า “กุลบุตรในโลกนี้ไม่มีหนี้ใคร ไม่ว่าจะน้อยหรือมากก็ตาม **เขาได้รับสุขโสมนัส**ว่า ‘เราไม่มีหนี้ใคร ไม่ว่าจะน้อยหรือมาก’ นี้เรียกว่า อานันยสุข”

อนวัชชสุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้นว่า เราไม่มีโทษ ใคร ๆ ตีเตียนเราไม่ได้ เรียกว่า ความสุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ ดังพระพุทธองค์ตรัสอธิบายไว้ว่า “**อริยสาวก**ในธรรมวินัยนี้ ประกอบด้วยกายกรรมที่ไม่มีโทษ วาจากรรมที่ไม่มีโทษ และมโนกรรมที่ไม่มีโทษ **เขาได้รับสุขโสมนัส**ว่า ‘เราประกอบด้วยกายกรรมที่ไม่มีโทษ วาจากรรมที่ไม่มีโทษ มโนกรรมที่ไม่มีโทษ’ นี้เรียกว่า อนวัชชสุข” และตรัสสรุปว่า “นรชนผู้จะต้องตายรู้สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ระลึกถึงสุขเกิดจากความมีทรัพย์ เสวยสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ย่อมเห็นแจ้งด้วยปัญญา ผู้มีปัญญาดูเห็นชัดอยู่อย่างนี้ ย่อมรู้ส่วนทั้ง 2 ว่า สุขแม้ทั้ง 3 นี้ มีค่าไม่ถึงเสี้ยวที่ 16 แห่งสุขเกิดจากความประพฤติอันไม่มีโทษ”

คิหิสุข จึงแปลว่า สุขของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน มีความหมายเป็น 2 นัย คือ 1) ความสุข ความสะดวก ความสำราญ ความสบายกายสบายใจของคฤหัสถ์ฆราวาสผู้ครองเรือน สามัญชนทั่วไป ผู้ยังเป็นปุถุชนคนมีกิเลสหนาบริโภคมกามทั้งหลายอยู่ ยังมีได้เป็นพระอริยบุคคล อันได้แก่ อตถิสุข โภคสุข และอานันยสุข เป็นความสุขระดับชาวบ้านธรรมดาทั่วไป และ 2) ความสุข ความสะดวก ความสำราญ ความสบายกายสบายใจของคฤหัสถ์ฆราวาสผู้ครองเรือนผู้เป็นพระอริยบุคคล อันได้แก่ อนวัชชสุข เป็นความสุขระดับอริยะ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นความสุขที่ประเสริฐกว่า มีคุณค่ามากกว่าความสุข 3 ข้อเบื้องต้น และความสุขในคิหิสุขนี้ หมายเอาความสุขที่เรียกว่า **สุขโสมนัส** เป็นความสุขความพึงพอใจอันเกิดจากความพอใจ ความปลื้มใจ ความเบิกบานใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

1.2 ความหมายตามทัศนะของนักวิชาการ

ความสุข เป็นการวัดเชิงอัตวิสัย (Subjective) กล่าวคือ เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก คำตอบจึงขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละบุคคลในขณะนั้น ซึ่งจะแตกต่างจากการวัดเชิงภาวะวิสัย (Objective) ที่เป็นการวัดความเป็นอยู่ (Objective well-being) ของปัจเจกบุคคล ซึ่งมีค่าคงที่ ตัวอย่างเช่น คนที่มีรายได้เท่ากันคือ เดือนละ 30,000 บาท (30,000 บาท เป็นการวัดเชิงภาวะวิสัย) อาจมีความสุขไม่เท่ากันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละบุคคล การวัดเชิงอัตวิสัยทำนองเดียวกันนี้ที่ใช้กันบ่อย คือ ความพึงพอใจในชีวิต และความอยู่ดีเชิงอัตวิสัย (Subjective well-being) ความสุข (Happiness) ความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) และความอยู่ดีเชิงอัตวิสัย (Subjective well-being) นักวิชาการบางคน เช่น นักเศรษฐศาสตร์จะมองว่า ความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และความอยู่ดีเชิงอัตวิสัย มีความหมายเหมือนกันและใช้แทนกันได้ (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2553: 24-25)

มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของคิหิสุข หรือสุขของคฤหัสถ์ว่า เรียกว่ากามโภคีสุข 4 ประการก็ได้ หมายถึง สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ประกอบด้วย

1. อติสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม

2. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้นเลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์

3. อนณสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

4. อนวัชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใคร ๆ ดิเสียนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

บรรดาสุข 4 ประการนี้ อนวัชสุข มีค่ามากที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์), 2551: 147)

คิหิสุข เป็นหลักโลกียธรรม หมายถึง ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน 4 ประการ คือ 1) ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ 2) ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์บริโภคน 3) ความสุขเกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้ 4) ความสุขที่เกิดจากการประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ คือ การเป็นผู้ประกอบกิจการงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษ ดังนั้น เมื่อพิจารณาเห็นว่า ตนได้ประกอบกิจการงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษเช่นนี้ย่อมได้รับความสุขโสมนัส ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการประกอบกิจการงานอันปราศจากโทษ (พระศุภรังค์ ปชโชโต (จันทกิจ), 2557: 7-8)

คิหิสุข คือ ความสุข ความพึงพอใจ ของคฤหัสถ์ มี 4 ประการ คือ 1) อติสุข สุขอันเกิดจากการมีทรัพย์ 2) โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ 3) อนณสุข สุขเกิดจากการไม่มีหนี้ 4) อนวัชสุข สุขเกิดจากทำงานที่ไม่มีโทษ (พระมหาอภิรมย์ ภาทโก (ปรากฏสยาม), 2561: ก) บรรดาความสุขทั้ง 4 นี้ อนวัชสุขมีค่ามากที่สุด เพราะจะทำให้ชีวิตในการครองเรือนประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดี มีสติสัมปชัญญะในการจ่ายทรัพย์ที่หามาได้ โดยพิจารณาถึงคุณและโทษให้มีอิสระหลุดพ้นเป็นนายเหนือโภคทรัพย์ หรือกล่าวในแง่หนึ่งนั้น เมื่อมีอนวัชสุขแล้ว สุขทั้ง 3 จะตามมา คือ ความสุขของคฤหัสถ์ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ 1) สุขมีทรัพย์ไว้ 2) สุขได้ใช้ทรัพย์ที่มี 3) สุขเพราะหนี้หมด 4) สุขหมดจดเพราะหน้าที่การงานดีงาม (พระมหาอภิรมย์ ภาทโก (ปรากฏสยาม), 2562: 32-33)

สรุปได้ว่า คิหิสุข คือ ความสุข ความพึงพอใจ ของคฤหัสถ์ เป็นสุขอันชอบธรรมของชาวบ้านผู้ครองเรือนที่ควรมี ควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ มี 4 ประการ คือ 1) สุขเกิดจากการมีรายได้มีเงินเก็บ 2) สุขเกิดจากการมีเงินใช้จ่ายใช้สอย 3) สุขเกิดจากการไม่มีหนี้สิน 4) สุขเกิดจากการมีอาชีพมีงานทำที่สุจริต

ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ตามหลักคำสอนเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ

1. ความมั่นคงของมนุษย์สากลและของไทย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง “เสรีภาพหรือการปลอดจากความกลัว” (freedom from fear) “เสรีภาพหรือการปลอดจากความต้องการหรือความขาดแคลน” (freedom from want) และ “เสรีภาพในการดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี” (freedom to live in dignity) ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้ศึกษาและกำหนดองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทยไว้ 12 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติที่อยู่อาศัย 2)

มิติสุขภาพ 3) มิติอาหาร 4) มิติการศึกษา 5) มิติการมีงานทำและรายได้ 6) มิติครอบครัว 7) มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม 8) มิติศาสนาและวัฒนธรรม 9) มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 10) มิติสิทธิและความเป็นธรรม 11) มิติการเมือง 12) มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน

2. สุขของคฤหัสถ์ 4 ประการในฐานะความมั่นคงของมนุษย์

พระพุทธองค์ตรัสว่า อนวัชชสุข ประเสริฐกว่า มีคุณค่ามากกว่า อัตถิสุข โภคสุข และอานันทยสุข จึงอาจเรียงลำดับและนิยามคิหิสุขตามลำดับความสำคัญใหม่ได้ว่า 1) อนวัชชสุข ความสุขความพึงพอใจเกิดจากการมีอาชีพมีงานทำที่สุจริต 2) อัตถิสุข ความสุขความพึงพอใจเกิดจากการมีรายได้มีเงินเก็บ 3) โภคสุข ความสุขความพึงพอใจเกิดจากการมีเงินใช้จ่ายใช้สอย 4) อานันทยสุข ความสุขความพึงพอใจเกิดจากการไม่มีหนี้สิน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ว่า เมื่อมีอาชีพมีงานทำ จึงมีรายได้มีเงินเก็บ เมื่อมีรายได้มีเงินเก็บ จึงมีเงินใช้จ่ายใช้สอย เมื่อมีเงินใช้จ่ายใช้สอย จึงไม่จำเป็นต้องกู้หนี้ยืมสิน ทำให้ไม่มีหนี้สิน ความสุขความพึงพอใจของคฤหัสถ์ 4 ประการนี้ จึงนับเป็นความมั่นคงของมนุษย์ได้มิติหนึ่ง ดังนี้ (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2553: 143, 102, 109-110)

อนวัชชสุข สุขเกิดจากการมีอาชีพมีงานทำที่สุจริต นับเป็นความมั่นคงของมนุษย์ เพราะการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีพให้ไป การครองชีพ การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้านทุกระดับ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญา ถ้าเป็นการดำเนินชีวิตหรือครองชีวิตอย่างถูกต้อง ทำให้มนุษย์เป็นอิสระ มีจิตใจไร้อุปสรรคอย่างแท้จริง ท่านเรียกว่าเป็นพรหมจริยะ แปลว่า การครองชีวิตอย่างประเสริฐ หรือมีชีวิตที่ประเสริฐ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543: 10-11) อ้างใน พระมหาอภิรมย์ ภาทโป (ปรากฏสยาม), 2561: 7) ศาสนาและคุณธรรม-จริยธรรมเป็นเครื่องกำกับคนในสังคม ทำให้คนเราสามารถอยู่ร่วมกันได้ทำงานร่วมกันติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กันได้อย่างปกติสุข โดยที่คุณธรรมและจริยธรรมนั้นอาจจะเกี่ยวกับศาสนาหรือไม่ก็ได้ เพราะศาสนาและคุณธรรม-จริยธรรมจะสอนให้คนเรารู้จักความสุขที่เกิดจากการให้ หรือความสุขที่เกิดจากการเห็นผู้อื่นมีความสุข ให้คำนึงว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รวมทั้งให้เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน อันมีผลทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักศาสนา และผู้ที่มีคุณธรรม-จริยธรรมมีความสุขเพิ่มขึ้นสำหรับคนไทยก็เช่นกัน ผู้ที่เคร่งศาสนาหรือปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา ผู้มีคุณธรรม-จริยธรรม และผู้ที่ทำงานที่ไม่มีโทษ คือไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เป็นที่ครหาของผู้อื่น จะเป็นผู้ที่มีความสุขอย่างน้อยที่สุดก็คือ มีความสุขว่าตนมีอาชีพมีงานทำ และสุขเพราะหวังได้ว่าตนจะมีรายได้มีเงินเก็บออมทั้งมั่นใจว่าตนจะมีความมั่นคงในอาชีพและหน้าที่การงาน

อัตถิสุข สุขเกิดจากการมีรายได้มีเงินเก็บ นับเป็นความมั่นคงของมนุษย์ เพราะว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขที่ได้มีการศึกษามาอย่างยาวนานที่สุด คือ “รายได้หรือเงิน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคำถามที่ว่า เงินทำให้มีความสุขใช่หรือไม่ กับใช่หรือไม่ที่มีเงินมากก็มีความสุขมาก ซึ่งปัจจุบันได้ข้อสรุปที่ชัดเจนแล้วว่า ไม่สามารถตอบได้อย่างชัดเจนว่าใช่หรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือเงินหรือรายได้ทำให้มีความสุขจริง ถ้าคน ๆ นั้นยังขาดแคลนปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต

โภคสุข สุขเกิดจากการมีเงินใช้จ่ายใช้สอย นับเป็นความมั่นคงของมนุษย์ เพราะเมื่อมีเงินที่จะซื้อหาสิ่งจำเป็นเหล่านี้ได้ ก็จะมีมีความสุข และถ้ามีเงินเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีมีความสุขเพิ่มมากขึ้นด้วย

อานนทยสุข สุขเกิดจากการไม่มีหนี้สิน ข้อนี้มักมีข้อถกเถียงกันอยู่เสมอว่า คนเราควรจะเป็นหนี้หรือไม่ การมีหนี้สินทำให้เรามีความสุขเสมอไปหรือไม่ ถ้าเราไม่มีความสุขพอเพียง ยากได้ไม่สิ้นสุด ทำให้

ใช้เงินเกินตัว บางคนถึงขั้นต้องไปกู้หนี้ยืมสินมา เป็นภาระในการใช้หนี้ แน่แน่นอนว่าย่อมทำให้เรามีความทุกข์ แต่ในบางกรณี เช่น การที่เราต้องการมีบ้านของตนเอง แต่ต้องมีการกู้เงินจากธนาคาร ผ่อนส่งเป็นรายเดือน เนื่องจากเรามีเงินสดไม่พอ หรือไม่ต้องการใช้เงินก้อนใหญ่ แต่สามารถที่จะใช้เงินเดือนของเราในการผ่อนส่งได้ โดยต้องใช้เงินอย่างประหยัดขึ้น ถ้าในกรณีนี้ เราจะมีความสุขลดลงหรือไม่ จากข้อมูลการสำรวจคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดระยอง พ.ศ. 2551 ซึ่งถามผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่เป็นหนี้ว่า การเป็นหนี้ทำให้ชีวิตคุณดีขึ้นหรือไม่ พบว่า ร้อยละ 61 ตอบว่าดีขึ้น ร้อยละ 29 ตอบว่าเหมือนเดิม และร้อยละ 10 ตอบว่าชีวิตแย่ลง และเมื่อถามต่อว่า เพราะเหตุไรจึงทำให้รู้สึกดีขึ้น เหตุผลสำคัญเรียงตามลำดับคือ 1) ทำให้มีทรัพย์สิน เช่น บ้าน และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2) นำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพ 3) เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และ 4) ไม่ต้องใช้เงินก้อนใหญ่

อย่างไรก็ตาม จากผลงานวิจัยดังกล่าว พบว่า ผู้ที่ไม่เป็นหนี้มีความสุขมากที่สุด ผู้ที่มีความสุขรองลงมา คือ ผู้ที่เป็นหนี้ แต่ไม่รู้สึกเป็นภาระในการชำระหนี้ ส่วนผู้ที่มีความสุขน้อยที่สุด คือ ผู้ที่เป็นหนี้และรู้สึกว่ามีการชำระหนี้หนักถึงหนักมาก จึงสรุปได้ว่า การไม่เป็นหนี้มีความสุขอย่างแน่นอนตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ส่วนการเป็นหนี้ทำให้คนไทยมีความสุขลดลง

3. ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ในหลักคำสอนเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ

เมื่อพิจารณาสาระสุขของคฤหัสถ์ (คิหิสุข) 4 ประการแล้ว ย่อมเห็นได้ว่าสามารถเข้าได้กับความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย “มิตินามงานทำและรายได้” อย่างสอดคล้องชัดเจนในประเด็นสำคัญ ๆ คือ การมีงานทำ การมีรายได้ มีการรับ มีการจ่าย การไม่ก่อหนี้ การออม ความพึงพอใจ (สุขโสมนัส) ในเงินในทรัพย์สินที่เป็นรายได้ และความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ เทียบเคียง มิตินามงานทำและรายได้ ของความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทยมิตินามงานทำและรายได้ กับหลักคำสอนเรื่องความสุขของคฤหัสถ์ 4 ประการในอานนยสูตร ได้ดังนี้ (ผู้เขียน, 17 เมษายน 2567)

ประเด็นเทียบเคียง	ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย	หลักคำสอนในอานนยสูตร
มิตินาม	การมีงานทำและรายได้	คิหิสุข สุขของคฤหัสถ์
นิยาม	การได้งานทำที่ก่อให้เกิดรายได้เพียงพอต่อรายรับ รายจ่าย ไม่ก่อหนี้สินที่ไม่มีคุณค่าต่อตนเองและครอบครัว มีการออมที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต มีความพึงพอใจต่อรายได้ งานที่ทำ ตลอดจนการมีวันหยุดพักผ่อนจากการทำงาน	การมีความสุขความพึงพอใจจากการมีอาชีพ มีงานทำที่สุจริต มีรายได้ มีเงินเก็บออม มีเงินใช้จ่ายใช้สอยอย่างเพียงพอ ไม่มีหนี้สิน
ตัวชี้วัด	1) อัตราการมีงานทำ	1) อนุวัชชสุข สุข ความสุข ความพึงพอใจ เกิดจากการมีอาชีพมีงานทำที่สุจริต
	2) อัตราการว่างงาน	
	3) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	2) อตถิสุข สุข ความสุข ความพึงพอใจ เกิดจากการมีรายได้มีเงินเก็บ

	4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน	3) โภคสุข สุข ความพึงพอใจ เกิดจากการมีเงินใช้จ่ายใช้สอย
	5) จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	4) อานันยสุข สุข ความพึงพอใจเกิดจากการไม่มีหนี้สิน

อนวัชสุข สุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ หรือสุขเกิดจากการมีงานทำที่สุจริต ไม่มีโทษ ไม่ผิดกฎหมาย ตรงกับหลักคำสอนในมงคลสูตร ข้อว่า การงานไม่มีโทษ (อนวชานี กมมานิ) และการงานที่ไม่อากุล (อนากูลา จ กมมนตา) ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นมงคลสูงสุดของการดำรงชีวิต เพราะเป็นเหตุให้ถึงความเจริญแห่งทรัพย์สมบัติทั้งปวง คือทำให้ประสบความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในการดำรงชีวิต (มังคลัตถทีปนี ภาษาไทย ภาค 1 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554: 14) การงานไม่มีโทษ ทำนยกว่าอย่างไว้ว่า เช่น การสมทานองค์อุปถัมภ์ การทำความขวนขวาย การปลูกสร้างละเมาะไม่ในอาราม และการสร้างสะพานเป็นต้น จัดว่าเป็นมงคล เพราะเป็นเหตุให้บรรลุประโยชน์สุขมีประการต่าง ๆ (มังคลัตถทีปนี ภาษาไทย ภาค 2 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554: 89,122) การงานที่ไม่อากุล หมายถึง การประกอบอาชีพหรือหน้าที่การงานต่าง ๆ เช่น อาชีพเกษตรกร ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ อาชีพค้าขายทำธุรกิจต่าง ๆ หรืออาชีพรับราชการ เป็นต้น ที่ทำให้สำเร็จเรียบร้อยตามกาลเวลาถูกต้องเหมาะสม ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่ด้วยดี เป็นการงานไม่มีโทษ ไม่ผิดทำนองคลองธรรม ไม่ผิดกฎหมาย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เกี่ยวข้องกับบุตร ภรรยา และญาติ บริวาร หรือคนที่เกี่ยวข้องกับตน จัดว่าเป็นมงคล เพราะให้ได้รับประโยชน์เกื้อกูลและความสุข ให้ได้ประสบความสำเร็จแห่งทรัพย์สมบัติในการดำรงชีวิตสำหรับคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน (มังคลัตถทีปนี ภาษาไทย ภาค 1 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554: 387-388,403) ซึ่งจัดว่าเป็นความมั่นคงของมนุษย์มีการมีงานทำและรายได้

เมื่อมีทรัพย์แล้ว ก็ย่อมจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายทรัพย์นั้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตให้มีความสุข พระพุทธองค์ทรงแนะนำวิธีการบริหารจัดการทรัพย์สำหรับใช้สอย เรียกว่า โภควิภาค ในสังคาลสูตรว่า “คฤหัสถ์ในตระกูล ครั้นรวบรวมโภคทรัพย์ได้อย่างนี้แล้ว พึงแบ่งโภคทรัพย์ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งใช้สอย 2 ส่วนใช้ประกอบการงาน ส่วนที่ 4 เก็บไว้ด้วยหมายใจว่าจะใช้ในยามมีอันตราย จึงผูกมิตรไว้ได้” (พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 2500: 163-164, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 2539: 211-212) จำง่าย ๆ ว่า 1) เอะเกน โภค ฤณเขยย ส่วนหนึ่งใช้ ได้แก่ ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ 2-3. ทวีทิ กมม บิโยชเย สองส่วนใช้ประกอบการงาน ได้แก่ ใช้ลงทุนประกอบการงาน 4. จตุตถญจ นิธาเปยย ส่วนที่สี่เก็บไว้ใช้ในยามมีอันตราย ได้แก่ เก็บไว้ในคราวจำเป็น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551: 127-128) รายละเอียดของการใช้จ่ายทรัพย์นั้น ตรัสว่าสามารถวางแผนกำหนดเป็นค่าใช้จ่ายได้ 4 หมวด ซึ่งเป็นการใช้จ่ายที่สมเหตุสมผล สมควร เป็นการใช้จ่ายตามเหตุจำเป็นอันควร คือ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 21, 2539: 103-104, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 22, 2539: 64)

1) หมวดที่ 1 ใช้จ่ายเพื่อการบำรุงตนเอง มารดา บิดา บุตร ภรรยา ทาส กรรมกร คนรับใช้มิตร และอำมาตย์ให้เป็นสุข บริหารให้เป็นสุขโดยชอบ

2) หมวดที่ 2 ใช้จ่ายเพื่อการป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟ น้ำ พระราชา โจร คนที่ไม่ชอบกัน หรือจากทายาท

3) หมวดที่ 3 ใช้จ่ายเพื่อการทำพลี 5 อย่าง ได้แก่ การสงเคราะห์ บวงสรวง น้อมให้ หรือส่วย ประกอบด้วย ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติพลี ต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย ราชพลี ถวายเป็นของหลวงมีเสวยภาชีอากร เป็นต้น และ เทวตาพลี ทำบุญอุทิศให้เทวดา

4) หมวดที่ 4 ใช้จ่ายเพื่อการบริจาคทำบุญกุศลในพระพุทธศาสนา ในสมณพราหมณ์ผู้ทรงศีล

ทรงรับรองว่าบุคคลผู้ใช้จ่ายทรัพย์ตามแผนการที่กำหนดไว้แล้วพึงหวังได้ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตรัสความเจริญของอริยสาวก 10 ประการ คือ 1) เจริญด้วยนาและสวน 2) เจริญด้วยทรัพย์และข้าวเปลือก 3) บุตรและภรรยา 4) เจริญด้วยทาส กรรมกร และคนใช้ 5) เจริญด้วยสัตว์สี่เท้า 6) เจริญด้วยศรัทธา 7) เจริญด้วยศีล 8) เจริญด้วยสุตะ 9) เจริญด้วยจาคะ 10) เจริญด้วยปัญญา (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 24, 2539: 162)

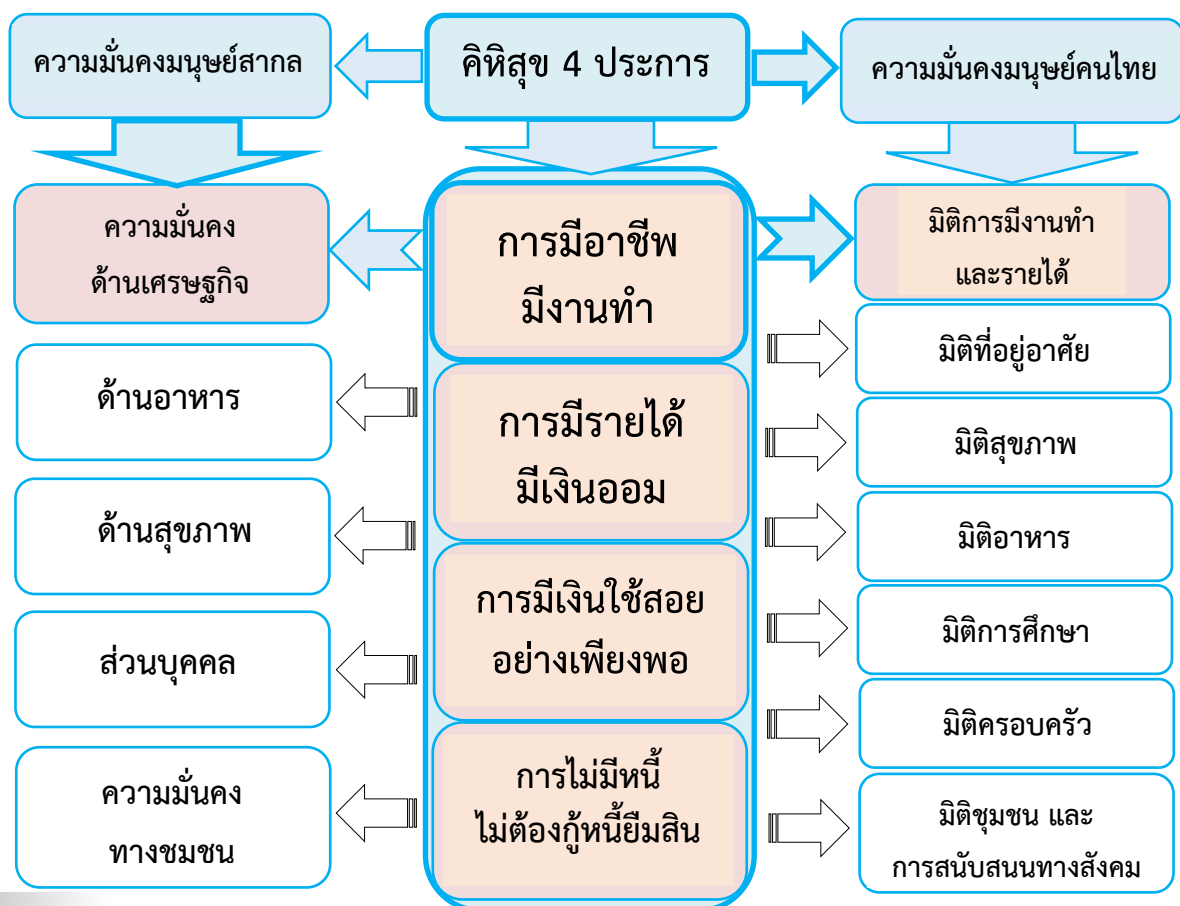
จะเห็นได้ว่า คิหิสุข หรือความสุขของคฤหัสถ์ชาวบ้าน ที่มีความสุขความพึงพอใจเพราะมีงานทำ มีรายได้มีเงินออม มีเงินจับจ่ายใช้สอยอย่างเพียงพอ และไม่มีหนี้สิน นอกจากจะสอดคล้องกับความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย มิติการมีงานทำและรายได้แล้ว ประเด็นการใช้จ่ายทรัพย์ที่มีอยู่นั้นเพื่อการณ์หรือเหตุจำเป็นอันควรต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ย่อมมีโอกาสที่จะสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในมิติอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น การใช้จ่ายทรัพย์หรือเงินเพื่อจัดหาปัจจัย 4 อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ย่อมมีโอกาสที่จะสอดคล้องกับความมั่นคงของมนุษย์ในมิติที่อยู่อาศัย ในประเด็นการมีที่อยู่อาศัยและสิทธิในการถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการจัดระบบสาธารณูปโภคให้แก่สมาชิกใช้ร่วมกันได้อย่างพอเพียง มีความคงทนถาวร สภาพแวดล้อมเป็นสัดส่วนถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มิติสุขภาพ ในประเด็นการมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีหลักประกันด้านสุขภาพที่เหมาะสม เข้าถึงบริการทางสุขภาพได้ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยต่อร่างกายจิตใจน้อย และมีการเสริมสร้างสุขภาพให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข มิติอาหาร ในประเด็นการได้รับประทานอาหารปลอดภัย มีความรู้และพฤติกรรมในการเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้อง มิติการศึกษา ในประเด็นการได้รับการศึกษาทั้งในระบบหรือนอกระบบอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ ตลอดจนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป สามารถใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิติครอบครัว ในประเด็นการที่สมาชิกในครอบครัวอุปถัมภ์ที่ของตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ในประเด็นการมีโครงสร้างของชุมชนที่ชัดเจน แข็งแรง สมาชิกในชุมชนมีทุนทางสังคมที่ใช้ประโยชน์และสนับสนุนทางสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ชุมชน มีความสงบสุขและปลอดภัย และมิติศาสนาและวัฒนธรรม ในประเด็นการที่มีกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ และส่งเสริมให้เห็นคุณค่า รวมถึงการสืบทอดภูมิปัญญา ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สรุป

ความมั่นคงของมนุษย์ตามนิยามของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 มีเจตนารมณ์มุ่งที่คนไทยทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล มีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศใน และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร

เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคง เป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

สุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ คือ สุขเกิดจากการมีรายได้มีเงินเก็บ สุขเกิดจากการมีเงินใช้จ่ายใช้สอย สุขเกิดจากการไม่มีหนี้สิน และสุขเกิดจากการมีอาชีพมีงานทำที่สุจริต เข้าได้กับความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย “มิตินำงานทำและรายได้” อย่างสอดคล้องชัดเจน ในประเด็นสำคัญ ๆ คือ การมีงานทำ การมีรายได้ มีการรับ มีการจ่าย การไม่ก่อหนี้ การออม ความพึงพอใจ (สุขโสมนัส) ในเงินในทรัพย์สินที่เป็นรายได้ และความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ การมีอาชีพมีงานทำ ทำให้มีรายได้มีเงินออม ทำให้มีเงินใช้จ่ายใช้สอยอย่างเพียงพอ ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ทำให้ไม่ต้องมีหนี้ สอดคล้องกับความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในระดับสากล คือ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจอย่างชัดเจน และมีโอกาสเสริมสร้างความมั่นคงด้านอื่น ๆ ได้อีก คือ ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงส่วนบุคคล และความมั่นคงทางชุมชน และสอดคล้องกับความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทยในมิตินำงานทำและรายได้อย่างชัดเจน และมีโอกาสที่จะช่วยให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์มิติอื่น ๆ ตามมาได้อีกด้วย คือ มิติที่อยู่อาศัย มิติสุขภาพ มิติอาหาร มิติการศึกษา มิติครอบครัว มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นองค์ความรู้ ได้ดังภาพนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). แผนปฏิบัติการรายปี ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปีงบประมาณ 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

_____. (2566). รายงานความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

พระครูสมุห์วิมลลภ สุตสัโร และคณะ. (2562). สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2. หน้า 508-511.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช). (2559). พจนานุกรม ไทย-บาลี. กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม ราชวรวิหาร.

_____. (2558). ศัพท์วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.

พระมหาอภิรมย์ ภาทโก (ปรากฏสยาม). (2561). แนวทางการสร้างความสุขตามหลักคิหิสุขของหมู่บ้านสี่ขา ตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2562). แนวทางส่งเสริมการสร้างความสุขตามหลักคิหิสุขของหมู่บ้านสี่ขา ตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2. หน้า 32-33.

พระศุภรงค์ ปชโชโต (จันทกิจ). (2557). การปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรมของพุทธศาสนิกชน ในตำบลสี่ขา อำเภอนาทม จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พลสรรค์ สิริเดชนนท์, พูนชัย ปันนิยะ. (2561). ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 161-162.

มนัสวี อรชุนะกะ. ความมั่นคงของมนุษย์. ใน การพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก. เอกสารการสอนประจำชุดวิชา 82427. หน่วยที่ 3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 11 เมษายน 2567. จาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-3.pdf>.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2500). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม. หน้า 163-164.

_____. (2553). อรรถกถาภาษาไทยพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุก-จตุกกนิบาต

- มโนธปุรณี ภาค 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า 484.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *มงคลัตถ์ที่ปณี ภาษาไทย ภาค 1-2 ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2553). *ความสุขเป็นสากล*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ
วารสารเมธีวิจัย
(Savant Journal of Social Sciences)

วารสารเมธีวิจัยมีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมด้านสาขาปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม การศึกษาการบริหารการศึกษา ภาษา วรรณกรรม และสหวิทยาการ กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการส่งงานบทความความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารใด ๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารเมธีวิจัย

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree_2532@hotmail.com

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารเมธีวิจัย ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้
อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา
หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมี
การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจาก
วารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่
ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารเมธีวิจัย ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์
https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ
บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่
จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะ
ทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่
พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH
Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง
(double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจาก
ขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง
ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12
หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร
(Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจาก
กองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่

ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และ **ให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ**

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุล และชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุล และชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความวิจัย

ชื่อเรื่องไทย

Title

¹ผู้เขียน และ ²ผู้เขียน

¹Author and ²Author

สังกัด (คณะ....มหาวิทยาลัย)

Affiliation (Faculty...University, Country.)

¹E-mail:....., ²E-mail:.....

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อ..... 2) เพื่อ.....
และ 3) เพื่อ..... รูปแบบการวิจัยเป็น.....(การวิจัยเชิงปริมาณ/การวิจัยเชิง
คุณภาพ/การวิจัยแบบผสมวิธี)ใช้แนวคิด (หรือทฤษฎี).....เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย
คือ..... กลุ่มตัวอย่าง(กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)คือ จำนวน คน ใช้วิธี
คัดเลือกแบบ.....เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ชนิด คือ 1) 2) 3)
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้...(สถิติพื้นฐาน/สถิติอ้างอิง ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ...ส่วนการวิจัยเชิง
คุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา)ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยสรุปสาระสำคัญสั้น ๆ
2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยสรุปสาระสำคัญสั้น ๆ
3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยสรุปสาระสำคัญสั้น ๆ

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ (จะเป็นประโยชน์หรือนำไปใช้อย่างไรได้
บ้าง ประมาณ 1-3 บรรทัด)

คำสำคัญ: (3-5 คำ).....;;

Abstract

This article aimed to study (1)(2) the sample was.....They was selected by the instrument for collecting data was Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1.
2.
3.

(เขียนในรูป Past tense)

Keywords:;3;

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูล งานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมา มีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย

(อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นทึวิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....

2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

การทบทวนวรรณกรรม

ควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.
2.
3.

*สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่
ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน*

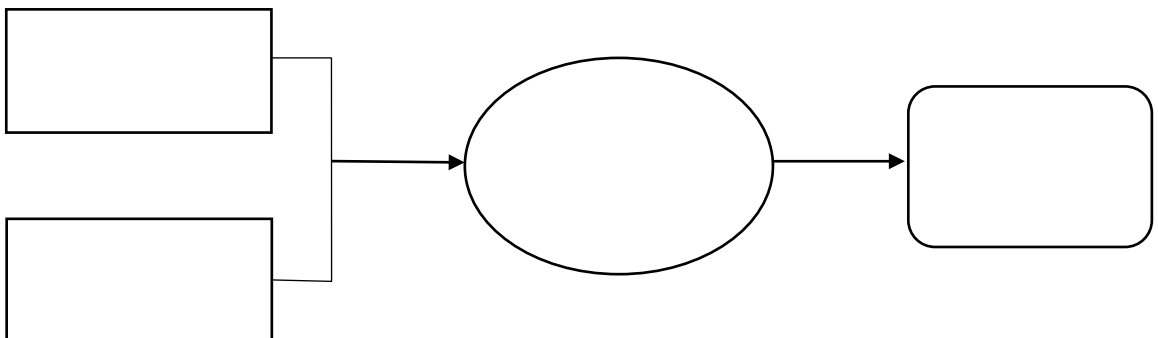
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด
การวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ประกอบด้วย.....โดยมี
รายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ
ประชากร คือจำนวน คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน
.... คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย มี ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิด
ของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบ
สัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของ
เครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม
(ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย
..... ระหว่างเดือน ถึงเดือน พ.ศ. นำข้อมูลเชิง
ปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติอ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิง
ปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียน
บรรยายเชิงพรรณนา

แบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ
โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่
(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวม
ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของ
ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่
(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวม
ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)
ขั้นตอนที่ 3
(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวม
ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

แบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม
ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

(1)

(2)

(3)

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา
รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน
องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดย
การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือเกี่ยวกับ
กระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ

(3) ดำเนินการศึกษาวិเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการ
พัฒนาความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ
.....ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่
เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและ
ภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ
ความสัมพันธ์ กระบวนการ.....ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษามาเผยแพร่ให้
.....และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

..... มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

- 4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร
- 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) การวิเคราะห์ข้อมูล.....
- 7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี)

การวิจัยในครั้งนี้ในรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจาก.....(ชื่อหน่วยงาน คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย)..... หมายเลขการรับรอง.....

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

ตารางที่ 1.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
(เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
(เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง).....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
(เอกสารสนับสนุน 2-3 รายการอ้างอิง).....

**สังเคราะห์ใหม่ ไม่คัดลอกมาวาง ผลเป็นอย่างไรอธิบายในมุมมองของ
ตนเอง สอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลงานของใคร**

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....
 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....
 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการวิจัย ครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกรอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). *วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.
- วิเชียร มีบุญ. (2541). *พิธีกรรมจับปลาบึกในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอยางทอง จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). *Persistence within change: Thai society in the nineteenth and twentieth centuries*. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (บรรณาธิการ), *สังคมไทยใน 200 ปี* (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 12(1), 561 - 589.

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....(F 18).....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ...(F18).....

(เว้น 1 บรรทัด)

ชื่อผู้เขียน.....(F14).....(ไทย, อังกฤษ)

หน่วยงานที่สังกัด.....(F14)..... อีเมล.....(ไทย, อังกฤษ)

(เว้น 1 บรรทัด)

บทคัดย่อ

.....(F16).....

(เว้น 1 บรรทัด)

คำสำคัญ.....(F16) (ประมาณ 3-6 คำ).....

(เว้น 1 บรรทัด)

Abstract

.....(F16).....

(เว้น 1 บรรทัด)

Keyword.....F 16 (ประมาณ 3-6 คำ).....

(ส่วนเนื้อหาบทความ).....(F16).....

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

บทสรุป

เอกสารอ้างอิง ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกรอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.
- วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาบึกในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). *Persistence within change: Thai society in the nineteenth and twentieth centuries*. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.